

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ἈΠΟΡΕΙΤΙΚὸν
ΠΕΡΙΟΔΙΚὸν

75
76

ἈΘΩΝΙΚΗ
ΨΥΧΙΑΚΗ ΚΙΒΩΤΟΣ

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΑΓΙΟΡΕΙΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Διανέμεται ὡς εὐλογία ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὑόρου

Γίνονται δεκταὶ προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ

Ἐπεύθυνος | Μοναχὸς Θεόκλητος Διονυσιάτης, Καρυαὶ - Ἁγ. Ὑόρος
Ἐπιστολαί |

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Σωτήριος Λασκαρίδης
Βαλαωρίτου 14, Θεσσαλονίκη, τηλέφ. 536.910

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τι σοὶ προσενέγκωμεν Χριστέ!	1
Μοναχὸς καὶ ἱεραποστολή	2
Ἀπόστολας Μακράκης	6
Πνευματικὰ ἀγιορειτικὰ κινήματα	13
Περὶ Παρθενίας Γρηγορίου Νύσσης	17
Ἡ πνευματικὴ παράδοση	20
Ἐπιστολὴ πρὸς Νικόλαον μονάζοντα	23
Ἡ γνωσιολογία τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ, Ἱ. Πόποβιτς	27
Λόγος ἀσκητικὸς καὶ παρηγορητικὸς	32
Βιβλιοκρισίαι	36
Ἀθωνικὰ Σχόλια καὶ Κρίσεις	37

Ἰθωνικοί Διαλόγοι

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 75 - 76 ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1980

ΤΙ ΣΟΙ ΠΡΟΣΕΝΕΓΚΩΜΕΝ, ΧΡΙΣΤΕ!

ΕΥΤΕ ἀγαλλια-
σώμεθα τῷ Κυ-
(ρίῳ,
τὸ παρὸν μυστήρι-
(ον ἐκδιηγούμε-
(νοι.

Τὸ μεσότοιχον τοῦ
φραγμοῦ διαλέλυ-
(ται,
ἢ φλογίνη ρομ-
(φαία τὰ νῶτα δίδωσι,

καὶ τὰ Χερουβιμ παραχωρεῖ,
τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς·
κἀγὼ τοῦ Παραδείσου,
τῆς τρυφῆς μεταλαμβάνω,
οὐ προεξεβλήθην διὰ τῆς παρακοῆς.
Ἡ γὰρ ἀπαράλλακτος εἰκὼν τοῦ
(Πατρὸς,

ὁ χαρακτήρ τῆς αἰδιότητος αὐτοῦ,
μορφὴν δούλου λαμβάνει,
ἐξ ἀπειρογάμου Μητρὸς προελθὼν,
οὐ τροπὴν ὑπομείνας·
ὁ γὰρ ἦν διέμενε,
Θεὸς ὢν ἀληθινός·
καὶ ὁ οὐκ ἦν προσέλαβεν,

ἄνθρωπος γενόμενος διὰ φιλανθρω-
(πίαν.

Αὐτῷ βοήσωμεν·
Ὁ τεχθεὶς ἐκ Παρθένου Θεός,
ἐλέησον ἡμᾶς.

Ι ΣΟΙ προσενέγ-
(κωμεν, Χριστέ,
ὅτι ὠφθης ἐπὶ τῆς
(γῆς,
ὡς ἄνθρωπος δι'
(ἡμᾶς;
ἐκαστον γὰρ τῶν
(ὑπὸ σοῦ γενομέ-
(νων κτισμάτων,

τὴν εὐχαριστίαν σοι προσάγει·
οἱ Ἄγγελοι τὸν ὕμνον·
οἱ οὐρανοὶ τὸν Ἄστέρα·
οἱ Μάγοι τὰ δῶρα·
οἱ Ποιμένες τὸ θαῦμα·
ἢ γῆ τὸ σπήλαιον·
ἢ ἔρημος τὴν φάτνην·
ἡμεῖς δὲ Μητέρα Παρθένον.
Ὁ πρὸ αἰῶνων Θεός,
ἐλέησον ἡμᾶς.

ΜΟΝΑΧΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟστοΛΗ*

Πρὸς τὸ Περιοδικὸν «Αθ. Διάλογο»
Ἐν Ἀθῆναις τῆ 15ῃ Σεπτ. 1980

γαλητοὶ ἀδελφοί,

Πρὸ μηνῶν εὐρέθην εἰς τινα Ἱερὰν Μονήν, μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν κειμένην. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν συνέπεσε νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ καὶ μικρὰ ομάδα ἐκδρομῶν ἐξ Ἀθηνῶν.

Ἦσαν ἅπαντες εὐσεβεῖς ἐπιστήμονες, ἄλλοι ἄγαμοὶ καὶ νεαροὶ, ἄλλοι δὲ οἰκογενεϊάρχαι. Ἐν τῇ Τραπεζῇ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἠγοίχθη συζήτησις. Κατ' ἀρχὴν ἐτέθη ὑπὸ νινος τῶν ἐκδρομῶν τὸ ἐρώτημα: «Τί προσφέρει εἰς τὴν ταλαιπωρημένην Κοινωνίαν ὁ Μοναχισμός; Δὲν θὰ ἦτο προτιμότερον οἱ Μοναχοὶ νὰ εὐρίσκωνται, ὡς ἄγαμοὶ Κληρικοὶ ἢ ὡς λαϊκοὶ Ἱεροκήρυκες, ἐν τῷ κόσμῳ καὶ νὰ ἀσκῶσιν ἱεραποστολικὸν ἔργον;»

Ὁ Ἠγουμένως εἰσιράφη πρὸς τὴν ταπεινότητά μου καὶ με παρεκάλεσε νὰ ἀναλάβω ἐγὼ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ διατυπωθὲν ἐρώτημα. Ἡ ἐν τῇ Τραπεζῇ ὁμιλία μου ἐκείνη, καίτοι πρόχειρος καὶ ἀτυχεῖς, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς προετοιμασίας γενομένη, φρονῶ ταπεινῶς δι προσφέρει συμπληρώσεις νινὰς εἰς τὸ ἄρθρον «Ὁρθόδοξος Μοναχισμός καὶ Ἱεραποστο-

λή», ὅπερ ἐδημοσιεύθη προσφάτως ἐν τῷ ὑμετέρῳ Περιοδικῷ (φύλλον Ἀπριλίου - Ἰουνίου ἐ.ἔ.). Στέλλω ταύτην αὐτοῦσιον καὶ ἂν καὶ ὑμεῖς νομίζητε δι περιέχῃ τι «οιγῆς κρείττισον», δημοσιεύσατε αὐτήν.

Μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης
Ἐπιφανίου Θεοδώρου
Προεσβύτερος

«Οἱ ἐν τῷ κόσμῳ ἐργαζόμενοι Κληρικοὶ προσφέρουν ἔργον σπουδαιότατον, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς ἐπιτρέπεται νὰ ὑποτιμᾷ καὶ νὰ περιφρονῇ. Εἶνε ὄργανα τῆς Χάριτος. Εἶνε εὐπηρεταὶ Χριστοῦ καὶ οἰκονόμοι Μυστηρίων Θεοῦ». Συνεχίζουν εἰς τοὺς αἰῶνας τὸ ἔργον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων. Κηρύττουν Χριστὸν Ἐσταυρωμένον καὶ Ἄναστάντα, διδάσκουν μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν «ἐπὶ τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ». Διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς τελείσεως τῶν ἁγίων Μυστηρίων ὀδηγοῦν πλῆθος ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀνέσπερον Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. «Χωρὶς τούτων Ἐκκλησία οὐ καλεῖται», κατὰ τὸν θεῖον Ἰγνάτιον (Τραλλ. Γ', 1). Ἄλλ' ἂν δὲν ἐπατρέπεται νὰ ὑποτιμᾶται ἡ ἀποστολὴ καὶ τὸ ἔργον τῶν ἐν τῷ κόσμῳ διακοσούντων Κληρικῶν (καὶ τῶν ζηλωτῶν καὶ χαρισματοῦχων λαϊκῶν), ἐξ Ἰσοῦ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑποτιμᾶται ἡ ἀποστολὴ καὶ τὸ ἔργον τῶν Μοναχῶν. Τὴν Ἐκκλησίαν ὀδηγεῖ ἀπλανῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ἄν ὁ Μοναχισμὸς ἦτο περιττὸν τι καὶ ἄχρηστον θάρος, ἂν ἦτο μία κατάστασις ἄνευ οὐσίας καὶ νοήματος, δὲν θὰ ἐγένετο θεομὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δὲν θὰ ἠσκολοῦντο περὶ αὐτὸν ἅγιοι Οἰκουμενικαὶ καὶ Τοπικαὶ Σύνοδοι, δὲν θὰ ἔγραφον περὶ αὐτὸ μεγάλοι καὶ θεοφόροι Πατέρες. Ἄν ὁ Μοναχισμὸς δὲν θὰ ἦτο «ἔργον Θεοῦ», ἂν δὲν ἦτο «καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», ἂν δὲν ἦτο «φυτεῖα ἣν ἐφύτευσεν ὁ Πατήρ», θὰ ἀπεβάλλετο, ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτοῦ, ἐκ τοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὡς «ξένον σῶμα». Ἄλλ' ὁ Μοναχισμὸς ἐβλάστησεν ἐν τῷ

* Οἱ Α.Δ., ὡς γνωστὸν, τροφοδοτοῦνται αὐτοδυνάμως ἀπὸ μοναχοῦς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, γι' αὐτὸ καὶ δὲν δημοσιεύουν συνεργασίας, ποῦ προέρχονται ἔξωθεν αὐτοῦ. Κατ' ἐξαιρέσειν καταχωρίζουν τὸ ἄρθρον τοῦ φίλου πρεσβυτέρου π. Ἐπιφανίου, ὅχι μόνον γιὰ τὸ διακεκριμένον κῆρος του, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ εἶναι ἀπὸ πολλῆς πλευρῆς «οιγῆς κρείττισον». Διατηροῦν ὁμῶς ἐπιφυλάξεις μόνον εἰς τὸν τρόπον ἀναδείξεως τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐργαζομένων Κληρικῶν. Εἶναι ἀντιπαροδοσιακὸς γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀποδίδει.

«γεωργίω» Αὐτοῦ, τῆ ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν αὐτῷ ἠνδρώθη καὶ ἐκαρποφόρησεν, ἀκριθῶς διότι ἦτο «φουτεία Θεοῦ». Ἀμφισβήτησις τῆς ἀξίας τοῦ Μοναχισμοῦ εἶνε ἀδιανόητος ἀπ' Ὁρθοδόξου σκοπιᾶς. Πᾶσα κατ' αὐτοῦ, ὡς «θεομοῦ», καταφορά εἶνε καθαρὰ θεομαχία. Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί μου, εἰς τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ διακονοῦντας Κληρικούς ἀνήκω. Ἄλλ' ὡς εὐπειθὲς τέκνον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὀφείλω νὰ ἔπωμαι τῆ διδασκαλίᾳ αὐτῆς καὶ νὰ μὴ ἀμφισβητῶ ἢ, πολλῶ μᾶλλον, νὰ ἐπικρίνω ὅ,τι ἐκείνη, ἀπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερομένη, ἐπεκρότησε καὶ ἐνηγκαλίσθη. Ἄγνωστον ὅτι τὸ Ἁγιολόγιόν μου θρῖβει Μοναχῶν· Οἱ Μάρτυρες καὶ οἱ Μοναχοὶ (Μάρτυρες καὶ αὐτοὶ «τῆ προαιρέσει») ἀπαρτίζουν τὰ ὀκτῶ ἢ ἴσως καὶ τὰ ἐννέα δέκατα τοῦ «Καταλόγου» τῶν ἁγίων μας! Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς θεολογικώτεροι καὶ σοφώτεροι τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν γνωρίζομεν κάλλιον αὐτῆς τί συμβιβάζεται καὶ τί δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ ἀρνούμενος τὸν Μοναχισμόν, ὡς μὴ συμβιβαζόμενον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, καθίσταται αἰρετικός, διότι θέτει ἐαυτὸν ὑπεράνω τῆς αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας. Οὐδεὶς ἐπιβάλλει εἰς τοῦτον ἢ εἰς ἐκεῖνον νὰ γίνῃ Μοναχός. Ἄν τις ἔχη πόθον (ἀλλὰ καὶ κλησιν!) νὰ διακονήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ ἔργον εἶνε ἱερὸν καὶ ἢ πρὸς αὐτὸ ὁδὸς ἀνοικτὴ καὶ ὁ κωλύων οὐδεὶς. Ὅσοι ὅμως ἔχουν τὴν ἔφεσιν νὰ τραποῦν πρὸς τὸν Μοναχισμόν, ἂς μὴ δεχθοῦν τὰς ἐπιθέσεις μας, ἂς μὴ συναντήσουν τὰ ἐμπόδιά μας. Ἁγία ἡ ἐπιθυμία των καὶ μακαρία ἡ ἐκλογή των. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἁγιον «διαίρει τὰ χαρίσματα» ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται».

Δὲν θὰ ἀναπτύξω ἐνταῦθα τὴν ἀξίαν τοῦ Μοναχισμοῦ, ὡς «τελειοτάτης ὁδοῦ θεώσεως», στηριζόμενος ὄχι θεβαίως ἐπὶ τῆς ἀνυπάρκτου πεύρας μου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων Πατέρων. Δὲν θὰ ὀμιλήσω διὰ τοὺς κοινῶς καὶ αὐτόκλητον ἠρωϊκούς ἀγῶνας τῶν Μοναχῶν πρὸς κάθαρσιν ἀπὸ τῶν «ψεκτῶν παθῶν», τῶν ὁποίων ἀγώνων ἡμεῖς οἱ ἐν τῷ κόσμῳ ἢ οὐδεμίαν ἢ ἐλαχίστην ἐγεῦσιν» ἔχομεν. Δὲν θὰ εἶπω τι περὶ τῆς ἀσιγήτου λατρείας τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ, ἢ ὁποία τελείται ἐν ταῖς ἱεραῖς Μοναῖς καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκάστου Μοναχοῦ. Δὲν θὰ ἐπισημάνω τὰ «ἐπισημὰ χαρίσματα», διὰ τῶν ὁποίων πολλοὶ

Μοναχοὶ κατεκοσμήθησαν. Θὰ σταθῶ εἰς ἐν καὶ μόνον σημεῖον, ὅπερ ἔχει ἄμεσον σχέσηιν πρὸς τὸ ὑποβληθὲν ἐρώτημα. Καὶ θὰ τολμήσω νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι ὁ Μοναχὸς προσφέρει πολλὰ «εἰς τὴν ταλαιπωρουμένην Κοινωνίαν»! Θὰ τολμήσω νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι ὁ Μοναχός, πᾶς Μοναχός, (ἐννοεῖται, ἀληθινὸς Μοναχός) εἶνε ἰεραπόστολος! Εἶπον «πᾶς Μοναχός», διότι πρόθεσίς μου δὲν εἶνε νὰ περιορίσω τὴν ιδιότητα τοῦ ἱεραποστόλου εἰς μόνους τοὺς Μοναχοὺς ἐκεῖνους, ὄτινες, ἔχοντες καὶ τὸ τῆς Ἱερwsύνης Χάρισμα, ἐξέρχονται τῆς ἱερᾶς αὐτῶν Μάνδρας καί, τῆ ἀδείᾳ τῶν ἑκασταχοῦ Ἐπισκόπων, περιοδεύουν ἀνὰ τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία, διδάσκοντες καὶ ἐξομολογοῦντες, οὐδὲ εἰς ἐκεῖνους, ὄτινες, ἔχοντες συγγραφικὸν χάρισμα, ἐνίοτε σπανίας δυνάμεως, ἐκδίδουν θαυμάσια βιβλία καὶ δι' αὐτῶν οἰκοδομοῦν χιλιάδας ψυχῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ γενεὰς ὀλοκλήρους, ὡς π.κ. ὁ ἅγιος Νικὸδῆμος. Ἐγώ, ἀδελφοί μου, πιστεύω — καὶ μὴ μὲ θεωρήσετε παραδοξολογοῦντα, διότι θὰ δικαιολογήσω τὴν πίστιν μου αὐτήν — ὅτι ἱεραπόστολοι εἶνε καὶ οἱ Μοναχοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε ἐξῆλθον ἐκ τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς των οὐδὲ ἔγραψαν σελίδα βιβλίου. — Ἐννοεῖς τὴν προσευχὴν, θὰ εἶπουν τινὲς ἐξ ὑμῶν. Βεβαίως ἐννοῶ καὶ τὴν προσευχὴν, ἀλλ' ὄχι μόνον τὴν προσευχὴν. Ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς καὶ μάλιστα τῆς προσευχῆς ἀνθρώπων ἐκόντων «βίον Θεῷ κεκαθαυμένον ἢ καθαιρόμενον», ἀνθρώπων «πολλὴν πρὸς Θεὸν κεκτημένην παρησίαν», εἶνε πανίσχυρος. Ἐν «καρδιοστάλακτον δάκρυον» ἡ γὰρ ἀσμενὴς ἢ ὑπάρξεως εἶνε δυνατὸν νὰ φέρῃ ἀποτελέσματα διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἀπητῶντο πολλὰ κηρύγματα καὶ πολλὰ βιβλία. Ἡ προσευχὴ θαυματουργεῖ. Πολλὸ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ἡλίας ἀνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθῆς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσήξατο τοῦ μὴ θρῆξαι, καὶ οὐκ ἔθρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ· καὶ πάλιν προσήξατο καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς (Ἰακ. ε', 16 κ.έ.). Δὲν ἀποτενομαι πρὸς ἀπίστους, ἢ πρὸς θρησκευτικῶς ἀδιαφόρους· ἀποτενομαι πρὸς πιστούς. Καὶ δι' αὐτὸ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἐπεκταθῶ ἐν προκειμένῳ. Πάντες ἀποδεχόμεθα τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς, πάντες γνωρίζομεν τὰ σωτήρια ἀποτελέσματά της. Ἐπομένως πάντες πρέπει

να βλέπωμεν ὡς μεγάλην προσφοράν πρὸς τὸν κόσμον τὰς προσευχὰς τῶν Μοναχῶν. Σκεφθῆτε! Δὲν ὑπάρχει ὄρα, δὲν ὑπάρχει στιγμή τοῦ εικοσιτετραῦρου, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἀναβαίνουν θερμαί ἰκεσῖαι πρὸς τὸν Θρόνον τοῦ Δυνατοῦ. Καθ' ὄλον τὸ εικοσιτετράωρον ὁ Θεὸς «πολιορκείται» ὑπὸ πυρίνων καὶ δακρυβρέκτων δεήσεων «νὰ ἐλεήσῃ» καὶ «νὰ σώσῃ» τὸν κόσμον. Καὶ ὅταν ἡμεῖς ἐργαζώμεθα καὶ ὅταν τρώγωμεν καὶ ὅταν κοιμώμεθα, κάποιοι προσεύχονται δι' ἡμᾶς, κάποιοι «σκολάζουν» καὶ ἀγρυπνοῦν καί, ἐν ἀγωνίᾳ ψυχῆς, κραυγάζουν τὸ «Κύριε, ἐλέησον!» Μικρὰ εἶνε αὐτὴ ἡ προσφορά; Ἐπεσκέφθην πρὸ ἐτῶν μεγάλην γυναικείαν Μονήν. Μεταξὺ τῶν μοναζουσῶν, τὰς ὁποίας ἐγνώριζον, ἦτο καὶ μία σκεδὸν αἰωνόβιος. Ὑπαρξίς ὀλιγογράμματος, ἀλλ' ἠγιασμένη. Λόγῳ τοῦ γήρατος δὲν ἠγείρετο πλέον ἐκ τῆς κλίνης. Ἄνεκάθητο μόνον ἐπ' αὐτῆς. Μετέβην εἰς τὸ κελλίον τῆς. Κλαῖουσα μοῦ εἶπε τό... παράπονόν τῆς: «Ἄχ, αὐτὴ ἡ Γερόντισσα! Τὴν παρακαλῶ νὰ μοῦ δίνει δουλειὰ νὰ κάμω ἐδῶ ἐπάνω εἰς τὸ κρεβάτι, ἀφοῦ δὲν ἠμπορῶ νὰ σηκωθῶ ἂν δὲν μὲ κρατοῦν, καὶ αὐτὴ δὲν μοῦ δίνει. Ἦμπορῶ νὰ τυλίγω κουθάρια. Δὲν μὲ ἀφήνει ὅμως. Μοῦ λέγει ὅτι ἐδούλεψα ὀγδόνα χρόνια εἰς τὸ Μοναστήρι. (Εἶχε μεταβῆ ἐκεῖ εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν). Ἄλλὰ ἔτσι ἐγὼ τρῶω ὄψεσιν τὸ ψωμί μου. Δουλεύουν ἄλλες καὶ ταῖζουν ἐμένα. Τί νὰ κάμω ὅμως; Ἡ Γερόντισσα δὲν ὑποχωρεῖ. Στενωχωρήθηκα τόσο πού δὲν ἤθελα νὰ τρώω. Ἄλλὰ μετὰ σκέφθηκα κάποι καὶ ἀναπαύθηκα. Σκέφθηκα νὰ κάμω συνέχεια προσευχὴ γιὰ ὄλους. Ἔτσι μοῦ φαίνεται ὅταν νὰ δουλεύω καὶ ἐγώ. Βλέπεις αὐτὸ τὸ κομποσκοῖνι; (Μοῦ ἔδειξε κομποσκοῖνιον ἔχον πολλὸ μεγάλους κόμβους). Δὲν τὸ ἀφήνω καθόλου ἀπὸ τὰ χέρια μου ἡμέρα-νύχτα, ἐκτὸς ἀπὸ δυὸ-τρεῖς ὄρες πού κοιμᾶμαι. Κάνω συνέχεια προσευχὴ γιὰ τὴν Γερόντισσα καὶ γιὰ τὶς Καλογρηὰς πού δουλεύουν γιὰ νὰ τρώω ἐγώ. Ἄλλὰ κάνω καὶ γιὰ ὄλους. Γιὰ τὸν Δεσπότη μας καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους Ἀρχιερεῖς, γιὰ τοὺς Ἱερεῖς, γιὰ τοὺς Κήρυκες, γιὰ τοὺς Ἀρχοντες, γιὰ τοὺς Δικαστές, γιὰ τὸ Στρατό, γιὰ τοὺς Χωροφύλακες, γιὰ τοὺς Δασκάλους, γιὰ τοὺς Μαθητές, γιὰ τὶς κῆρες, γιὰ τὰ ὄφρα νά, γιὰ ὄλους ὄσους θυμηθῶ. Ἔτσι αἰσθάνομαι λιγώτερο βάρος εἰς τὴν ψυχὴν μου πού τοῦ δίδω νὰ δουλεύω...». Δακρύζω ὁσάκις

φέρω εἰς τὴν μνήμην μου τὴν σκηνὴν αὐτήν. Ἐκτοτε δὲν ἐπανεῖδον τὴν ὁσίαν ἐκείνην Μοναχήν. Μετ' ὀλίγους μῆνας ἀπῆλθεν εἰς ἄλλους κόμους, διὰ νὰ συνεχίζῃ ἐκεῖθεν τὰς «ἐκ βαθέων» προσευχὰς τῆς «γιὰ ὄλους ὄσους θυμηθῆ» (ἐλπίζω καὶ δι' ἐμέ...), καίτοι ἄνευ πλέον τοῦ κονδροῦ κομποσκοινίου τῆς, τὸ ὁποῖον ἐτάφη μαζί μὲ τὸ ἱερὸν σκηνός τῆς...

Ἄλλ' ἡ προσευχὴ εἶνε εἰς ἐκ τῶν τρόπων, ὁ πρῶτος, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Μοναχὸς ἀσκεῖ ἱεραποστολήν, δηλαδὴ βοηθεῖ τὰς ψυχὰς νὰ σωθοῦν. Ὑπάρχουν ὁ ὁ ἀκόμη τρόποι, ἀδελφοί μου.

Ὁ δεύτερος: Ποῦ ὑπῆρξε Μοναστήριον καὶ δὲν ἔγινε πόλος ἔλξεως τῶν ἀνθρώπων; Ποῦ ὑπῆρξεν ἐρημίτης καὶ δὲν ἔφθασαν ἔως ἐκεῖ, «ἐν σηπταίοις καὶ ὄρεισι καὶ ταῖς ὄπαις τῆς γῆς», στρατιαὶ ἐπισκεπτῶν ζητούντων παρ' αὐτοῦ εἶτε «λόγον παρακλήσεως» εἶτε καὶ μόνον τὴν θέαν τοῦ προσώπου του, τὴν πολλὰ διδάσκουσαν καὶ μεγάλως οἰκοδομοῦσαν; Αὐτὰ δὲ ὄχι μόνον εἰς τὴν παλαιὰν ἐποχὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας. Πόσοι «κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι» ὁδοιπόροι τοῦ βίου δὲν καταφεύγουν εἰς τὰς ἱερὰς Μονὰς, ἵνα εὔρουν ὀλίγην γαλήνην ψυχῆς; Πόσοι δὲν ὠφελοῦνται ἐκ τῆς ὑποβλητικῆς ἀτμοσφαιρας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ ἐκεῖ κατὰ τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας; Πόσοι ἄπιστοι ἢ καὶ θρησκευτικῶς ἀδιάφοροι, ἐποκεπτόμενοι διὰ λόγους τουριστικῶς τὰ ἱερὰ τοῦ Μοναχισμοῦ Σκηνώματα, δὲν αἰσθάνονται νυγμούς εἰς τὴν καρδίαν των ἐκ τῶν ὄσων βλέπουν ἐκεῖ; Πολλῶν ἤρκεσε μία ἐπίσκεψις διὰ νὰ τεθῆ εἰς δοκιμασίαν ἡ ἀπιστία ἢ ἡ ἀδιαφορία των. Ἔτι πλέον: Δὲν εἶνε ὀλίγα αἱ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἠσθάνθησαν οσειόμενον τὸν ἐσωτερικόν των κόσμον, κατὰ τὰς ὁποίας ὑπέστησαν τὴν «καλὴν ἀλλοίωσιν», κατὰ τὰς ὁποίας ἔφυγον ἐκ τῶν ἱερῶν Μονῶν, μετὰ ὀλιγοήμερον ἢ καὶ ὀλιγώωρον παραμονήν, ἀναγεγεννημένοι! Πᾶν Μοναστήριον ἀποτελεῖ ἀληθινὸν Ὁασιν ἐν τῇ αὐχηρᾷ ἐρήμῳ τῆς παρουσίας ζωῆς, καὶ μάλιστα τῆς συγχρόνου... Εἰδικώτερον διὰ τὰς περίξ πόλεις καὶ τὰς περίξ χωρία ἐκάστη Ἱερὰ Μονὴ ἀποτελεῖ πνεύμονα ὀξυγόνου, ὄξυγόνου πνευματικοῦ. (Τὸ δὲ Ἅγιον Ὅρος ἀποτελεῖ «πνεύμονα ὄξυγόνου» δι' ὄλην τὴν Ἑλλάδα, τί λέγω; Δι' ὄλην τὴν Οἰκουμένην!). Ἄς μὴ ἐξέρχωνται οἱ Μοναχοὶ εἰς τὸν

κόσμον. Πορεύεται ὁ κόσμος πρὸς αὐτοῦς. Ἄς κρύπτονται ἐντὸς περιμανδρωμένων χώρων οἱ Μοναχοί. Τὸ φῶς των ἀκτινοβολεῖ καὶ φωτίζει τὰ πέριξ· ἐνίοτε φωτίζει καὶ τὰ πολὺ μακράν. Ἄς μὴ λέγουν πολλά. Ὑπάρχει καὶ «ἡ σιωπηλὴ εὐγλωττία τοῦ ἁγίου βίου». Ἄδελφοί, ἄς ὑπάρχουν Μοναστήρια! Μόνον ἄς εὐκώμεθα νὰ εἶνε ἄξια τοῦ προορισμοῦ των. Καὶ τότε, κατὰ μίαν θείαν νομοτέλειαν, γίνονται αὐτομάτως καὶ ἰδιότυπα ἱεραποστολικὰ Κέντρα, ἀποβαίνουν πνευματικοὶ φάροι, καθίστανται ψυχικὰ Ὁάσεις, μεταβάλλονται εἰς θεῖα Πανδοχεῖα πολλῶν «περιπεσόντων λησταίς»... Οὐκ ὀλίγα ἔχει νὰ ὠφεληθῇ ὁ κόσμος ἐκ τῶν Μοναστηρίων.

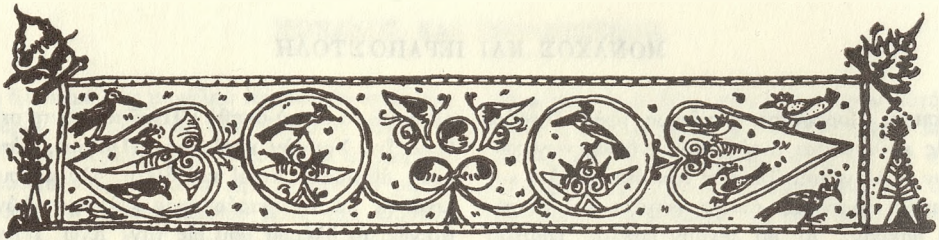
Ὁ τρίτος: Ὁ Μοναχός, κἂν σιωπᾷ, κἂν κρύπτεται, εἶνε τὸ πλέον κραυγαλέον κήρυγμα. Κήρυγμα ὄχι λόγοις, ἀλλ' ἔργῳ. Κήρυγμα ἰσχυρὸν καὶ συγκλονιστικόν. Τί κηρύσσουν, ἀδελφοί μου, οἱ ἱεραπόστολοι, δηλαδὴ οἱ ἐργάται τῆς Ἐκκλησίας μας, εἰς τὰ κηρύγματά των; Τί γράφουν εἰς τὰ βιβλία των; Ποῖα εἶνε τὰ θέματά των; Τί μᾶς προτρέπουν; Νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, νὰ προσευχώμεθα, νὰ πολεμῶμεν τὰς κακίας μας, νὰ μετέχωμε τῶν ἁγίων Μυστηρίων, νὰ μετανοῶμεν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, νὰ εἴμεθα ταπεινοί, νὰ μὴ προσκollώμεθα εἰς τὰ ὑλικά ἀγαθά, νὰ ἔχωμεν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς κ.τ.λ., κ.τ.λ. Ἄλλὰ τὰ ἴδια ἀκριβῶς δὲν κηρύσσει καὶ ὁ Μοναχός ὄχι μὲ τὰ λόγια του, ἀλλὰ μὲ τὰ ἔργα του, μὲ τὸ παράδειγμα του; Ἀποφασίζω νὰ γίνω Μοναχός, ἀληθινὸς Μοναχός, σημαίνει: Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ὁ θεῖος ἔρωσ, κατατρῶγει τὴν ὑπαρξίν μου. (Ἐννοεῖται ὅτι ἡ τοιαύτη ἀγάπη ἀπαντᾷ μὲν κυρίως καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς Μοναχοὺς, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι μόνον καὶ ἀποκλειστικῶς ὁ Μοναχός ἔχει τοιαύτην ἀγάπην καὶ οὐδεὶς ἀνεξαιρέτως ἄλλος. Ὁ περὶ τοῦ ἀντιθέτου ἰσχυρισμὸς θὰ ἀπετέλει μονομέρειαν ἀπαράδεκτον Ὁρθοδόξως. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἴπομεν, διαιρεῖ ὡς βούλεται τὰ χαρίσματα. Ὁ Ἰωάννης τῆς Κροστάνδης π.χ. ἦτο «κοσμικός» Ἱερεὺς. Τίς θὰ ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῇ τὸν πυριφλεγῆ θεῖον ἔρωτα τῆς ἡγιασμένης καρδίας του;). Ἡ προσευκὴ εἶνε τὸ ὕδωρ καὶ τὸ δευγόνον τῆς ψυχῆς μου. Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἡ καθημερινὴ τροφή μου. Ἡ Μετανοία εἶνε ὑπόθεσις ὅλης μου τῆς ζωῆς. Τὸ «ἐγὼ μου» κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Πε-

ριφρονῶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ «Ἦγοῦμαι πάντα σκύβαλα ἵνα Χριστὸν κερδήσω». Πλοῦτος, εὐμάθεια, ἀξιώματα, τιμὰ καὶ δόξαι, δὲν μὲ συγκινοῦν. Τὰ ἀντιπαρέρχομαι καὶ προσηλώνω ἀνεῶς τὸ βλέμμα μου εἰς τὴν Ἄνω Ἱερουσαλήμ...

Ὅταν λοιπὸν ἀκούσης ὅτι ὁ φίλος σου, ὁ γείτων σου, ὁ συγγενῆς σου, ὁ γνῶριμὸς σου, ἐγκατέλιπε τὰ ἐγκόσμια καὶ ἀπεσύρθη εἰς Μονήν, δὲν εἶνε ὡς θὰ ἀκούης ἐν ἡχηρότατον καὶ ἐκκωφαντικὸν κήρυγμα δι' ὅλα τὰ ὡς ἄνω, ἂν μάλιστα ὁ ἀναχωρήσας εἶχεν ἀξιόλογα προσόντα καὶ ἠδύνατο νὰ ἔξη πολλὰς «ἐπιτυχίας» ἐν τῷ παρόντι βίῳ; Ὁ φίλος σου φεύγει σιωπῶν. Δὲν σὲ εἶδε πρὶν φύγη, δὲν σὲ ἀπεχαιρέτησεν. Ἡ πρᾶξις του ὅμως, πρᾶξις ἡρωικὴ, πρᾶξις μεγάλης θυσίας διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ὀμιλεῖ ἀφ' ἑαυτῆς. Ὁ ἦχος τῶν ρημάτων τῆς ἀναχωρήσεώς του ἀντηχεῖ εὐκρινέστατα. Καὶ δὲν θὰ σθῆσις ποτέ. Θὰ τὸν ἀκούης εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν. Ἄς μὴ ἴδῃς πάλιν τὸν φίλον σου. Ἡ καὶ ἄς μάθης ὅτι ἀπέθανεν. Ἡ ἐνθύμησις του δὲν θὰ σὲ ἀφήσῃ ἦσυχον. Θὰ σοῦ φέρῃ ἀδιαλείπτως σωτήριον ταραχὴν καὶ ἁγίαν ἀνησυχίαν. Θὰ σὲ ἐλέγῃ συνεχῶς. Ἐγὼ, θὰ σκέπτεσαι, δυσκολεύομαι νὰ νηστεύσω Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν, ἐνῶ ἐκεῖνος... Ἐγὼ δὲν ἐκοινώνησα οὔτε τὸ Πάσχα ἐφέτος, ἐνῶ ἐκεῖνος... Ἐγὼ μόλις καὶ μετὰ βίας λέγω δύο λόγια προσευχῆς, ἐνῶ ἐκεῖνος... Ἐγὼ δὲν ἀνέχομαι νὰ θίξουν εἰς τὸ ἐλάχιστον τὸν ἐγωισμόν μου, ἐνῶ ἐκεῖνος... Ἐγὼ συνάγω χρήματα πολλὰ καὶ σχηματίζω μεγάλην περιουσίαν καὶ τρέμω νὰ δώσω ὀλίγα εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἐνῶ ἐκεῖνος... Ἐγὼ ψεύδομαι καὶ κολακεύω διὰ νὰ ἐπιτύχω κοινωνικὴν ἄνοδον, ἐνῶ ἐκεῖνος... Ἐγὼ διψῶ διὰ τιμὰς καὶ δόξας, ἐνῶ ἐκεῖνος... Ἐγὼ ἐκόλλησα εἰς τὴν γῆν, ἐνῶ ἐκεῖνος...

Ἄλλὰ καὶ ἄπιστος ἂν εἶσαι ἢ θρησκευτικῶς ἀδιάφορος, ἢ πρᾶξις τοῦ φίλου ἢ τοῦ γνωστοῦ σου, πέρα τῆς καταπλήξεως τῆν ὄψαν θὰ σοῦ προξενήσῃ, θὰ διαβιθρώσῃ ἀκαταπαύστως τὰ θεμέλια τῆς ἀπιστίας ἢ τῆς ἀδιαφορίας σου. Θὰ σκέπτεσαι τὴν πρᾶξιν αὐτὴν εἰς στιγμὰς νηφαλιότητος ἢ καὶ εἰς στιγμὰς πικρίας καὶ ἀπογοητεύσεων ἐκ «τῶν τοῦ κόσμου τερπνῶν» καὶ θὰ ἀκούης μίαν φωνὴν νὰ σὲ ἐρωτᾷ: Μία πίστις, ποῦ ἐμπνέει τοιαύτας θυσίας, μήπως δὲν εἶνε ἀπλοῦν πλάσμα τῆς φαν-

→ εἰς σελ. 22

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΑΚΡΑΚΗΣ

ΕΙ

ΟΙΟΣ ΔΕΝ έχει ακούσει για τὸν θερμοργὸν αὐτὸν ἐργάτην τοῦ Εὐαγγελίου; Ποιὸς δὲν ἔχει διαβάσει γιὰ τὸν Ἀπόστολον Μακράκη, πὸς τὸ ὄνομά

του ἐκάλυψε τὴν δευτέρα πενηκονταετία τοῦ 19ου αἰῶνος, στὸν Ἑλλαδικὸν κῶρον; Ποιὸς σήμερα δὲν γνωρίζει ἐκεῖνον πού, με τὸν ζῆλον του, τὴν ἰσχὺν τοῦ λόγου του με τὴν ἀγωνιστικότητά του, με τὴς θυελλώδεις ἐπικρίσεις του, με τὴς εὐαγγελικὲς ἐρμηνείες του καὶ τὴς φιλοσοφικὲς ἰδέες του, με τὰ τολμηρὰ σχέδιά του, ἐδημιούργησε ρεύματα καὶ ἀντιρεύματα, φίλους καὶ ἐχθροὺς στὴν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησία; Καὶ ποιὸς, πὸς κάπως γνωρίζει τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορία τοῦ τελευταίου αἰῶνος, δὲν ἔμαθε γιὰ τὰ ἀναγεννησιακὰ προγράμματα καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ Μακράκη, γιὰ τὰ μέχρι σήμερα ἀπηχήματά του στὴν θρησκευτικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας, καὶ γιὰ τὴς ἀντιλογίες πὸς ἐγείρονται στὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματός του πὸς, τὸν θέλουν αἰρετικόν;

Πράγματι, ὁ Μακράκης, ἀποτελεῖ «σημεῖον ἀντιλεγόμενον». Χριστιανὸς μεθεθεὶς πίστη, με δυνατὸν νοῦν, με θερμὴ ψυχὴ, με σχετικὴ θεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ παιδεία, αὐστηρὸς στὰ ἥθη, ἀσκητικὸς στοὺς τρόπους, ἀφιλόγυρος, ἐμφανιζόμενος ὡς φιλόχριστος, ὡς φιλόανθρωπος, ὡς φιλόκαλος, ὡς διαφλεγόμενος ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἐπικρατήσεως σὲ ὅλον τὸν κόσμον τοῦ Εὐαγγελίου, δεινὸς ρήτορας, ἀκαταμάχητος ἀντιρητικὸς ἐναντι τῶν ἀθέων, εἶχε μόλις ἓνα περιεκτικὸν ἐλάττωμα: τὴν αὐτοπεποίθησιν. Κατεῖχετο ἀπὸ τὸ ψυχικὸν

καὶ διανοητικὸν ἐκεῖνο πάθος, πὸς ἀμαυρῶνει ὅλες τὴς ἀρετές, πὸς ἀπωθεῖ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ, γυμνῶνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ κάθε καλὸν καὶ προκαλεῖ συσκοτίση στὸν νοῦ· τὴν οἴησιν πὸς γεννᾷ τὰ συγγενῆ πάθη τῆς ὑπερφηφάνειας, τῆς κενοδοξίας καὶ τῆς ἐπάροσεως. Τὰ πάθη αὐτὰ ἀνακαλύπτει κανεὶς ἀμέσως στὸν εἰκοσαετῆ ἱεροκήρυκα ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀπόστολον, ὑπὸ μορφήν νεανικοῦ ζήλου καὶ τὰ συναντᾷ, στὴν πλέον τραχεῖα μορφή τους, καθ' ὅλην τὴν δρᾶσιν του μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του, στὸν Μακράκη. Κατὰ τοὺς Πατέρας, ἡ ὑπερφήφάνεια ἀναπληρῶνει ὅλα τὰ πάθη.

Ὁ ὑποφαινόμενος ὀφείλει ἐνταῦθα μιὰ ἐξήγησιν: δὲν ἀνακινεῖ τὸ θέμα ἀπὸ ἀντιμακρακισμὸν. Δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀναξέση πάθη καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν μῆνιν τῶν ὀπαδῶν του. Δὲν ἀποβλέπει στὴν μείωσιν τοῦ ἀνδρός καὶ τοῦ ἔργου του. Ἀπλῶς, αἰσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παρουσιάσῃ συνοπτικὰ τὸν ἄνθρωπον ὅπως, κατὰ τὴν γνώμην του, ἦταν, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ Μακράκης ἔχει δημιουργήσει ἓνα εἶδος παραδόσεως, πὸς τελευταία ἀναβιοῦται ἀπὸ κάποιες χριστιανικὲς κινήσεις, ἓνα ὀλέθριον εἶδος ψευδοπαραδόσεως.

Ἄν ἡ Ἐκκλησία ἔχη τὴν παγίαν πνευματικὴ τῆς παράδοσιν, ἂν ἡ παράδοσιν αὐτὴ εἶναι τὸ ὑπέρτατον κριτήριον ἀληθείας καὶ γνώσεως καὶ Ὁρθοδόξου ἡθους, καὶ ἂν εἶναι, ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, ἀπαραίτητον νὰ διασωθῇ ἡ παράδοσιν καὶ τὸ κύρος τῆς, κάθε πιστὸς εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐπισημάνῃ τὴς διὰφορες μορφῆς νοθείας, πὸς προκαλοῦν ἐκτροπὴ καὶ σύγχυσιν καὶ ἀνατρέπουσιν τὴν παράδοσιν.

Μία μορφή νοθείας, μόλις διαφαινο-

μένης, λόγω τῆς «χρησιολογίας» τῆς, εἶναι, φρονοῦμεν, καὶ ἡ «μακρακική» παράδοση. Καὶ οἱ σκέψεις ποῦ θὰ ἀκολουθήσουν, ἀποβλέπουν ἀκριβῶς στὴν ἀπόδειξη τοῦ ἰσχυρισμοῦ. Ἄν κάνουμε λάθος, θὰ εἴμαστε εὐγνώμονες ἂν μᾶς ὑποδειχθῆ, ἀσφαλῶς ἀπὸ μόνους τοὺς κύκλους τοῦ Μακράκη. Μόνον οἱ ὑποδείξεις νὰ γίνωνται ἀνεπηρέαστα, ψυχραῖμα, χωρὶς ὕβρεις, ὅπως συμβαίνει συνήθως. Γιατὶ δύο παλαιότερα ἄρθρα μας γιὰ τὸ ἴδιο θέμα, προεκάλεσαν τὴν συγγραφή δύο βιβλιαρίων, ποῦ ἔγερμαν ἀκόσμων λέξεων («Ἀθωνικά Ἄνθη», σελ. 301 - 317) καὶ ἔδιδαν τὸ μέτρον τοῦ μακρακικοῦ ἤθους, κληροδοτημένο ἀπὸ τὸν «διδάσκαλον».

Προκειμένου νὰ ἀξιολογηθῆ ὁ Μακράκης, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ψυχογραφηθῆ μὲ βάση τοὺς λόγους καὶ τὶς πράξεις του καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ὁρθοδόξου πνευματικῆς παραδόσεως. Ἡ λυδία λίθος κρίσεως τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων τῶν χριστιανῶν εἶναι ἡ πνευματικὴ παράδοσή μας, ποῦ ἐδημοῦρησαν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι οἱ ἅγιοι Πατέρες. Χωρὶς αὐτὴ τὰ κριτήριά μας εἶναι σφαλῆρα καὶ ἄγουν σὲ ἀδιέξοδο.

Ἡ μέχρι σήμερα «γραμματεία» περὶ τοῦ Μακράκη εἶναι ὑπεραρκετὴ σὲ στοιχεῖα, ὥστε νὰ παρακολουθηθῆ κανεὶς ἄνετα τὶς ἀφειτηρίες του καὶ τὴν ἐξέλιξή του στὴ ζωὴ, στὶς ιδέες του καὶ στοὺς ἀγῶνες του.

Γεννήθηκε κατὰ τὸ 1831 σ' ἓνα χωριὸ τῆς Σίφνου καὶ ἀνετράφη ὑπὸ τὴν καθοδήγηση τῆς φιλόδοξης μητέρας του. Ὁ ἴδιος ἀποκαλύπτει, ὅτι ἡ ἀνάγνωσις βίων Ἀγίων καὶ Μαρτύρων τοῦ ἐγέννησε τὸν πόθον νὰ μαρτυρήσῃ ὑπὲρ τῆς Πίστεως. Ἀφοῦ ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὴ γεννέτειρά του, μετέβη στὴν Κωνσταντινούπολη σὲ ἡλικία 15 ἐτῶν, ὅπου εἰσῆχθη στὴν Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆ. Τὴν Σχολὴ ἐτελείωσε σὲ ἡλικία 20 ἐτῶν καὶ διδάχθηκε μαθήματα φιλοσοφίας, φιλολογίας καὶ θεολογίας, δηλαδὴ μαθήματα γυμνασιακὰ καὶ ἡμιπανεπιστημιακὰ.

Ὅπως διηγείται στὴν «Ἀπολογία» του, ἐπειδὴ ἔμαθε ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρω-

ποι ποῦ ἀρνοῦνται τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐθλίβη καὶ κατεπλάγη. Γι' αὐτὸ καὶ παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τοῦ δώσῃ «στόμα καὶ σοφίαν» γιὰ νὰ κλείσῃ τὰ στόματα τῶν ἄθεων. Καὶ τὸ αἴτημά του, ὅπως πίστεψε, ἔγινε δεκτὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ «ἔλαβε περισσότερα ἀπ' ὅσα ἐζήτησε». Καὶ ἔτσι «ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Κυρίου μαθητῆς καὶ διάκονος αὐτοῦ». Στὴ συνέχεια, εἶδε χωρισμένη τὴν Ἐκκλησία καὶ δυστυχῆ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἡ ψυχὴ του συνέλαβε «τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ εὐδαιμονῆσαι ἐν Χριστῷ πᾶσαν τὴν ἐπὶ γῆς ἀνθρωπότητα»¹.

Τὸ ἔτος 1850 διορίσθηκε δάσκαλος σ' ἓνα προάστιον τῆς Κων/πόλεως, ἀλλ' ἀργότερα ἀνεχώρησε γιὰ τὴν Σίφνον. Τὸ 1851 ἐπιστρέφοντας πάλι στὴν Κωνσταντινούπολη, τὸ δεύτερο βράδυ τοῦ ταξιδίου, βλέπει στὸ ὄνειρό του, ὅτι «ἡ Θεοτόκος, ἐκ τῶν οὐρανῶν κατερχομένη στεφανηφόρος καὶ ἡλιόμορφος, ὑπὸ πλήθους στρατιᾶς οὐρανοῦ δορυφορούμενῃ καὶ φέρουσα ἐπὶ τοῦ στήθους τὸν νηπιόμορφον Λόγον, ὡς συνήθως εἰκονίζεται ὑπὸ τῶν ζωγράφων, ἔστη πλησίον του καὶ ἐνέσταξεν εἰς τὸ στήθος του πνεῦμα δρόσου καὶ ἀπήλθε»².

Τὸ μοιραῖον αὐτὸ ὄνειρον, σὲ συνδυασμὸν μὲ τὴν προϋπάρχουσαν πίστιν του, ὅτι «ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Κυρίου...» καὶ σὲ συνάρτηση μὲ «τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ εὐδαιμονῆσαι...», σκιαγραφοῦν σὲ μικρογραφία ὀλόκληρον μέχρι τοῦ θανάτου του τὸν Ἀπόστολον Μακράκην καὶ προσδιορίζουν τὴν μετέπειτα δράση του, τὸ ὕφος του, τὴν αὐτοπεποίθηση, τὴν ἐπιθετικότητα, τὴν ἀκαμψία, τὶς ἀξιοθρήνητα ἐναλλασσόμενες ιδιότητές του, τὶς φαντασιώσεις του, τὴν ὑπεροψία του, τὶς διακηρύξεις του, τὶς δογματικὲς ἐκτροπές, τὸ ἀντιπνευματικὸν του ἦθος, τὶς ἀσεβεῖς ἐκφράσεις του ἔναντι τοῦ Κλήρου, τὸ ἀνυποχώρητον παρὰ τὶς διαφεύσεις του, τὴν ἄρνηση συμβουλῶν, τὴν θλιβερὴ αὐτάρκεια, τὴν βεβαιότητα ἐπὶ τὴν τελειότητά του, τὴν πίστιν ὅτι δὲν ἔκριζε μετανόιας, τὴν ἐξίσωση τῆς ἀγιότητός του μὲ τὴν ἀγιότητα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τέλος τὸ ἀνυποψίαστον ἂν κἀν λάθος, ἂν πλανᾶται στὶς σκέψεις

καί στή δράση του.

Ἀκολουθώντας κανείς τήν πορεία τοῦ Μ. διαπιστώνει, ὅτι παρ' ὅλες τῆς διαψεύσεις τῶν σκοπῶν του δέν λύγισε καθόλου, δέν ἀμφέβαλλε, δέν ἀναθεώρησε ποτέ τῆς πεποιθήσεως του, πλὴν μίας φορᾶς, παρ' ὅτι ἐξετίθετο τὸ κῦρος του καί γινότανε καταγέλαστος ἀπὸ τοὺς σῶφρονες χριστιανοὺς τῆς ἐποχῆς του.

Ἄνιχνεύοντες τοὺς λογισμοὺς του, βρίσκουμε ὅτι ἦταν τόσο ἀκράδαντη ἢ πίστη του στὴ θεία ἀποστολή του, σύμφωνα μὲ τὴν ἐρμηνεία ποὺ ἔδωσε στὸ ὄνειρον τοῦ 1851, ὥστε ἐφρόνει ὅτι ὅ,τι ἔκανε, ὅ,τι ἐσκέπτετο, ὅ,τι ἐπιχειροῦσε ἦταν ἕνα εἶδος θεόπνευστον, ἢ θεοφώτιστον ἢ ἀλάθητον. Γι' αὐτὸ κάθε ἕνας, ποὺ θὰ ἔφερνε ἀντίρρηση στὶς βουλές του, στοὺς λόγους του, στὴ δραστηριότητά του, ἦταν ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καί ἐνάντιος στὴν ἀποστολή του νὰ σώσῃ τὸν κόσμον. Οὐδεμίαν περίπτωσιν ὑπάρχει, ποὺ νὰ ὑπανεχώρησε σὲ ὑποδείξεις φίλων ἢ ὁποιουδήποτε καί νὰ ἀνεγνώρισε τὰ τρομερὰ λάθη του. Ἄντιθέτως, παρρημιώμενος ἀπὸ τὸ πάθος ὑπεροκῆς, ποὺ τοῦ εἶχε δημιουργήσει ἢ πίστη του στὴ θεία ἀποστολή του, ὕβριζε σκαιότατα καί τοὺς πλέον στενοὺς φίλους του.

Ἐὰν ὁ σατανᾶς πολεμᾷ τοὺς ἀνθρώπους νὰ τοὺς ἀπολέσῃ μὲ κάθε τρόπον, κατὰ τὴν γνώμη μας, τὸν νεαρὸν Ἀπόστολον τῶν εἴκοσι χρόνων τὸν ἐπλάνησε μὲ τὸ ὄνειρον, διὰ μέσου τῶν προσευκῶν του καί μὲ τῆς διανοητικῆς μαγανειῆς του.

Νέος, ὀξύνους, ὄνειροπόλος, ἠθικός, μὲ κατάρτιση φιλοσοφικὴ καί ἡμυθεολογικὴ ἔστω, μὲ πόθον γιὰ τὸ καλὸ, ἐχθρευόμενος τὴν ἀμαρτία, μὲ ξαναμένη τὴ φαντασία ὅτι θὰ εὐεργετήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ νεαρὸς Ἀπόστολος τῶν εἴκοσι χρόνων, συγκέντρωνε ὅλες τῆς προϋποθέσεις γιὰ νὰ παγιδευθῇ ἀπὸ τὸν πολυμήχανον διάβολον «ἀπὸ τὰ δεξιά», ὅπως λέγουν οἱ Ἄγιοι.

Κι' ἔτσι, βρίσκοντας ὁ πονηρὸς γυμνὴ τὴν ψυχὴ τοῦ νέου ἀπὸ ταπείνωση καί χωρίς πνευματικὸν ὁδηγόν, τὸν πλανᾷ μὲ ἕνα ἀπὸ τὰ γνωστὰ παίγνια, ποὺ κά-

νει στὴ φαντασία, διαζωγραφώντας λαμπρότητες καί φῶτα καί ἀγγέλους καί τὴν Παναγία τὸν πλανᾷ μὲ ἕνα ὄνειρον. «Ἐχαψε» ὁ ἄπειρος ἀπὸ τῆς τέχνης τοῦ πονηροῦ τὸ ἄγγιστρον, τὸ «πνεῦμα δρόσου», ποὺ στάλαξε στὴν ψυχὴ του.

Διατεθειμένη φιλόδοξα ἢ ψυχὴ τοῦ Ἀποστόλου, ἀποφοίτου πλέον ἀπὸ μιὰ σημαντικὴ Σχολή, ἐνεργουμένη δὲ καί ἀπὸ τὴν νεανικὴ οἴηση, κάπως ἠῤῥημένη εἰς τοὺς εὐφυεῖς καί «πεφυσιωμένη» ἀπὸ τὴν ψιλὴν γνώση, ἔδωσε καί τὴν ἀνάλογη ἐρμηνεία στὸ ὄνειρον: θεία ἀποστολή!

Ἡ πλάνη συνεχίζεται. Ἀφοῦ ἔπεσε στὴν παγίδα τὴν πρώτη καί τὸ ἔδαφος πλέον εἶναι ἔτοιμον γιὰ νὰ δεχθῇ τὰ σπέρματα τῶν λογισμῶν τῆς ὑπερηφανείας καί τῆς οἰήσεως, προσεύχεται νὰ τοῦ δοθῇ «στόμα καί σοφία» καί φυσικὰ τοῦ... ἐδόθη τί; Ἡ βεβαιότης ὅτι πλέον «ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Κυρίου μαθητὴς καί διάκονος αὐτοῦ» μὲ προεκτάσεις παγκοσμίου δράσεως! Ὅλα τὰ ἄλλα, ἢ δράση του καί τὰ φρονήματά του, ἐξηγοῦνται πλέον, γιατί εἶναι ἀπότοκα τῆς πλανηθείσης ψυχῆς του, κλεισμένης ἐρμητικά στὸν ἑαυτὸ τῆς.

Ἐὰν ὁ νεαρὸς καί φιλόδοξος καί εὐφυῆς νέος εἶχε στοιχειώδη φρόνηση, δέν ἔπρεπε νὰ ρωτήσῃ κάποιον πνευματικόν, ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ὄνειρου καί τῆς ὑπερφίαλης φαντασιώσεως του, ποὺ τοῦ γεννοῦσαν τὴν ἐπιθυμία «τοῦ εὐδαιμονῆσαι... τὴν ἀνθρωπότητα»; Ἄν εἶχε ἴχνη ταπεινώσεως, δέν ἔπρεπε ν' ἀμφιβάλλῃ γιὰ τῆς τολμηρῆς φαντασίας του, νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τὰ παραδείγματα τῶν πλανηθέντων «ἀπὸ τὰ δεξιά», ποὺ εἶναι γεμάτα τὰ συναξάρια καί τὰ ἀγιολόγια, ἀλλὰ καί νὰ μιμηθῇ τοὺς ἁγίους Πατέρες στὴν ταπείνωση καί αὐτὸν τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ποὺ ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ νὰ θέσῃ τὸ Εὐαγγελίον του ὑπὸ τὴν κρίση τοῦ Πέτρου «μήπως εἰς κενὸν τρέχει ἢ ἔδραμε»;

Εἶναι πράγματι καταπληκτικόν, ὅτι στὰ αὐτοβιογραφικὰ στοιχεῖα, ποὺ μᾶς δίνει στὴν «Ἀπολογία» του, πουθενά

δὲν φαίνεται νὰ ὀμλῆ γιὰ κάποιον ὀδηγόν του πνευματικόν, γιὰ κάποιους φίλους του πὺ μαζὺ ἀνέκριναν τὰ φρονήματά τους ἢ ἂν ποτὲ διάβασε βιβλία τῶν Ὅσιων Πατέρων, πὺ προφυλάσσουν ἀπὸ τὶς πλάνες τοῦ πονηροῦ καὶ ὀδηγοῦν ἀπλανῶς στὸν ἁγιασμόν τῆς ψυχῆς, στὴν ταπείνωση καὶ τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη στὸν πλησίον καὶ τὸν Θεόν. Καμμία παραπομπὴ στὰ θεόσοφα καὶ πλήρη σοφίας ἐν ἀγίῳ Πνεύματι βιβλία των. Γιατί;

Τὴν ἀπάντησιν τὴν δίνει ὁ θεὸς Παῦλος: «οἱ ψυχικοὶ οὐ δέχονται τὰ πνευματικά». Καὶ ὁ Μ. ἀπὸ τὴν νεότητά του δὲν ἦταν «πνευματικός». Ἦταν κ' ἔμεινε «ψυχικός» μέχρι τὸ τέλος του. Αὐτὸ τοῦλάχιστον ἀποδεικνύει ὁ βίος του καὶ ἡ δρᾶσις του, πὺ δὲν φαίνονται πούθενά «οἱ καρποὶ τοῦ Πνεύματος: ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, ταπείνωση. Ἡ στέρησις αὐτῶν τῶν ἐνεργημάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι καταφανὴς ἀπὸ τὴν νεότητά του. Καὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπατοῦν κάποιες φυσικαὶ ἀρετές, πὺ ἄλλωστε εἶχαν καὶ οἱ εἰδωλολάτρεις.

Ὅσον εἰσοῦσιν στὴν ψυχὴ τοῦ Μ., τόσο βεβαιοῦμαι, ὅτι μὲ ὄλες τὶς προσευχάς του καὶ τὴν συκνή θεία Κοινωνία καὶ τὶς ἄλλες ἀρετές του, δὲν ξεπέρασε τὰ ὅρια ἐνὸς πμίου καὶ ἠθικοῦ ἀνθρώπου, ἀκριβῶς γιὰ τὸ ποτὲ δὲν ἐγνώρισε, δὲν γεύτηκε τὶς ἀπεριόριστες διαστάσεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς, γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὴν ἐπεζήτησε, ἀλλ' ἀρκέστηκε στὴν μάταιη ἐγκαύχησι τῆς αὐτοσυνειδησίας τῆς ἐνάρετης βιοτῆς του.

Εἶναι ἐκκλησιαστικὸν τὸ πῶς ἄνθρωποι σοβαροὶ ἀκολούθησαν καὶ ἀκολουθοῦν ἕνα «διδάσκαλον» πὺ λέγει τὰ τρομακτικὰ αὐτὰ λόγια, καὶ πὺ ἀρμόζουν σὲ φρενολήπτον μᾶλλον παρὰ σὲ στοιχειωδῶς λογικευόμενον: «Κυρίε μου, Κύριε, κατὰ τὸ ὕψος σου ὕψωσάς με, κατὰ τὴν σοφίαν σου ἐσόφισάς με καὶ κατὰ τὴν δόξαν σου ἐδόξασάς με! Καὶ τὶ τῶν σῶν οὐκ ἔσπιν ἐμόν; Παραβάλλων τὴν εἰκόνα πρὸς τὸ πρωτότυπον, οὐδεμίαν διαφορὰν εὔρειν δύναμαι. Ὅρῳ ἐναρμῶς μαθηματικὴν ἰσότητά. Ὅς 3 = 3,

οὕτω πρωτότυπον, εἰκῶν, ἴσα. Θεός, ἄνθρωπος ἴσα... Ἐάν τις μὲ ἐρωτήσῃ: πῶς καὶ διατὶ πιστεύεις ὅτι ἔστι Θεός; Ἀποκριθήσομαι. Ἐπειδὴ ἐγὼ γέγονα ὑπ' αὐτοῦ Θεός, μὴ ὦν πρότερον, ἐπιστήμη καὶ διδασκαλία...»³.

Δὲν ὑπάρχουν περιθῶραι ἐρμηνείας στὸ σαφές αὐτὸ κείμενον. Ἐφορᾶ μόνον στὸν ἑαυτὸν του καὶ δὲν ἐπεκτείνεται στὴν ἀναγεννηθεῖσα ἀνθρωπίνῃ φύσιν, ἀφοῦ ἀγνοώντας τὸ ταπεινὸν ἦθος τῶν Ἁγίων, ἐπίστευε τὸν ἑαυτὸν του «τελειωθέντα» καὶ φθάσαντα στὴ «θέωση», ἱκανὸν «ἄλλοις τε ἡγεμονοῦν καὶ διδάσκειν» καὶ αὐτὰ ὅλα πρὶν φθάσει τὰ τριάντα του χρόνια. Καὶ πέφτοντας ἀπὸ πλάνης σὲ πλάνη, ἔφθασε στὸ σημεῖον νὰ πιστεύῃ ἀκλόνητα, ὅτι τὸ κωρίον τῆς «Ἀποκαλύψεως» II, 11 - 13 ἀνεφέρετο στὸν ἴδιον καὶ στοὺς ὀλίγους ὀπαδοῦς του!

Δηλαδὴ ὅτι θὰ τοὺς ἀνέβαζε ὁ Θεὸς στὸν οὐρανόν, ὅτι θὰ τοὺς ἔβλεπαν οἱ ἀντιδράσαντες στὰ μεγαλεπίβολα σχέδιά του καὶ θὰ κατελάμβανε τοὺς ἐχθρούς του, φόβος καὶ τρόμος καὶ τελικά — γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ ἐκδικητικὸν μένος του — συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ ἐδάφιον 13, γιὰ νὰ ἰδῆ τὸν τρομακτικὸν σεισμόν καὶ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκοδομῶν νὰ βλέπει τοὺς ἐχθρούς του, ἄλλους νεκρούς καὶ ἄλλους σφαδάζοντας (ἑπτὰ χιλιάδες ἀνθρώπους!).

Καὶ πὺ ἦταν τὸ σφάλμα τῶν ἀτυχῶν αὐτῶν θυμάτων τοῦ σεισμοῦ, πὺ θὰ τὸν προκαλοῦσε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ δόξασῃ τὸν δοῦλον του Ἀπόστολον; Τὸ ὅτι δὲν «ἐπίστευσαν τοῖς λόγοις του» ὅτι θὰ ἔλυε τὸ «Ἀνατολικὸν ζήτημα» καὶ θὰ ἔκανε τὴν ἀνθρωπότητα ὅλην «εὐδαιμονήσαι» μὲ τὴν «πρωτότυπη» διδασκαλία του! Ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἀνανεωθῇ ἡ Ἐκκλησία, πὺ εἶχε «νεκρωθεῖ», κατὰ τὸν Μ., ἀπὸ τὴν σημῶνία, «διὰ ποιμένων νέων λαβόντων τὴν χειροτονίαν ἐν τῷ οὐρανῷ ἀπ' εὐθείας καὶ ἀμέσως παρὰ τοῦ Θεοῦ»⁴. Ἐκεῖνοι δὲ πὺ διαφωνοῦσαν στὴν ἐρμηνεία αὐτῆ, ἦσαν «ἀνθρωποὶ ἀσύνετοι, μωροὶ καὶ τυφλοὶ!» Καὶ αὐτὰ διεκηρύττοντο στὴν Ἀθήνα — ὅπου θὰ ἐγένετο ὁ σεισμός — σὲ ἡλικία 63 ἐ-

τῶν. Παραλείπω νὰ σημειώσω τὴν ἀστεία πλευρὰ αὐτῶν τῶν φαντασιώσεων, ποὺ προκαλεῖ ἀθέλητον γέλωτα μὲ τις φαιδρότητες ποὺ ἀκολούθησαν.

Δὲν πρόκειται ἐδῶ νὰ κάμω μελέτη γιὰ τὸν Μακράκη καὶ γιὰ τὸ ἄηθες στὴν Ἐκκλησία ἡθους του. Ἀπλῶς αἰσθάνθηκα τὴν ὑποχρέωση νὰ γράψω μερικὲς σκέψεις γιὰ τὴν τόσο τελικὰ ἀρνητικὴ αὐτὴ προσωπικότητα καὶ νὰ προφυλάξω τοὺς νέους μας θεολόγους ἀπὸ τὴν ἐξ ἀπειρίας μίμησίν του.

Ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν ἀρνοῦμαι τις ἀρετὲς τοῦ ἀνδρός — φυσικὲς δέ —, ἀλλὰ φρονῶ πῶς χάνονται ὅλες μέσα στὸ κύκλωμα τῆς δαιμονικῆς του ἐπάρσεως. Ἐὰν πρὸς σπιγμὴν ὑποθέσουμε, ὅτι ὁ Μ. εἶναι παράδειγμα γιὰ μίμηση, ἔστω χωρὶς τις ἀνθρωπολογικὲς καὶ χριστολογικὲς πλάνες του, νομίζω ὅτι θὰ φθάναμε σ' ἓνα ὀρθόδοξον προτεσταντικὸν καὶ μὲ μόνην τὴν ἀνυπολήψια, ποὺ εἶχε πρὸς τοὺς Πατέρας καὶ τὴν Ὁρθόδοξη πνευματικὴ παράδοση.

Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν προτεσταντικὴ ἀντίληψη, ὅτι «ἐν μόνον κύρος ἀναγνωρίζει, τὸ τῆς Γραφῆς, ἐρμηνευομένης κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μέθοδον καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀποφαινομένης διὰ Συνόδων»⁶, ἀντιλαμβάνεται κανεὶς, ὅτι ἀχρηστεύει ὅλην τὴν διδασκαλίαν, τὴν μὴ δογματικὴν — καὶ εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένη ἡ πνευματικὴ ζωὴ μὲ τὴν δογματικὴν — τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ ἀνοίγει διάπλατα τὶς θέσεις στὴν κατὰ τὸ δοκοῦν ἐλεύθερη ἐρμηνεία τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ὅπως ἄλλωστε ἔκανε ὁ Ἰδιος.

Ἄν, κατὰ τὴν ἂποψή του — τὴν ἐωσφορικὴν — «οἱ Πατέρες ἀσχοληθέντες μόνον περὶ τὰ δόγματα καὶ περὶ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν αἵρέσεων, ἐν τῷ περὶ ψυχῆς ζητηματι ἐσφάλησαν καὶ ἐπλανήθησαν, μὴ ἐρμηνεύσαντες ὀρθῶς τὴν ἁγίαν Γραφὴν καὶ ἐπομένως ἠγνόησαν, προκατειλημμένοι ὄντες, τὴν τριμερῆ τοῦ ἀνθρώπου σύστασιν»⁶, τότε γιατί, μὲ αὐτὸν τὸν συλλογισμόν, δὲν «εσφάλησαν καὶ ἐπλανήθησαν» καὶ σὲ τόσα ἄλλα ζητήματα, ποὺ ἄπτονται τῆς περὶ τοῦ Θεοῦ τῶν δογμάτων καὶ τῆς Ὁρθοδό-

ξου πνευματικότητος; Τότε τί γίνεται ἡ «συμφωνία τῶν Πατέρων», τί γίνεται ἡ πνευματικὴ παράδοση, τί γίνεται ἡ διδασκαλία τῶν μυστικῶν καὶ νηπτικῶν θεολόγων, ποῦ στέκεται πλέον ἡ περὶ μοναχισμοῦ διδασκαλία τῶν Ὁσίων καὶ Θεοφόρων Πατέρων, ὅταν εἶναι πάντες, ἐκ τῶν προτέρων, ὑποκείμενοι σὲ πλάνες; Καὶ πῶς, ἐντεῦθεν, μπορούμε νὰ διαβάζουμε τὰ βιβλία τους μὲ αἰσθημα ἀσφαλείας, ἀφοῦ ἡ γνώμη τους εἶναι μερικὴ καὶ τὴν πινάζει στὸν ἀέρα ἕνας Μακράκης, «λαβὼν ἀπὸ Θεοῦ βαθυτέραν καὶ πληρεστέραν γνῶσιν»;

Ἴδου, λοιπόν, ποῦ βρίσκεται ὁ κίνδυνος ἀπὸ τὴν μὴ ὀλοσχερῆ ἀπόρριψη τοῦ ἐνεργουμένου αὐτοῦ ὑπὸ ἐωσφορικοῦ πνεύματος, ἂν παρατρέξουμε τὶς βωῶσες ἀνοησίες του. Γιατὶ ἐλέγχεται καὶ γιὰ παχυλὴ θεολογικὴ ἄγνοια, ἀφοῦ τὸ πρόβλημα τῆς μετοχῆς τοῦ Πνεύματος ἔχει λυθῆ ἀπὸ τὶς Συνόδους τοῦ 1341 καὶ 1347 — δοθέντος ὅτι μόνον συνοδικὲς ἀποφάσεις ἀπεδέχετο — κι' ἐπομένως δὲν ὑπῆρχαν περιθώρια ἄλλων ἐρμηνειῶν.

Ἄλλὰ γιὰ νὰ ἀποδειχθῆ ἡ δαιμονικὴ ὑπερφροσύνη του, ὡς πρὸς τὸ κύρος τῶν ἁγίων Πατέρων, ἀρκεῖ νὰ ὑπομνησθῆ ἡ φράση, μὲ τὴν ὁποία οἱ Σύνοδοι διετύπωναν τὶς ἀποφάνσεις των· «Ἐπόμενοι τοῖς ἁγίοις Πατράσιν...».

Εἴπαμε, ὁ σατανᾶς μὲ τὸ ὄνειρο, ποὺ ἀργότερα πίστεψε ὁ Μ. πῶς ἦταν ὄραμα, τοῦ κατακυριάρχησε τὸ ἡγεμονικόν. Ἄν ἡ ποιότης τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καθορίζεται ἀπὸ τὶς διαθέσεις καὶ τὸν σκοπόν, ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Μ. ἐπήγαξαν ἀπὸ τὴν αἰσθησι τῆς ὑπεροχῆς ἕναντι πάντων. Οἱ λογισμοὶ καὶ ἡ δράσις του ἀνέβλυζαν ἀπὸ τὴν πίστι τῆς θείας ἀποστολῆς του, γι' αὐτὸ κάθε ἀντίδρασι, τὴν ἐβλεπε σὰν ἐνέργεια ἀμφισβήτησεως τῆς θείας του ἀποστολῆς, πράγμα ποὺ ἔθιγε κι' αὐτὸν προσωπικά. Ἐπομένως, ὅσα ἐβουλεύετο καλὰ καὶ ὅσα ἔκανε καλὰ, προήρχοντο ἀπὸ ἀκάθαρτη πηγὴ, γι' αὐτὸ καὶ στὸν Θεὸν δὲν εἶχαν ἀξία, ἀλλὰ οὔτε ἐβλαπταν τὸν διάβολον.

Ἄρχίζει σὲ ἡλικία εἴκοσι ἐτῶν τὸ δι-

δασκαλικό του έργον στην Κωνσταντινούπολη, ως αναμορφωτής του κόσμου, υπό την άμεση επίβλεψη του όνειρου. Υπνοβατώντας, εισάγει στο πρόγραμμά του την, άγνωστη μέχρι τότε, συχνή θεία Κοινωνία μεταξύ των μικρών μαθητών. Προκαλείται αντίδραση και λαύρος επιτίθεται κατά των εκεί άρχιερέων και της Συνόδου, που άποκαλεί «διεφθαρμένη» και στολίζει με τόσα κοσμικά επίθετα, έκκληφθεις ως παράφρων. "Εκτοτε, όσάκις θα αναφέρει τον ιερών Κληρον, θα τον περιλούει με άφόρητες ύβρεις. "Ετσι θα περάση όλον τον πολυκύμαντον βίον του.

Πόση διαφορά συμπεριφοράς των Αγίων! Στην ίδια περίπτωση ό άγιος Νικόδημος ό Άγιορείτης, ό και άποκαλύψας την παραδοσιακή συχνή θεία Κοινωνία, ουσιωδώς: «δταν μäs έμποδίζουν οι (προκατειλημμένοι) πνευματικοί να κοινωνώμεν τακτικά, να τους παρακαλούμεν μετά δακρύων...».

Σε ηλικία περίπου 30 ετών είχε φθάσει στη «θέωση»(!) όπως έλεγε και κομπορρημονώντας διεκήρυττε, ότι ήταν πλοέν δεδικαιωμένος και ότι απέκτησε «σόχριστον καρδίαν!». Δέν χρειάζεται άλλο τίποτε, κατά τους Πατέρας, για να άποδειχθί, ότι η ψυχή που λέγει τα παρακάτω λόγια, νοσεί την νόσον του Έωσφρου: «Πάντας τούς νομίζοντας έαυτούς χρηστοτέρους και ήθικωτέρους και ευαγγελικωτέρους ήμων προκαλούμεν να επιδειξωσιν, όπως έγώ, όποιών αισθημάτων έστιν αυτών ή καρδία, όποιών φρονημάτων ή διάνοια και όποιών έργων ή θέλησις αυτών...»⁷! Και συνεχίζει: «Άπεδείξαμεν ότι έχομεν καρδίαν και αισθήματα, οία τα του Χριστού, διάνοιαν φρονοῦσαν κατά τās άγίας Γραφάς και θέλησιν και έργα σύμφωνα προς τον θεϊον νόμον. Ένι λόγω, άπεδείξαμεν άρμων όλην την φύσιν ήμων, και ήμäs αυτούς δεδικαιωμένους ένωππον του υπερτάτου του Θεου κριτηρίου»⁸!

Θρίαμβος του ήθικισμού. Ίδου που οδηγεί ή έπαρση, ή οίηση, ή άγνοια της πνευματικής παραδόσεως, ή έξαρση του πετισμού, ό χριστιανικός φαρισαϊσμός,

ή μέτρηση των έργων, ό αυτοπεριορισμός της χριστιανικής ζωής σε επίπεδα ήθικισμού, ή άγνοσία των άπειρων δυνατοτήτων της έν άγίω Πνεύματι ζωής ψυχής, ή άπομάκρυνση από τους Όσίους Πατέρας μας, που ζούσαν στον κόσμο ον μέσα στον Άδη και θεωρούσαν τους έαυτούς των ευτελεστέρους άπ' όλην την κτίση και κάτω άπ' όλη την κτίση κι' ακόμα «χείρονας δαιμόνων»! Ίδου που οδηγεί ή χωρίς χάρη Θεου ψευτοθηική ζωή!

Έν πάση περιπτώσει, αυτός είναι ό Μακράκης. Άπαιδαγώγητος όρθόδοξος, ασύμβουλος, ζώντας μέσα στο θάμβος ένός ιδιοκατασκεύαστου χριστιανισμού στις προσωπικές του τραγικές διαστάσεις, προτεσταντίζων χωρίς να το υποπτεύεται, δουλεύων σε έωσφορικά πρότυπα χωρίς να το άνπλαμβάνεται, ναρκισσιζόμενος για τις έλεεινές άρετές του, φθάσας στο τέρμα και το τέλος των δυνατοτήτων του και των προθέσεών του για ήθικοπνευματική τελείωση στα 30 χρόνια του, — άφου είχε φθάσει πλέον την αγιότητα του Χριστού — κατέστησε την ψυχή του πλέον «σπήλαιον ληστών» - δαιμόνων. "Ετσι έξηγεΐται ή μέχρι του θανάτου του υπερφίαλος δράση του, ή συνεχής ταραχή του, ό πόλεμός του κατά παντός άμφισβητούντος τις ιδέες του, οι παράδοξες μεταλλαγές του, τα έμμονα αίρετικά φρονήματά του και ή άνευ λόγου δαπάνη χρόνου και τριβή δυνάμεων περι όνου σκιάς, ή όνειροπόλησή του ότι θα πήγαινε ήγετικά στην Κωνσταντινούπολη, λύνοντας έτσι το Άνατολικόν ζήτημα, ή άγέρωχη περιφορά του στην τότε αναλάβητη και υπανάπτκτη Άθήνα με την ράβδον του, επί της όποίας είχε γράψει: «νοῦς, λόγος, δύναμις», ή έγκατάλειψή του άπό τους έκλεκτούς του, ό άδόκιμος νοῦς του και ό σκοτασμός της ψυχής, ώστε σε ηλικία 58 ετών να ζητήση να νυμφευθί και να γίνη καταγέλαστος από έχθρους και φίλους!

Με αυτά τα πρόσχειρα στοιχεία που συλλέξαμε, για μιá ίχνογράφηση του Μακράκη, δέν γνωρίζω άν γεννήθηκε ή άπορία στον άναγνώστη του παρόν-

τος: άφου ό χριστιανός αύτός στα 30 του χρόνια διαπίστωσε, όπι έφθασε στην άπόλυτη δικαίωση άπέναντι του Θεού, άίσθανότανε την ανάγκη νά προσευχηθή, νά ζητήση τό έλεος του Θεού, τή συχώρηση τών άμαρτιών του, νά πη τό «ίλάσθητί μοι τῷ άμαρτωλῷ», τό «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, έλέησόν με», νά διαβάση τόν πεντηκοστόν ψαλμόν;

Πράγματι εἶναι ένα πρόβλημα, τό πώς προσεύχετο ή ψυχή αύτή ύστερα άπό τήν έντονη αίτηση τής άυτοδικαιώσεως της, και κατόπιν τής πλήρους αύταρκειάς της. Μήπως δέν όδηγείτο κατ' εύθειαν στην οίκείωση τής άποδοκιμαθείσης ύπό του Κυρίου φαρισαϊκής προσευχής; «Εύχαριστῶ σοι...» κ.λ.π. Ἔς θυμηθοῦμε έδῶ τήν έξομολόγησή του στόν Θεόν: «Κυρίέ μου, Κύριε, κατά τό ύψος σου...», πού ήδη σημειώσαμε.

Ἔστερα άπό τήν διαπίστωση αύτή, δηλαδή τήν αναπόφευκτη κατάληξη στην υπερέφανη προσευχή του φαρισαϊκού τύπου, άμηση συνέλεια ήταν ή κατάργηση ή ή άκρήστευση γιά τόν Μ. του μεγίστου μέρους τών κοινών προσευχών και τής λατρείας, πού αναφέρονται στις αίτήσεις, στις δεήσεις, στις ίκεσίες. Ἔνω οί άληθινοί, οί δντως άγιοι και τις έγραψαν και με αυτές προσεύχοντο τελωνικῶς. Ἄδύνατον νά κοινωνοῦσε πρὸς τις προσευχές αυτές τής Ἐκκλησίας, χωρίς ή ψυχή του, κορεσμένη άπό τήν υπερέφανη αίτηση τής δικαιοσεως, νά μη άνθίστατο.

Κλείνοντας τις πρόχειρες παρατηρήσεις μας, φρονοῦμεν ότι τό συγγραφικόν έργον του Μ., ως έστερημένον χάριτος, δέν ήμπορεί νά ένσωματωθή στην Πατερική παράδοση. Γέμει πλανών και

ανάδίδει όσην άντορθόδοξου ήθους. Καί τό ότι ήκούσθη τόσον στην έποχή του, αύτό όφείλετο στην εύγλωττία του και στην άφασία τής Ἐκκλησίας, αλλά και στο ότι έθιγε τις πατριωτικές χορδές τών άμαθών σε έποχή με ένθικές άνηυσίες και δνειρα.

Ἔ Μ., όπως έγράψαμε, έπλανήθη άπό τόν σατανάν. Ἔ οίηση πού του ένέβαλλε στην ψυχή, ήταν τό κίνητρο και ή πηγή τών σκέψεων και τών πράξεών του, γι' αύτό και τά έργα του ήσαν μολυσμένα άπό τόν τύφον.

Ἔοσον δια τήν άποδιδομένη στόν Μ. θεολογική και συγγραφική άξίαν άπό τούς όπαδούς του ή άλλους, νομίζουμε όπι άποτελεί υπερβολήν. ἜΗτο δντως εύφυής, άλλ' έάν άπλῶς σωφρονοῦσε και δέν έπλανάτο, τι περισσότερο θά προσέφερε τών όσων προσφέρουν οί θεολόγοι και οί ίεροκήρυκες τής σειρας; ἜΑν «στίβαμε» τά συγγράμματα του Μ. δέν γνωρίζω τι θά έμενε. Ἔάν δέν ώθήητο άπό τήν οίηση και τις φαντασιοπληξίες του σε τολμηρές και θορυβώδεις έκδηλώσεις, θά έμενε, άπλῶς, ένας καλός ίεροκήρυκας, ένας συνήθης θεολόγος, ένας άθόρυβος χριστιανός.

Αύτά φρονοῦμεν και «χωρίς φόβον και χωρίς πάθος» τά σημειώνομεν. Πιθανόν νά σφάλωμεν σε λίγα ή σε πολλά σημεία. ἜΑν είμαστε φιλόσοφοι ίσως νά μη μπορούσαμε νά συνεννοηθοῦμε. Χάριτι Χριστού όμως είμαστε Χριστιανοί Ἔορθόδοξοι και έχουμε έγκυρα κοινά κριτήρια, πού εξασφαλίζουν τήν όρθή άξιολόγηση. Κι' αύτά συνοψίζονται στην Ἔορθόδοξη πνευματική παράδοση.

θ.μ.δ.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΙ

1. ἜΑπ. Μακράκη, ἜΗ πόλις Σιών, σ. 1γ' - 1ε'.

2. «Λόγος», ἜΕφημερίς του ἜΙσοθέου Λόγου, ύπό ἜΑπ. Μακράκη, άριθ. 322.

3. ἜΗ πόλις Σιών, σ. 34, 35.

4. «Λόγος, άριθ. 1005.

5. ἜΑπολογία, σ. 223.

6. Αύτόθι σ. 201' 203, 208, ...

7. Αύτόθι σ. 199.

8. Αύτόθι σ. 200.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Ο ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ αναδεικνύεται ή κονίσιτρα τριών μεγάλων πνευματικών κινήματων: του ήσυχασμού, των κολλυβάδων, των ονοματολατρών. Τα δύο πρώτα πού άδικήθησαν από πολλούς, τώρα άρχίζουν νά βρίσκουν τή δικαίωσή τους, τò τρίτο, πού στην άρχή ήπερτιμήθηκε, τώρα τοποθετείται στις σωστές του διαστάσεις.

ΗΣΥΧΑΣΜΟΣ: μεγάλο άναμορφωτικό θεολογικό κίνημα του ΙΔ' αϊ., πού άποτελεί τόν κύριο έκφραστή της Όρθοδοξίας, όχι μόνο στην άσκητική, αλλά και την πνευματική και θεολογική περιοχή. Όσυχασμός είναι ό τρόπος ζωής του Όρθόδοξου μοναχού από τόν Δ' αϊ.: γίνεται δέ εύρύτερα γνωστός με τόν πόλεμο πού άνοίγουν έναντίον του οί αντίδικοί του: Βαρλαάμ ό Καλαθρός και έμμέσως Νικηφόρος Γρηγοράς, Γρηγόριος Άκίνδυνος, Όϊώννης Κυπρισσιώτης κ.ά. Όπερασπιστές του ήσυχασμού άναδεικνύονται: ό γίγας της θεολογίας Όγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς, Όισήφ Καλόθετος, Γρηγόριος ό Βυζάντιος, καθώς και μιá σειρά Οίκουμενικών Πατριαρχών. Όϊσίδωρος Α' (1347 - 49), Κάλλιστος Α' (1350 - 54 και 1355 - 63), Φιλόθεος (1354 - 55 και 1364 - 76) και Νείλος (1379 - 88).

Ό μοναχός πού άναστρέφεται κατά τò ήσυχαστικό πρότυπο, χρησιμοποιεί στò πρώτο στάδιο της πορείας του πρακτική ψυχοσωματικής μεθόδου, ή όποία συνίσταται στò θυσιολόγιο του νοΐ στò κέντρο της καρδιάς και στήν «μονολόγιστον καρδιακήν, καθάραν και άρρέμβαστον έπίκλησιν του Κυρίου ήμΰν Όησού Χριστού» (Ξανθόπουλοι): ή μέθοδος αυτή παρατίθεται με κάθε λεπτομέρεια στò συγγράμματά των άγιών Πατέρων, Γρηγορίου του Σιναΐτη, Νικηφόρου του Όταλου, Θεολήπτου Φιλαδελφείας, Ξανθοπούλων, Καλλίστων). Στò δεύτερο στάδιο ό μοναχός γίνεται θεωρός του άκτίστου

φωτός και μεταλαμβάνει θείων ένεργειών. Όώρα κατέχοντας τόν άραβώνα της μελλούσης ζωής, γίνεται κοινωνός των μυστηρίων του Πνεύματος και μύστης της μυστικής θεολογίας. Παράλληλα ή προσευχή του, στήν άρχή ένεργεί «ώς πύρ εύφροσύνης από καρδιάς άναδιδόμενον», και στò τέλος «ώς φώς εύωδιάζον ένεργούμενον» (Γρηγ. Σιναΐτης). Όεκείνο πού βρήκε νά κατηγορήσει Βαρλαάμ ό Λατινέλλην και οί λοιποί, ήταν ή μέθοδος πού χρησιμοποιούσε ό μοναχός με τήν κάμψη της κεφαλής πρòς τò σπήθος: «Όύπτων έμπόνως και τά στέρνα, ώμους τε και τόν τράχηλον σφοδρώς περιαλγών» (Γρηγ. Σιναΐτης). Κατηγόρησε λοιπόν τούς ήσυχαστές ως «άμφαλόψυχοι», παρόλο πού οί Πατέρες διευκρίνιζον ότι «τò λογιστικόν παντός άνθρώπου έν τΰ σπήθει έστιν» (Νικηφόρος) και ότι ή προσοχή όλη του ήσυχαστή δίνεται στήν καρδιά, ή όποία άποτελεί «όργανον όργάνων έν σώματι» (Γρηγ. Νύσσης, Γρηγ. Παλαμάς)...

Όλλά ή διαμάχη άνάπόφευκτα όδηγείται στή θεολογία, και συγκεκριμένα στò κεφάλαιο ένεργείες Θεού, όπου ό Βαρλαάμ με τή σχολαστική ύποδομή του, θά δείξει πòσο άίρετικός είναι και σέ τί κραυγαλέα λογικά λάθη πέφτει.

Ό Άγία Γραφή άποκαλύπτει κι οί Πατέρες έρμηνεύουν, ότι, όπως ή ούσία του Τριαδικού Θεού είναι άκτιστη, τò ίδιο είναι άκτιστες και οί ένεργείες Του. Όλλά ένΰ ή ούσία του Θεού παραμένει τελείως άπρόσιτος και άμείθεκτος σέ όλα τά όντα, οί ένεργείες Του «πρòς ήμáς καταβαίνουνσι» (Μ. Βασίλειος, Γρ. Παλαμάς) και γίνονται μεθεκτά. Αυτός είναι και ό λόγος πού ένΰ ή ούσία του Θεού είναι άνώνημη, οί ένεργείες Του είναι επώνυμες (πρόνοια, άγαθότης, και άπειρες άλλες).

Μετά τò ξεκαθάρισμα αυτό, ό Παλαμάς, ό όποιος και κονιορτοποιεί τήν αίρεση του Βαρλαάμ με πληθος συγγραφές, με άτράνιαхта έπιχειρήματα και πλούσιες βιβλικές και πατε-

ρικές αναφορές, θέτει καίρια τὸ ἐπιχείρημα: ἂν οἱ φυσικὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι κτιστές, τότε «πόθεν ἐν δυσὶν ἐνεργεῖαις καὶ φύσεσιν ἔγνωμεν Χριστόν;»· «μῖα ἄρα ἐνεργεῖα εἶναι καὶ ταύτης οὐ θείας».

Ὁ Βαρλαάμ, ποὺ ἀπορρίπτει τὶς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, ἀναγκάζεται, κάτω ἀπὸ τὴν πίεση ἰσχυρῶν παλαμικῶν ἐπιχειρημάτων, νὰ εἰσαγάγει, σὰν μὴ διαφυγὴ, τὸν ὄρο «σύμβολο». Ἔτσι στὸ δίλημμα, ἂν τὸ φῶς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου ἦταν κτιστὸ ἢ ἄκτιστο, ὁ Βαρλαάμ θὰ διακρῖξει ὅτι ἦταν μὲν θεότης, ἀλλὰ «ὡς σύμβολον θεότητος»! Ἐργότερα, ἀναγκασμένος νὰ μιλήσει χωρὶς διφορούμενα, θὰ πεῖ μὲ ἀνεπίτρεπτη ἀπλοῦστευση: οἱ ἄκτιστες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ θὰ πρέπει νὰ γίνουν κτιστές, γιὰ νὰ γίνουν καταληπτές, «...οὐδεὶς ἔωρακεν αὐτὰς εἰμὴ κτιστὰ γεγονόσαι»! Ἀλλὰ τότε, ἀντιτείνει ὁ θεηγόρος Παλαμᾶς, «τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ τὰ κτίσματα μετέξουσιν, ὃ παντὸς μᾶλλον ἄτοπὸν ἔσται»· ἂν οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶνε κτιστές, τότε δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ κοινωνήσῃ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ Θεό. Ἀλλὰ καὶ τὸ φῶς, ποὺ θεωρεῖ ὁ προσευχόμενος καὶ λούζεται μέσα σ' αὐτό, εἶναι ἐκεῖνο τῆς μεταμορφώσεως, «τὸ θεουργοῦν τοὺς θεωμένους»· ἂν τὸ φῶς αὐτὸ εἶναι κτιστό, δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ πραγματοποιήσῃ τὴ θέωση.

Οἱ θέσεις τοῦ θείου Γρηγορίου ἐπιρρωνύονται περισσότερο, ὅταν αὐτὸς ἀνατρέχει, κατὰ τὴν κλασσικὴ Πατερικὴ ἀπολογητικὴ μέθοδο, στὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ νοῦ του. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι «εἰκὼν Θεοῦ» καὶ ἔχει ἀναλογίαις θείας. Παντοῦ σ' αὐτὸν διακρίνουμε οὐσία καὶ ἐνέργεια· τὰ μάτια εἶναι ἡ οὐσία, ἡ ὄραση εἶναι ἡ ἐνέργεια. Τὰ μάτια ὅταν βλέπουν δὲν βγαίνουν ἀπὸ τὶς κόγχες τους. Παράλληλα καὶ στὸ νοῦ του· κι ἐδῶ ὑπάρχει οὐσία καὶ ἐνέργεια. «Ἄλλο μὲν οὐσία νοῦ ἄλλο ἐνέργεια». Ἡ οὐσία τοῦ νοῦ βρίσκεται στὸν ἄνθρωπο «ἀμετάβατος», ἐνῶ ἡ ἐνέργειά του εἶναι «μεταβατικὴ».

Οἱ παραπάνω θέσεις ποὺ μᾶς εἶναι αὐτονόητες, δὲν μποροῦν, μέχρι σήμερα, νὰ γίνουν ἀποδεκτὲς ἀπὸ τὴν παπικὴ Ἐκκλησία.

Τολμήθηκα παραλληλισμοὶ τῆς ἡσυχαστικῆς μεθόδου μὲ ἐκεῖνη τοῦ γιόγκα. Τὸ μόνο ὅμως κοινὸ σημεῖο βρίσκεται στὴν πρακτικὴ, ἀπὸ κάθε ἄνθρωπος, «ἐπὶ πάσης ἐναγωνίου

σκέψεως», θὰ κρατήσῃ τὴν ἀναπνοή του, πράγμα «ἐπόμενον αὐτομάτως τῇ προσοχῇ τοῦ νοῦ» (Γρηγ. Παλαμᾶς). Εἶναι ὅμως ἐντελῶς διαφορετικά καὶ ὁ σκοπὸς καὶ τὰ ἀποτελέσματα μεταξὺ τοῦ ἡσυχασμοῦ καὶ τοῦ γιόγκα. Τὸ γιόγκα μετέρχεται ὁ Βαρλαάμ ποὺ ἰσχυρίζεται ὅτι, προσευχόμενος βλέπει μὲ τὰ αἰσθητήριά του φῶς καὶ ὄτι, ἡ οὐσία τοῦ νοῦ του, ἐκεῖνη τὴν ὥρα, διακέεται ἔξω ἀπὸ τὸ σῶμα.

Ὁ ἡσυχασμὸς δικαιώνεται ἀπὸ τρεῖς συνόδους στὴν ΚΠολὴ (τὸ 1341, τὸ 1347, τὸ 1351) καὶ ἀποτελεῖ σημαντικὸ δόγμα τῆς Ἐκκλησίας μας.

ΚΟΛΥΒΑΔΕΣ· ἐνδοαγιορειτικὸ φιλοπαροδοσιακὸ κίνημα μὲ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα, ὄχι μόνο γιὰ τὸν ἑλλαδικὸ χῶρο ἀλλὰ καὶ τὸ βαλκανικὸ, καθὼς καὶ γιὰ τὴν περιοχὴ τῆς κάτω Ρωσίας. Ἡ ἀφορμὴ τοῦ κινήματος δόθηκε τὸ 1754, στὴ Σκήτη τῆς Ἀγ. Ἄννης καὶ εἶχε σὰν αἰτία τὴ μετάθεση τῶν κολλύβων τῶν κεκοιμημένων, μαζὶ καὶ τῶν ὀνομάτων τους, ἀπὸ τὸ Σάββατο στὴν Κυριακὴ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ μνημονεύσουν οἱ Ἀγιαννανῖτες στὸ Κυριακὸ ἔφτανε τὶς 12.000· ἔτσι εἶχαν πρακτικοὺς λόγους νὰ ἐπιβάλουν τὴ μετάθεση ἐκεῖνη.

Ὅμως αὐτὸ συνιστᾷ μὴ παρέκκλιση ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ παναγιορειτικὴ παράδοση καὶ καταπίτηση ἰ. κανόνος, ὅπως ἐπισημαίνουν μὲ συγγραφές τους οἱ πολέμιοι αὐτῆς τῆς παρέκκλισης, οἱ «κολυβάδες», ὅνομα ποὺ τοὺς δόθηκε μὲ σκωπτικὴ διάθεση. Στους κολλυβάδες ἀνήκουν οἱ ἐπιφανέστεροι Ἀγιορεῖτες: Νεόφυτος Καυσοκαλυβίτης (†1784), Ἀγ. Μακάριος ὁ Νοταρᾶς (†1805), Ὁσ. Νικόδημος (†1809), Ἀθανάσιος ὁ Πάριος (†1813), Ἀγάπιος ὁ Κύπριος, Χριστόφορος ὁ Προδρομίτης. Ὅλοι αὐτοὶ δὲν ζητοῦν μόνο τὴν ἐπαναφορὰ τῶν κολλύβων, ἀλλὰ καὶ τὴν τήρηση τῶν τυπικῶν, ποὺ σὲ πολλὰ σημεῖα εἶχαν ἀτονήσῃ· κυρίως ζητοῦσαν συχνὴ μετάληψη τῶν ποσῶν, σὲ ἐποχὴ θρησκευτικοῦ ἀποχρωματισμοῦ.

Ἐκεῖνος ποὺ θὰ ὀπλίσει μὲ ἰσχυρὰ θεολογικὰ ἐπιχειρήματα τὸ κίνημα θὰ εἶναι ὁ Ὁσιος Νικόδημος. Ὁ Ὁσιος μὲ ἔρευνα ποὺ ἔκανε στὰ Τυπικὰ τῶν μονῶν, καθὼς καὶ σ' ἄλλες πηγές, ἀποδείκνει ὅτι τὴν Κυριακὴ, ἡ

μέρα ἀναστάσιμη, δὲν πρέπει νὰ γίνονται μνημόσυνα· ἀλλὰ ἡ μνεῖα τῶν ὀνομάτων τῶν κεκοιμημένων ἐπιβάλλεται νὰ γίνεται κάθε μέρα.

Ὅμως οἱ πολέμοι ἔχουν ἰσχύ. Ἔτσι συγκαλοῦν τὸ 1774 Σύνοδο στὴ Μ. Κουτλουμουσίου, στὴν ὁποία προΐσταται ὁ πρῶν ΚΠόλεως Κύριλλος Ε΄ (1748 - 51 καὶ 1752 - 57) καὶ συμμετέχουν ὁ πρῶν Ἀλεξανδρείας Ματθαῖος (1746 - 65), δέκα μητροπολίτες καὶ περισσότεροι ἀπὸ 200 μοναχοί. Ἡ Σύνοδος, προεξοφλόντας τὴν καταδίκη τῶν κολλυβάδων, θ' ἀρξοῖσι τὶς ἐργασίαις τῆς μετὰ τὴν ἐπιδεικτικῆς πραγματοποιήσεως μνημοσύνου, ἡμέρα Κυριακῆ. Δυὸ χρόνια ἀργότερα θὰ ἐκδοθεῖ ἀπὸ τὴ Σύνοδο τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου καὶ ἄλλη καταδίκη τοῦ κινήματος, ἡ ὁποία θὰ ἀνανεωθεῖ τὸ 1808 ἀπὸ τὸν Πατρ. Καλλίνικο. Παράλληλα μετριοπαθεῖς Πατριάρχες, ὅπως ὁ Θεοδόσιος Β΄ (1772 καὶ 1773), ὁ Σαμουὴλ Χαντζερῆς (1773) καὶ Γρηγόριος Ε΄ (1819) θὰ ἐκδόσουν ἀποφάσεις, στὴς ὁποῖαι θὰ ὑπάρξει συμπάθεια πρὸς τὸ κίνημα.

Ἡ ἔριδα θὰ διαρκέσει ἀνανεούμενη μισὸν αἰῶνα καὶ δὲν θὰ βρῖσκει διέξοδο, λόγω μὴ ὀρθῆς τοποθέτησης τοῦ ζητήματος. Τελικὰ οἱ κολλυβάδες θὰ βροῦν τὴν δικαίωσίν τους στὴ Σύναξιν τῶν Ἀντιπροσώπων στὶς Καρυὲς τῆς 19 Μαΐου 1807. Ἡ Σύναξις ἔσσι μόνο θὰ ἀποκαταστήσει τοὺς κολλυβάδες, ἀλλὰ καὶ θὰ καταδικάσει τοὺς κατηγοροῦς τους.

Στὰ κατοπινὰ χρόνια σπασιμοδικὲς ἐνέργειαι τῶν ἀντικολλυβάδων δὲν θὰ ἐπιρρέασουν καθόλου. Τὸ κίνημα θὰ ἐπαναφέρει τὴν ξεκασμένη μυστηριακὴ ζωὴ στὴν Ἐκκλησίαν καὶ θὰ δημιουργήσῃ τὴ φιλοκαλικὴ ἀναγέννηση, ἀπὸ τὴν ὁποία τόσο θὰ ὠφεληθεῖ ὁ ἱεραπόστολος τῆς Κάτω Ρωσίας Παῖσιος Βελιποκόφσκι. Θὰ ἐπιρρέασῃ εὐεργετικὰ καὶ τοὺς ἄγιους τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Ἀλεξ. Παπαδιαμάντη καὶ Ἀλέξ. Μωραϊτίδη.

Ἡ ἄγνοια ἢ ἡ περιφρόνησις τῆς κολλυβαδικῆς ἀναγέννησης δημιουργεῖ τὸν εὐσεβιστικὸ τύπο τοῦ χριστιανοῦ.

ΟΝΟΜΑΤΟΛΑΤΡΑΙ· (ρωμ. imjabozniki), ὀνοματοθεῖται, (ὀνοματο)θεῖσται, ὀνοματοῦται, ὀνοματῖται, Ἰησοῦανοί (οἱ ἴδιοι αὐτοσκοποῦνται ὀνοματῖσθαι - ρωσ. imjaslavcy -,

ἀγνοώντας πῶς κάθε προσδιορισμὸς πλῆι στὸ «Ὁρθόδοξος» δὲν μπορεῖ νὰ ἀναδειξῇ περισσότερο ὀρθόδοξο τὸ φορέα του)· ἑτεροδιδασκαλία (ἄλλη τὴ χαρακτήρισαν, βαρύτερα, αἰρεση· ἢ Ἰ. Κοινότης τὴ χαρακτήρισε, μετὰ περισσότερη ἀκρίβεια, κακοδοξία), ἡ ὁποία ἐμφανίστηκε καὶ διατηρήθηκε ἀνάμεσα σὲ Ρώσους μοναχοὺς.

Συνοπτικὰ ἡ ἱστορία εἶν' αὕτη: ὁ Ρῶσος μοναχὸς Ἰλαρίων, ἀπεσταλμένος στὸ μετόχι τῆς Μ. Ἀγ. Παντελεήμονος «Σίμων ὁ Κανανίτης» στὸν Καύκασο, ἐκδίδει τὸ 1907 τὸ βιβλίον «Ἐπὶ τῶν ὁρέων τοῦ Καυκάσου» (ρωσ. Na garah Kaukaza). Στὸ βιβλίον ἐκεῖνο ὁ Ἰλαρίων διαπραγματευόταν περὶ τῆς εὐχῆς, κατὰ τρόπο ὅμως ἀνορθόδοξο. Τὸ 1913 ἐκδίδονται ταυτόχρονα δυὸ βιβλία (ἕνα στὴ Μόσχα, ρωσικὰ καὶ ἕνα στὴ Θεσσαλονίκη, ἑλληνικὰ), πολὺ πρὸ συστηματικὰ ἀπὸ τὸ πρῶτο. Συγγραφεὺς τοὺς ὁ ἱερομόναχος τῆς Σκήτης τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέου Ἀντώνιος Μπουλαντόβιτς, ἡ πρὸ ἡγετικὴ μορφή ἀνάμεσα στοὺς ὀνοματολάτρεις. Οἱ δύο συγγραφεῖς (ὁ Ἰλαρίων καὶ ὁ Ἀντώνιος) χρησιμοποιοῦντας σωρεῖτες τοῦ κατηγοριοῦ συλλογισμοῦ, διακηρύττουν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐνυπόστατος· δηλαδὴ ὁ Θεὸς περιέχεται στὸ ὄνομα Του ὀλοκληρωτικὰ. Ὁ Ἀντώνιος ὀδηγεῖται σὲ αὐθαίρετα συμπεράσματα, ὅπως δείχνουν οἱ παρακάτω προτάσεις: «Πᾶς λόγος τοῦ Κυρίου εἶναι Αὐτὸς Οὗτος ὁ Θεός...» Ἄρα, «ἐὰν οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου εἰσι Πνεῦμα καὶ Ζωὴ (Ἰω. 1' 63) κατὰ τί ἔλασσον εἰσιν οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Κυρίου...; Ἐὰν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ πᾶς λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι Πνεῦμα καὶ Ζωὴ, τί λοιπὸν ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι τοῦτο εἶναι Αὐτὸς Οὗτος ὁ Θεός;... διότι τί ἄραγε ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ὑπάρχει, ὅπερ νὰ εἶναι μὲν Πνεῦμα καὶ Ζωὴ, καὶ νὰ μὴ εἶναι Θεός;». Ἀκόμα: «Ἐὰν οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ ἔχουσι τὴν ἀποθεοῦσαν (=θεοποιούσαν) δύναμιν, τί ἄλλο ἄρα εἶναι ἢ οὐκ Αὐτὸς Οὗτος ὁ Θεός;». Ἡ τελευταία αὕτη πρότασις ὀδηγεῖ τὸν Ἀντώνιον σὲ ἀπαράδεκτες γενικεύσεις. Γράφει: «πᾶς διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐμπεπνευσμένος λόγος τῶν Προφητῶν, Ἀποστόλων καὶ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ λογικὴν ἐνέργειαν τῆς Θεότητος, εἶναι τουτέστιν αὐτὸς Οὗτος ὁ Θεός!» Ὁ ἴδιος παρόλο ὅτι ἀναθεματίζει τὸν Βαρλα-

ἀμ, τὸν ἀντίπαλο τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, πέφτει στὶς ἴδιες πλάνες, δταν π.χ. ἰσχυρίζεται, ὅτι «ἢ ἐν Θαβωρίῳ ὄψις τοῦ φωτὸς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων», καὶ οἱ λοιπὲς θεοφάνειες, «μόλις μυχίως ἐν τῇ καρδίᾳ εἰσιν αἰσθηταί, ἐνίστε ὄμως καθίστανται τοιαῦται καὶ εἰς τὰ ὄργανα τῶν αἰσθήσεων», ὁπότε καὶ συμπεραίνει: «Πᾶσαι αὗται αἰ αἰσθηταὶ ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ εἶναι Αὐτὸς Οὗτος ὁ Θεός»!!

Ἐδῶ ὁ Ἀντώνιος ξεπερνᾷ καὶ τὸν Βαρλαάμ στὴν αἴρεση καὶ ταυτίζεται μὲ τοὺς πανθεϊστὲς. Ἡ ἀπόρριψη τῆς ἀποφατικῆς θεολογίας ἀπὸ τὸν Ἀντώνιο καὶ τοὺς λοιποὺς ὀνοματολάτρες γίνεται ἡ αἰτία νὰ ὀδηγηθοῦν αὐτοί, μέσω τοῦ ἄκρατου μυστικισμοῦ, στὸν πανθεϊσμό.

Ὁ Ἀντώνιος μὲ τὴν ἑλληνικὴ ἐκδοχή τοῦ βιβλίου του, «Ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ Ἰησοῦς» (Θεσσαλονίκη 1913), προσπαθεῖ νὰ μεταδώσει τὴν κακοδοξία του ἀπὸ τὸ ρωσικὸ στὸν ἑλληνικὸ μοναχισμό, χωρὶς ὄμως τὴν παραινῆση ἐπιτυχίας.

Οἱ ὀνοματολάτρες θὰ θεωρηθοῦν ἀπὸ τοὺς σύγχρονους τοὺς προοδευτικὸι καὶ ἀδικημένοι, γι' αὐτὸ καὶ θὰ βρεθοῦν πολλοὶ ποὺ θὰ τοὺς ὑποστηρίζουν. Ἀνάμεσα στοὺς ὑποστηρικτὲς τοὺς συγκαταλέγονται καὶ μεγάλα ὀνόματα: οἱ καθηγητὲς τῆς θεολογίας Μ. Μουρέτοφ καὶ Π. Φλορένσκι, ὁ Σ. Μπουλγκάκοφ, ὁ Ν. Μπεννιάεφ καὶ ὁ πρίγκιπας Εὐ. Τρουμπέτοκοϊ.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, οἱ ἀντίπαλοι τῶν ὀνοματολατρῶν, δηλαδὴ ἡ πλειονότητα τοῦ ἀθωικοῦ ρωσικοῦ στοιχείου, μαζὶ καὶ συγγραφεῖς (δπως οἱ ἀρχιεπίσκοποι Ἀντώνιος Χραποβίτσκι καὶ Νίκων Ροζντεστβένσκι, οἱ ἱερομόναχοι Χρύσανθος καὶ Παντελεῆμων, οἱ μοναχοὶ Παχώμιος καὶ Κλήμης· κυρίως ὄμως ὁ θεολόγος καθηγητὴς Σ. Τρῆϊτσκι μὲ τὸ βιβλίο του, «Περὶ τῶν ὀνομάτων τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ὀνοματολατρῶν», Πετροῦπολη 1914), ὀδηγοῦνται συχνὰ στὸ ἄλλο ἄκρο: τὸ νοιμναλισμὸ. Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, λένε, εἶναι μόνον ὄνομα· δὲν ἐκφράζει οὔτε τὴν οὐσία του οὔτε τὶς ιδιότητές του. Ὑπῆρξε καὶ μερίδα μοναχῶν, ἡ ὁποία,

πρὸς ἀντίδραση στοὺς ὀνοματολάτρες, ἀρνιόταν νὰ προσκυνήσει τὸ πανσέβαστο ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

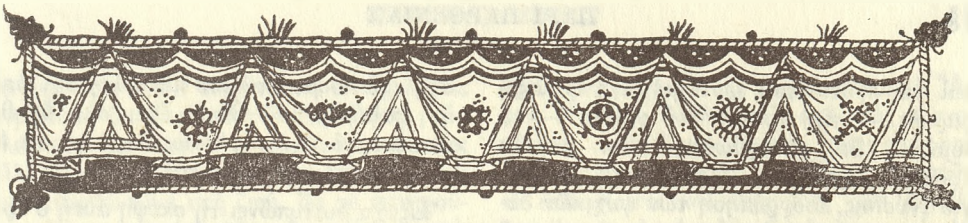
Τὴν κακόδοξη διδασκαλία τῶν ὀνοματολατρῶν, ποὺ ἡ ἁγνοία τους περὶ τὸ ὀρθόδοξο δόγμα καὶ βίωμα τοὺς ἔκανε φανατικοὺς καὶ τυφλοὺς, καταδίκασαν τὸ Οἶκ. Πατριαρχεῖο καὶ ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας (ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς ὀνοματολάτρες αἰρετικούς) καὶ ἡ Ἱ. Κοινότης Ἀγ. Ὁρους.

Ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία γιὰ τὰ ὀνόματα τοῦ Θεοῦ εἶναι αὕτη: Κάθε ὄνομα τοῦ Θεοῦ δηλώνει σχέση Αὐτοῦ πρὸς τὴν κτίση καὶ εἶτε εἶναι τῆς ἀποφατικῆς θεολογίας (π.χ. ἄπειρος, ἄυλος, ἀναφής) εἶτε τῆς καταφατικῆς (π.χ. ἅγιος, ἀγαθός, δίκαιος). Τὰ ὀνόματα ὄλα τοῦ Θεοῦ «οὐ τὴν φύσιν (τοῦ Θεοῦ) ἀλλὰ τὰ περὶ τὴν φύσιν (Αὐτοῦ) δηλοῖ» (Ἀγ. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας). Ὁ Ἀντώνιος, ἀντίθετα, ἰσχυρίζεται ὅτι «ἐκαστὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ, Αὐτὸς Οὗτος ὁ Θεός ἐστιν». Λοιπὸν κάθε ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἀποδίδεται σὲ μιὰ ἐνέργειά Του, ἡ ὁποία ἀποκαλύπτεται στὴν κτίση. Ὅμως ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ, ὡς ὑπεράνωτος, εἶναι αἰώνως ἀνώνυμος καὶ ἀκατάληπτος σὲ ὄλα τὰ ὄντα. Συναφῶς καὶ τὸ ὄνομα «Θεός», ποὺ καὶ τοῦτο ἐτυμολογεῖται βάσει τῶν θείων ἐνεργειῶν (: «θεῖν, «θεῖσθαι, «αἰσθεῖν»), εἶναι ἀπλῶς γενικώτερο καὶ περιεκτικὸ τῶν ἄλλων ὀνομάτων, ὄμως εἶναι ὄνομα ἐνεργείας ὄχι οὐσίας· «τὸ γὰρ Ἐθεός ὄνομα ἐνεργείας ἐστὶν ὄνομα» (Ἀγ. Γρηγόριος Παλαμᾶς). Ἐξἄλλου τὸ ἴδιο αὐτὸ ὄνομα δὲν ἔχει ἀπόλυτη μοναδικότητα, ἀφοῦ χρησιμοποιεῖται γιὰ νὰ ὀρίσει καὶ τὸν θεωμένο ἄνθρωπο (: «ἐγὼ εἶπα θεοί ἐστε) καὶ τὰ εἰδῶλα (: «θυμῶν ἢ «λατρεύειν θεοῖς ἐτέροις») καὶ τὸ δαίμονα («ὁ θεὸς τοῦ αἵματος τούτου») καὶ ὑλικά («θεὸς ἡ κοιλία»).

Στὶς ὀνοματολατρικὲς δραστηριότητες δόθηκε τέλος τὸν Ἰούλιο τοῦ 1913 μὲ τὴ μεταγωγή 833 ρώσων ἀθωιπῶν ὀνοματολατρῶν μοναχῶν στὴν Ὀδησσό.

μ.δ.ἄ.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ

ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ

ΣΤ' Ἀθηναῖα παρθεναία
χωρισμὸς ἀπὸ κάθε πάθος

ΙΕΡΜΗΝ Ε Τ Ο Ν
ΤΑΣ, ὁ Ἅγιος τὸ ἀ-
ληθινὸ νόημα τῆς
παρθεναίας, ὑποστηρί-
ζει ὅτι ἡ ἀληθινὴ
παρθεναία δὲν περιο-
ρίζεται μόνο στὴ σω-
ματικὴ καθαρότητα,

ἀλλ' ἐπεκτείνεται σὲ ὅλα τὰ πάθη τῆς ψυ-
χῆς, γιὰ νὰ μπορέσει αὐτὴ νὰ διατηρήσει
τὴ γαλήνη της καὶ νὰ μείνει ἀμόλυπτη μα-
ζὶ μὲ τὸν ἀμόλυπτο Νυμφίό της. Γιατὶ μοι-
χεύει κανεὶς ὄχι μόνο μὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ
καὶ μὲ τὴν ψυχὴ. Χρησιμοποιεῖ δὲ τὸ ὠ-
ραῖο παράδειγμα τοῦ ἀκίνητου καὶ γαλη-
νεμένου νεροῦ μιᾶς λίμνης, ποὺ ταράζεται,
ὅταν πέσει σ' αὐτὴν ἓνα λιθάρι, ἀπὸ τὰ κύ-
ματα καὶ τὸ σάλο. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ
στὴν ψυχὴ, ποὺ ὅταν κινηθεῖ ἓνα πάθος
«τὸ τῆς ψυχῆς γαληνιαῖον καὶ ἤσυχον δι'
ἑνὸς τινος παρεμπροσθέντος εἰς αὐτὴν πάθους
ὅλον συνδιεσείσθη καὶ τῆς τοῦ μέρους θλά-
βης συνήσθητο» (σελ. 311). Εἶναι μοιχικὰ
τῆς ψυχῆς, ὅλα τὰ πάθη, ἡ ὀργή, ἡ πλεο-
νεξία, ὁ φθόνος, ἡ μνησικακία, ἡ ἔχθρα,
ἡ βασκανία, τὸ μῖσος. Καὶ σὲ ἓνα μόνο πά-
θος ἂν δοθεῖ ἡ ψυχὴ, χάνει τὴν παρθεναία.
Γι' αὐτὸ ὁ Μ. Βασίλειος εἶπε: «Καὶ γυναῖ-
κα οὐκ ἔγνω καὶ παρθένο οὐκ εἶμι». Κα-
ταλήγει δὲ ὁ Ἅγιος ὡς ἐξῆς: «τὸ δεῖν τὴν
σώφρονα καὶ λελογισμένην παρθένον, παν-
τὸς πάθους χωρὶς πάντα τρόπον τῆς ψυχῆς
ἀπομένου, καρίζεσθαι καὶ φυλάσσειν ἑαυ-
τὴν ἀγνὴν τῷ νομίμῳ αὐτὴν ἁρμοσαμένῳ
γυναικίῳ, μὴ ἔχουσα σπῖλον ἢ ρυτίδα ἢ τι
τῶν τοιούτων» (σελ. 313).

Κάνοντας μιὰ βαθειὰ τομὴ στὸν ψυχικὸ
κόσμο τοῦ ἀνθρώπου, ὑποστηρίζει ὁ σοφὸς
τῆς ἀρετῆς διδάσκαλος, ὅτι ὅλες οἱ δυνά-
μεις τῆς ψυχῆς πρέπει νὰ τείνουν πρὸς τὴν
ἀρετὴ. Διακριτικὰ δὲ παρατηρεῖ, πὼς αὐ-
τὸς ποὺ φροντίζει γιὰ τὴν υγεία τῆς ψυχῆς
του, θὰ πρέπει νὰ διατηρήσει τὸν ἑαυτό
του στὸ μέσο τῆς ἀπαθείας, μὲ τὸ νὰ μείνει
ἀμέτοχος τῶν ἀντιθέσεων καὶ τῶν ἀροτή-
των ποὺ ὑπάρχουν ἀπὸ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο
μέρος τῆς ἀρετῆς. «Τὸ δόγμα τῆς τοῦ Κυ-
ρίου διδασκαλίας ἔστιν, μὴ περισσεῶς εἶ-
ναι μόνον, ἀλλ' ἔχειν τι καὶ τοῦ ὄψεως ἐν
τῷ ἦθει» (σελ. 315).

Συνιστᾷ ἀκόμη, τὸ ἐγκαλλώπισμα τῆς
ἀρετῆς ὁ θεῖος Γρηγόριος, πάνω στὸ θε-
μέλιο τῆς παρθεναίας νὰ οἰκοδομήσουμε ὅλα
τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, γιατί οἱ παρθενεύον-
τες δὲν πρέπει νὰ ἀποβλέπουν σὲ ἓνα μόνο
κατόρθωμα καὶ στὰ ἄλλα νὰ μὴ φιλάγων-
ται. «Τῶν διὰ παρθεναίας τῷ Θεῷ προσιών-
των, τὸ μὴ πρὸς ἓν τι κατόρθωμα βλέπον-
τας τῶν ἐναντίων ἀφυλάκτως ἔχειν, ἀλλὰ
πανταχόθεν ἑαυτοῖς τὸ ἀγαθὸν ἐξευρίσκειν,
ὡς ἂν διὰ πάντων τὸ ἀσφαλὲς ὑπάρχοι τῷ
βίῳ. Οὐδὲ γὰρ στρατιώτης μέρη τινα τοῖς
ὄπλοις φραξάμενος γυμνῷ κινδυνεύει τῷ
λοιπῷ σώματι» (σελ. 316).

Τέλος, ὁ θεόσοφος συγγραφέας, δίνει ἓ-
να ὑπέροχο ὄρισμα τῆς σωφροσύνης, ποὺ
σημαίνει σύμφωνα τὴν οἰκονομία ὄλων τῶν
ψυχικῶν κινήματων μὲ σοφία καὶ φρόνη-
ση. Ἀκόμη, κάνει μιὰ τολμηρὴ παρατήρη-
ση, ἐπαναστατικὴ ἴσως γιὰ πολλοὺς, ὀρίζον-
τας ὅτι ἐλευθερία εἶναι ὄχι μόνο νὰ μὴ
ἀνεχώμαστε ζυγὸ δουλείας (Γαλ. 5, 1),
ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ δεσμευώμαστε μὲ τὸ δεσμὸ
τοῦ γάμου, «καθάπερ δραπέτην ἢ κακοῦρ-
γον» (σελ. 320).

Ἐπὶ ὅλα ὁ Ἅγιος δεῖχνε ὅτι ἡ παρθεναία δὲν εἶναι τόσο μικρὴ
χρεῖα, πὼς ἡ παρθεναία δὲν εἶναι τόσο μικρὴ

και φτηνή ὑπόθεση, ὥστε με λίγη φύλαξη σαρκὸς — τὴν ἄρνηση τοῦ γάμου — νὰ νομίζεις ὅτι κατορθώσεις τόσο μεγάλο πρᾶγμα. Χρειάζεται λοιπόν, κατὰ τὸν Ἄγιο Νύσσης, ἰσορροπηση τῶν ψυχικῶν δυνάμεων σὲ ὅλα τὰ ἐνεργήματα τοῦ ψυχικοῦ βίου καὶ ὄχι μόνο στὴν παρθενία.

Προκειμένου λοιπὸν νὰ λάβει πραγματικὸ νόημα ὁ παρθενικός βίος, χρειάζεται, μαζί με τὴν ἰσορροπηση τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, νὰ ζωογονηθεῖ με τὴ δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποὺ φανερώνεται μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ ἐλευθερώνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴ φθορά καὶ τὸ θάνατο καὶ τὸν κάνει μέτοχο τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς ἀφθαρσίας (Γ. Ματζαρίδη, Μέθεξις Θεοῦ σελ. 209). Μετὰ ἀπὸ τὴ σωστὴ διάσταση ποὺ δίνει ὁ Ἄγιος Νύσσης στὸ σπουδαῖο τοῦτο θέμα, κάνει μιὰ τελευταία τοποθέτηση ἐντελῶς πρακτικὴ, καταθέτοντας πολὺτιμα στοιχεῖα καὶ κατάλληλες ὁδηγίες γιὰ τὴν ἐκμάθηση τῆς τέχνης τῆς παρθενίας καὶ τὴν κατόρθωσή της γιὰ ὄσους ἤθελαν νὰ τὴν διδαχθοῦν.

Z' Ἡ τέχνη τῆς παρθενίας καὶ ἡ ἐκμάθησή της

Γενικὰ ἡ ἠθικὴ ζωὴ τῶν πιστῶν, πῶς εἰδικὰ ὅμως ἡ παρθενία, ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ὡς τέχνη ποὺ πρέπει νὰ μάθουν ὅσοι τὴν ἐπιθυμοῦν. Ὅσοι μάλιστα ἀπὸ τοὺς Πατέρες ἔγραψαν ἔργα περὶ παρθενίας, κατοχυρῶνουν θεολογικῶς τὴ θέση ὅτι αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν καλύτερη ἐκλογὴ, δίνοντας καὶ τὶς κατάλληλες ὁδηγίες, βάσει τῆς ἐν Χριστῷ ἀσκητικῆς τῶν ἐμπειρίας καὶ τέχνης, γιὰ νὰ προφυλάσσονται οἱ ἔραστες τοῦ παρθενικοῦ βίου ἀπὸ τοὺς κινδύνους ποὺ τοὺς ἀπειλοῦν. Ἐδῶ συμβαίνει τοῦτο τὸ ἐκπληκτικόν. Ἐνῶ τὸ ἀνθρώπινο γένος εἶναι κατώτερο ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους, ὡς πρὸς τὴ φύση, με τὴν τέχνη τῆς παρθενίας προσπαθεῖ νὰ ξεπεράσει τὶς δυνάμεις του καὶ νὰ ἐξισωθεῖ μ' αὐτοὺς, ὅσο εἶναι δυνατόν. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς ἔργο καὶ ἐπιθυμία τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων εἶναι νὰ βλέπουν τὸν Πατέρα τῆς ἀφθαρσίας καὶ νὰ στολιζοῦν τὴ μορφή τους σύμφωνα με τὸ ἀρχικὸ κάλλος, τὸ ἴδιο καὶ ὁποῖος κατανόησε τὴν ἀ-

πάτη τοῦ κόσμου τούτου καὶ φλέγεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Θεοῦ, ἔχει ὅσων βοηθῶ καὶ συνεργῶ τὴν παρθενία, ἂν θέλει νὰ ὁμοιωθεῖται με τὴν ἀσώματη φύση.

Ἐξοχα διατυπώνει τὴ σκέψη αὐτὴ ὁ ἔραστης τῆς παρθενίας ὁ Ἄγιος Νύσσης: Τοῦτο δὲ ἐστὶ, τὸ μονῆ τῆ ψυχῆ ζῆν καὶ μιμῆσθαι κατὰ τὸ δυνατόν τὴν τῶν ἀσωμάτων δυνάμεων πολιτείαν, ἐν ἣ οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' ἔργον αὐτοῖς καὶ σπουδὴ καὶ κατόρθωμα τὸ θεωρεῖν τὸν πατέρα τῆς ἀφθαρσίας ἐστὶ καὶ πρὸς τὸ ἀρχέτυπον κάλλος τὴν ἰδίαν καλλωπίζειν μορφήν διὰ τῆς ἐνδεχομένης μιμήσεως» (σελ. 276). Ἡ ἰδιότης λοιπὸν τῆς παρθενίας εἶναι, γιὰ τὸν ἱερὸ συγγραφέα, κάποια τέχνη καὶ δύναμη ποὺ βοηθᾷ τὴν ψυχὴ μας νὰ βιώνει ἐλεύθερη τὴ θεία καὶ μακαρία ἡδονή, ὅπως ἀκριβῶς στὰ διάφορα ἐπαγγέλματα ἐπινοήθηκαν μέθοδοι γιὰ τὴν τελειοποίησή των. Θαυμάσια εἶναι ἡ σχετικὴ διατύπωση τοῦ κειμένου: «Ταύτης οὖν τῆς διανοίας καὶ τῆς ὑψηλῆς ἐπιθυμίας συνεργόν, καθὼς τῇ γραφῇ δοκεῖ, καὶ βοηθὸν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν παρθενίαν δεδόσθαι φαιέν. Καὶ ὥσπερ τῶν λοιπῶν ἐπιτηδευμάτων τέχνην τινεσ πρὸς τὴν ἐκάστου τῶν σπουδαζομένων ἀπεργασίαν ἐπενοήθησαν, οὕτω μοι δοκεῖ καὶ τὸ τῆς παρθενίας ἐπιτηδεύμα τέχνη τις εἶναι καὶ δύναμις τῆς θειοτέρας ζωῆς πρὸς τὴν ἀσώματον φύσιν τοὺς ἐν σαρκὶ ζῶντας ὁμοιοῦσθαι διδάσκουσα» (σελ. 276 - 277).

α) Ἀνάγκη πνευματικοῦ ὁδηγοῦ

Εἶναι ὅμως ἀνάγκη νὰ μάθει κανεὶς τὴν τέχνη αὐτὴ με τὴ χειραγωγία ἐμπειροῦ ὁδηγοῦ. Ἐξηγεῖ δέ, ὁ Νύσσης ἀσκητὴς ἐπίσκοπος, πῶς πρέπει νὰ ζῆ κανεὶς τὴν φιλόσοφον αὐτὴ ζωὴ, με τὰ παρακάτω: «Τὰ δὲ καθ' ἕκαστον, ὅπως τε χρῆ βιοτεύειν τὸν ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ταύτῃ ζῆν προελόμενον καὶ τίνα φυλάττεσθαι καὶ τίσιν ἐπιτηδεύμασιν ἀσκεῖν ἑαυτόν... ἐναργεστέρα τῆς ἐκ τῶν λόγων διδαχῆς ἢ διὰ τῶν ἔργων ἐστὶν ὑφήγησις» (σελ. 333). Πολὺ σωστὰ δηλώνει, ὁ ἀσκητικότητας Πατὴρ, πῶς ὁποῖος θέλει νὰ μάθει τὴν ἀκριβεία τοῦ βίου τούτου, πρέπει νὰ διδαχθεῖ, ὄχι με λόγια, ἀλλ' ἀπ' αὐτόν ποὺ τὴν

κατώρθωσε. Στην περίπτωση αυτή, λέγει, συμβαίνει ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἐκμάθηση μιᾶς γλώσσας ἀπὸ δάσκαλο ὁμόγλωσσο μετὰ τοὺς ἀλλόγλωσσους. Καὶ προσθετεῖ πὼς ὅτι καὶ ἂν κατορθώσωμε στὴ ζωῇ, θὰ τὸ πετύχουμε καλύτερα μετὰ τὴ βοήθεια δασκάλων, παρὰ μόνοι μας. Θεμελιώνει δὲ καὶ ἀποδεικνύει τὴν παραπάνω σκέψη τοῦ ὁ ἱερὸς συγγραφέας μετὰ τὰ ἐξῆς. Μετὰ τὴ μαρτυρία τῆς πείρας, γράφει, ἐγένετο γνωστὸ τὸ ὠφέλιμο ἀπὸ τὸ βλαβερό. Ἀκόμη, ἡ παρατήρηση ἀπὸ τοὺς προγενέστερους, γίνεται ἐντολὴ γιὰ τοὺς μεταγενέστερους. Ἀναφέρει ἀκόμη ὅτι καὶ στὴν ἰατρικὴ τέχνη δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ γνωρίσει κανεὶς μετὰ τὴν προσωπικὴ του πείρα τὶς ἰδιότητες τῶν φαρμάκων, ἀφοῦ ὑπάρχει ἡ παρατήρηση τῶν προγενεστέρων. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὴν ἰατρικὴ τῶν ψυχῶν. Θὰ μάθουμε, λοιπόν, τὴν παρθενία, ἀπὸ ἐκεῖνον πού ἀπόκτησε μακρὰ πείρα καὶ τὴν κατώρθωσε, γιατί ἡ νεότης εἶναι ἐπικίνδυνος σύμβουλος καὶ χωρὶς τὴ συμμετοχὴ ἔμπειρο Γέροντα δὲν θὰ μπορούσε νὰ κατορθωθεῖ εὐκολά. «Οὐκ οὖν, λέγει ὁ Ἅγιος, ἐπειθεὶ νέοι ἔτι καὶ ἀτελεῖς τὴν διάνοιαν οἱ πολλοὶ τῆς παρθενίας ἀντιλαμβάνονται, τοῦτο πρὸ πάντων αὐτοῖς ἐπιτηδευτέον ἂν εἴη, τὸ ζητησαὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀγαθῶν καθηγεμόνα τε καὶ δάσκαλον, μήπου διὰ τὴν ἀγνοίαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, ἀνοδίας τινὰς καὶ πλάνας ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς εὐθείας καινοτομήσωσιν» (σελ. 336). Εἶναι ἀλήθεια, πὼς ὅλοι οἱ νέοι πού ἔρχονται στὸν παρθενικὸ βίω χωρὶς ἔμπειρο καθηγεμόνα καὶ πνευματικὸ ὁδηγὸ, γεμίζουν ἀπὸ πλάνες, «οὐαὶ τῶ ἐνὶ ὄταν πέση, λέγει ὁ Ἅγιος ὅτι οὐκ ἔχει τὸν ἀνορθοῦντα» (σελ. 337).

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς πλανεμένους πέφτουν σὲ ἀργία. Ἄλλοι βλέπουν ὄνειρα καὶ ὀνομάζουν τὶς ἀπάτες τῶν ὀνειρῶν ἀποκαλύψεις, πού τὶς θεωροῦν πιστότερες τῶν εὐαγγελικῶν διδαγμάτων. Ἐδῶ, δὲν θὰ ἦταν ἄσκησις ἴσως μιὰ παρέκβασις ἀπὸ τὸ ἱερὸ κείμενο, γιὰ νὰ μᾶς θυμίσει τὶς πλανεμένες σύγχρονες δραματίστριες καὶ ὄλους ἐκείνους τοὺς ἀφελεῖς, πού διχῶς ἐπίγνωσι καὶ ἔμπειρο πνευματικὸ ὁδηγὸ, παίρνουν δῆθεν ἀποκαλύψεις ἀπὸ τὴν Παναγία καθ' ὑπαγόρευση καὶ τὶς γράφουν σὲ τετραδία. Εἶναι ἡ ἴδια ἀκριβῶς

περίπτωσις τῆς πλάνης πού ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Νύσσης. Ἄλλοι πάλι ἀπὸ τοὺς πλανεμένους, συνεχίζει ὁ Ἅγιος, χώνονται στὰ σπῖτια τῶν κοσμικῶν καὶ ἄλλοι, θεωροῦν τὸ ἀπληθίαστο καὶ θηριώδες ὡς ἀρετὴ, ἀγνοώντας τὴν ἐντολὴ τῆς ἀγάπης καὶ τὸν καρπὸ τῆς μακροθυμίας καὶ ταπεινοφροσύνης. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ὑπάρχουν ἀκόμη ἐκεῖνοι πού ὑπομένουν τὴν πείνα μέχρι θανάτου, διότι δῆθεν ὁ Θεὸς ἀγαπάει τὶς θυσίες αὐτῆς. Ἄλλοι, τέλος, ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι, κράτησαν μόνο κατ' ὄνομα τὴν ἀγαμία, ἐνῶ ἡ ζωὴ τους εἶναι κοσμικὴ. Παραδίδονται στὴν κοιλιόδοξία καὶ τὶς ἡδονές, συγκατοικοῦν μετὰ γυναῖκες καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν βλασφημεῖται ἀπὸ τοὺς ἔξω τὸ καθαρὸ ἐπάγγελμα τῆς παρθενίας. Μετὰ τὴν ἀπαρίθμησις αὐτῆ τῶν εἰδῶν τῆς πλάνης, ἀπευθυνόμενος ὁ Ἅγιος στοὺς νέους, παρακαλεῖ καὶ συμβουλεύει: «οὐκοῦν λυσitelēs ἂν εἴη μὴ νομοθετεῖν ἑαυτοῖς τοὺς νέους τὴν τοῦ βίου τούτου ὁδὸν οὐ γὰρ ἐπιλέλοιπε τὴν ζωὴν ἡμῶν τὰ τῶν ἀγαθῶν ὑποδείγματα» (σελ. 338).

6) Ἀναζήτηση Γέροντα

Σπουδαία εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Ἁγίου Νύσσης πάνω στὸ ζήτημα τῆς ἀναζήτησης τοῦ Γέροντα. Μᾶς μίλησε προσηγουμένως γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς χειραγωγίας μας ἀπὸ ἔμπειρο πνευματικὸ ὁδηγὸ. Ἐδῶ, μᾶς δίνει πῶς συγκεκριμένα τὰ στοιχεῖα πού θὰ πρέπει νὰ συγκεκριτῶναι ἕνας ἀληθινὸς Γέροντας. Ἄς ἀφήσουμε τὸν Ἅγιο νὰ μιλήσει μετὰ τὸ θεοφωτιστὸ κείμενό του: «Πρὸς τὸν κατωρθωκότα βλέπε, καὶ θαρρῶν κατατόλμησον τῆς ἀγαθῆς ναυτιλίας τῇ ἐπιπνοίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑπὸ κυβερνήτη Χριστῶ ἐν τῶ πηδαλίῳ τῆς σωφροσύνης κατευθυνόμενος» (σελ. 341). Προσηλώσου λοιπόν, λέγει ὁ Ἅγιος, πρὸς ἐκεῖνον πού κατώρθωσε τὴ σωφροσύνη, δηλαδὴ στὸ Γέροντα. Καὶ τόλμησε μετὰ θάρρος τὴν καλὴ ναυσιπλοία, ἀφήνοντας τὸν ἑαυτό σου νὰ κατευθύνεται ἀπὸ τὴν πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μετὰ κυβερνήτη τὸ Χριστὸ στὸ πηδάλιο τῆς σωφροσύνης.

Καὶ σφραγίζει τὸ σημαντικό αὐτὸ πρόβλημα μετὰ τὶς παρακάτω σοφῆς συμβουλές.
→ εἰς σελ. 26

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΦΙΛΟΙ ἀναγνώστες μᾶς ἐρωτοῦν τι σημαίνει ὁ ὅρος, τοῦ ὁποίου κάνουμε συχνὰ χρῆση: πνευματικὴ παράδοση. Τὸ ἄξιωμα εἶναι καίριο γιὰ τὴν ἀπλανῆ πορεία τῆς Ἐκκλησίας. Ἀποτελεῖ ἀληθινὸν πνευματικὸν θησαυρὸν καὶ τὴν λυδίαν λίθον τοῦ ἤθους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, γιατί εἶναι ἡ συμπύκνωση τῆς βιωμένης πνευματικῆς ἀληθείας, ἡ σάρκωση τῆς δογματικῆς διδασκαλίας.

Ἡ πνευματικὴ παράδοση ἄρχισε μὲ τὸ πρῶτο κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, ποῦ περιελάμβανε τὴν διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ κατόπιν συνεχίσθηκε μὲ τὶς ἀποκαλύψεις τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λαλοῦντος ἁγίου Πνεύματος. Ἀλλὰ ἡ διδασκαλία αὐτὴ ἦταν συνοπτικὴ. Τὸ Εὐαγγέλιον ἀποτελεῖ τὴν πλήρη διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ σὲ ἀδρῆς γραμμῆς. Τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὅμως, μὲ τὴν συνεργίαν τῶν καθαρῶν ψυχῶν, ἀπεκάλυψε σὲ ὅλες τὶς διαστάσεις καὶ σὲ κάθε λεπτομέρεια τὴν ἐν Χριστῷ πνευματικὴν ζωὴν.

Οἱ ἅγιοι Πατέρες, σὺν σκευῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διὰ μέσου τῶν μεγάλων πνευματικῶν ἀγώνων των, ἀποκτιῶντες συνεχῶς πείρα, κατὰ τοὺς πολέμους των μὲ τὸν διάβολον, τὰ πάθη καὶ τὸν κόσμον καὶ γευόμενοι ποικίλως τὶς ἐνέργειες τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ διδασκόμενοι μυστικῶς κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς δεκτικότητός των, τῆς καταβολῆς των, τῆς παιδείας των καὶ τῶν χαρισμάτων των, ἐγίναν διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν καταγραφή τῆς γνώσεως καὶ τῆς σοφίας των, ποῦ τὶς παρέδωσαν στοὺς πιστοὺς.

Ἐπῆρξε στὸν κῶρον τῆς Ἑλλαδικῆς

Ἐκκλησίας μέχρι πρὸς εἰκοσαετίας ἡ θεολογικὴ πλάνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἐποχὴ τῶν Πατέρων σταμάτησε κατὰ τὸν ὄνον ἢ τὸν αἰῶνα. Ἀλλὰ τὸ ἐπικυθὲν φῶς τῆς Ὁρθοδόξου θεολογικῆς ἐπιστήμης ἀνέτρεψε τὴν ἀνορθόδοξη αὐτὴ ἀντίληψη, ποῦ κατεδίκασε τὸ ἅγιον Πνεῦμα σὲ ἀδράνεια μέχρι τὸν ὄνον αἰῶνα!

Κι' ἔτσι ἐπεβλήθη ἡ διδασκαλία, ὅτι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀναδεικνύονται μέχρι σήμερα καὶ θ' ἀναδεικνύονται μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου, εἰς τοῦτο βοηθήσαντος ἀποφασιστικὰ τοῦ μακαρίτου π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ μὲ τὶς σπουδαῖες θεολογικὰς τομὰς του πρὸς δύο δεκαετηρίδων.

Οὐδεὶς σήμερα σοβαρὸς θεολόγος ἀμφισβητεῖ, ὅτι, οἱ ἀσκητικοὶ Πατέρες, ὅλοι οἱ φιλοκαλικοὶ νηπτικοὶ καὶ μυστικοί, βρίσκονται δικαιοματικὰ στὸ κῶρον τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι καὶ αὐτοὶ συγκροτοῦν τὸ ὄλον σῶμα τῆς πνευματικῆς παραδόσεως μαζὺ μὲ τοὺς λεγομένους μεγάλους.

Λοιπὸν τὰ συγγράμματα καὶ οἱ βίοι τῶν Ἁγίων καὶ Ὁσίων Πατέρων, ἀποκείμενα στὴν Ἐκκλησίᾳ καὶ παραδιδόμενα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν στοὺς πιστοὺς, τὰ μὲν γιὰ καθοδήγηση, οἱ δὲ πρὸς μίμηση, ἀποτελοῦν τὴν πνευματικὴν παράδοση καὶ μορφώνουν ἡγγυημένως ὀρθόδοξη ζωὴ καὶ ἤθος.

Ἡ πνευματικὴ παράδοση, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, εἶναι ἡ παράδοση τῆς ἀληθείας στὴν Ἐκκλησίᾳ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διὰ τῶν Ἁγίων καὶ Ὁσίων Πατέρων. Ὅπως ἤδη ἀνεφέραμε, ἡ παραδοθεῖσα ἀλήθεια, δὲν πέρασε ἀπὸ τοὺς θεῖους Πατέρας ὡς διὰ σωλήνος, ἀλλὰ κατόπιν συνεργίας των καὶ συμμετοχῆς των στὴν διαμόρφωσή της.

Καὶ ὅπως οἱ Οἰκουμενικῆς Συνό-

δους, τὰ διατυπωθέντα δόγματα χρειάστηκαν έπεξεργασίαν από καθαρούς, μεγάλους και καλλιεργημένους νόας, με τον φωτισμόν του αγίου Πνεύματος, έτσι και η έν Χριστώ ζωή για να αποκαλυφθή σ' όλες της διαστάσεις της υπό του αγίου Πνεύματος, έπρεπε δεκτικά σκευή να την βιώσουν σταδιακά για να την κατανοήσουν πλήρως.

Και όπως στα δόγματα έχουμε την «συμφωνίαν των Πατέρων», που άποτελεί την άναλλοίωτη δογματική παράδοση, έτσι και στην πνευματική διδασκαλία έχουμε την όμόφωνη πνευματική παράδοση με ιδιότυπες, μη ουσιαστικές, παραλλαγές. Κι' αυτό, γιατί ένω τα δόγματα από την φύση τους, δεν αφήνουν περιθώρια ποικίλων έρμηνειών, επειδή είναι έξ άντικειμένου άποκεκαλυμμένες άλήθειες, που υπερβαίνουν τον λόγον του ανθρώπου, όμως στην πνευματική ζωή, δηλαδή στον χώρο που τó άγιον πνεύμα προσφέρεται να βιωθή, ήγουν στους Όρθοδόξους πιστούς, υπάρχει ποικιλία δεκτικότητας.

Η δεκτικότης έκάστου προσδιορίζεται, βέβαια, «κατά τó μέτρον της πίστεως» άλλά και από τις καταβολές, την έκταση και τó είδος της παιδείας, και των παγίων διαθέσεων της ψυχής (δηλ. ποσόν πίστεως, χωρητικότης νοού, εύφυΐα, άφυΐα, μετριότης, μεγαλόνοια, μικρόνοια, καλλιέργεια, ή μή, του νοού στην θεολογία, φιλοσοφία, άποκλίσεις της ψυχής προς την φιλανθρωπίαν, την πρακτικήν ζωήν ή τον θεωρητικόν βίον). Ο άγιος Μάξιμος ό Όμολογητής έχει έπισημάνει τον παράγοντα - άνθρωπος για τις ένεργειες του αγίου Πνεύματος και την διανομήν των χαρισμάτων, λέγοντας στο 1γ' Κεφ. της ς' έκατοντάδος των Θεολογικών Κεφαλαίων: «Ούτε ή χάρις του Παναγίου Πνεύματος ένεργεί σοφίαν έν τοίς άγίοις, χωρίς του ταύτην δεχομένου νοός, ούτε γνώσιν, χωρίς της δεκτικής του λόγου δυνάμεως...», άλλά και «κατά τās υπόκειμένες τή ψυχή διαθέσεις».

Έπίσης ό άγιος Διάδοχος Φωτικής διακρινίζει, με διαφορετική όμως σημασία της όρολογίας: «... άλλω μεν δί-

δοσθαι σοφίαν, άλλω δέ γνώσιν... Η μεν γάρ γνώσις πείρα τον άνθρωπον συνάπτει τώ Θεώ, εις λόγους των πραγμάτων την ψυχικήν μη κινούσα. Διό και τινες των τον μονήρη φιλοσοφούντων βίον φωτίζονται μεν υπ' αυτής έν αισθήσει, εις λόγους δέ θείους ούκ έρχονται. Η δέ σοφία έπερ μετ' αυτής έν φόβω δοθή τι, σπάνιον δέ τούτο, αυτάς τās ένεργείας φανεροί της γνώσεως' έπειδή ή μεν τή ένεργεία, ή δέ τώ λόγω φωτίζειν είωθεν. Άλλά την μεν γνώσιν εύχή φέρει και πολλή ήσυχία έν άμεριμνία παντελεί, την δέ σοφίαν άκονόδοξος μελέτη των λογίων του Θεού και πρώτον ή χάρις του διδότος Θεού», Κεφ. θ. (Πλείονα εις τó όμώνυμον βιβλίον του μον. Θεοκλήτου Διονυσιάτου).

Γίνεται φανερόν λοιπόν, ότι υπάρχουν διάφορα μέτρα, άνάλογες ένεργειες του αγίου Πνεύματος στους πιστούς και άνάλογα χαρίσματα. Κι' έτσι έξηγεΐται ότι μεταξύ των Άγίων υπάρχουν μέγιστοι Πατέρες, μεγάλοι, μέσοι, μέτριοι, άλλά όλοι Άγιοι, κατά τó «άστήρ άστέρος διαφέρει έν δόξη» άλλά και «έν γνώσει».

Άλλά ένω υπάρχουν διαφορές «μεγεθών», στην διδασκαλία και στην ζωήν, ύφίσταται όμως πλήρης άρμονία, με τις προσωπικές, ως έλέχθη, ιδιαιτεριές. Κι' έτσι μās παραδίδεται, σάν άπλανής κανόνας για τόν άγιασμόν μας ως πιστών, την τελειοποίησή μας και την σωτηρία μας, ή έν άγίω Πνεύματι πείρα τους γραπτή ως λόγος και πρακτική ως βίος, που άμφότερα συγκροτούν την πνευματική παράδοση.

Έδώ πρέπει να σημειωθή, ότι όλοι οι άγιοι και όσοι Πατέρες διήλθαν την ίδια όδον πνευματικών άγώνων, γι' αυτό και παρ' ότι έζησαν σε διάφορες εποχές και σε διάφορα γεωγραφικά μήκη και πλάτη, παρουσιάζουν μεταξύ των μιά θαυμαστήν ένότητα, χάρη στην «νόμιμη άθλησή» τους και στον έξ ενός Πνεύματος φωτισμόν τους. Είναι άνάγκη τάχα να πούμε, πλην των έκ μοναχών Πατέρων, που συγκροτούν την πνευματική παράδοση, ότι και εκείνοι

οί θεοφόροι Πατέρες, πού ἔδρασαν ὡς Ἐπίσκοποι ψυχῶν, ἦσαν προηγουμένως μοναχοὶ καὶ ἐξηκολούθησαν καὶ στοὺς θρόνους των νὰ ζοῦν ὡς μοναχοί;

Γιατὶ πρέπει ἐνταῦθα νὰ τονισθῆ, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι κυρίως ἀσκητικὴ καὶ μοναστικὴ, διαποτισμένη μὲ τὰ ζῶντα ὕδατα τῆς μοναχικῆς ἐμπειρίας καὶ πεποικιλμένη τῆ θείᾳ δόξῃ τοῦ ἀκτίστου φωτός, ἀφοῦ οἱ Ὑμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας ἤσαν ὄλοι μοναχοί. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ποιοὶ ἀναφέρουν τὶς προσευχὰς τους τὶς εὐχαριστίες τους πρὸς τὸν Θεόν, τὶς αἰτήσεις τους, τὶς δεήσεις καὶ τὶς δοξολογίες μὲ λόγους πού παρήγαγε ἡ ψυχὴ τῶν μοναχῶν καὶ ἀπετύπωσε στὰ λειτουργικὰ βιβλία.

Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὰ ἀνωτέρω, ὅσον κανεὶς προσαρμόζει τὶς σκέψεις καὶ τὶς πράξεις του πρὸς τὴν πνευματικὴ παράδοση, τόσο διαμορφώνει Ὁρθόδο-

ξον ἦθος. Καὶ ὅσον ἀπομακρύνεται κανεὶς ἀπὸ αὐτὴν, τόσο πλανᾶται σὲ ἀντορθόδοξα ἀδιέξοδα, ἀντιφάσεις, δυστυχίες καὶ κινδύνους αἰωνίου ἀπωλείας.

Σὲ πείσμα τῶν νεωτερίζοντων καὶ ἀγομένων «ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων» τῆς φαντασίας των, ἀποτελεῖ διδασκαλίαν παγίαν τῆς Ἐκκλησίας ὅλης, ὅτι φῶς καὶ ὑπόδειγμα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῶν λαϊκῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, ἀποβαίνει ὁ μοναστικὸς βίος, ἀπὸ τὴν πλουσίαν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι πείραν τοῦ ὁποίου ἀντλοῦν κατὰ τὸ μέτρον τοῦ δυνατοῦ. Ἄλλὰ στὸ θέμα αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν. Ὁ Ἀπ. Παῦλος ἔλεγε: «ἡμεῖς νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν», ἀλλὰ ἡμεῖς τὸν «νοῦν Χριστοῦ» πρέπει νὰ τὸν μάθωμεν καὶ νὰ τὸν ἀποκτήσωμεν διὰ τῶν ἀγίων Πατέρων μας, ὅχι μόνον ἐνός, ἀλλὰ σάν «συμφωνία Πατέρων», πού ἐδημιούργησαν τὴν ἐνότητα: πνευματικὴ παράδοση. θ.μ.δ.

ΜΟΝΑΧΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟστοΛΗ

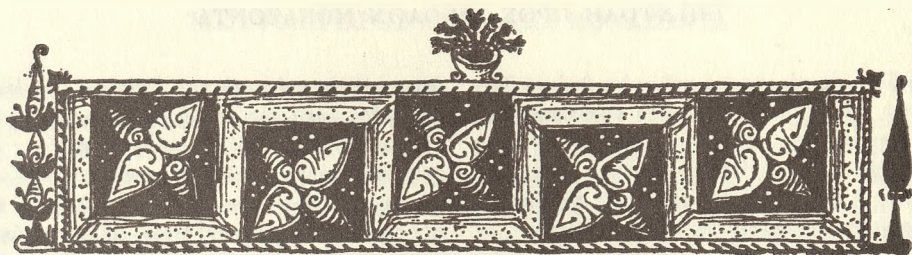
→ ἀπὸ σελ. 5
τασίας; Μία πίστις πού σὲ κάμνει εὐτυχῆ, ὅταν σὺ ἀρνήσῃ τὰ πάντα καὶ ἀπορρίπτεις ὅ,τι οἱ ἄλλοι θεωροῦν σπουδαῖον, δηλ. ἡδονάς, χρήματα, ἀνέσεις, προβολήν, δόξαν κ.τ.τ., μήπως ἔχη τὴν ἀλήθειαν; Μήπως δὲν τελειῶνουν ὄλα ἐδῶ; Μήπως ὑπάρχει ζωὴ μετὰ θάνατον; Μήπως αὐτὸ πού ἔκαμεν ὁ φίλος σου, ὁ τόσο ἀλλωστε συνετὸς καὶ εὐφυῆς, δὲν εἶναι μία ἡρωϊκὴ «τρέλλα», ἀλλὰ μία πολὺ ἐμπικροδὴς ἐπιχείρησις; Μήπως εὗρεν ὄντως τὸν «πολυτιμον Μαργαρίτην», περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ κάποιο βιβλίον ὀνομαζόμενον Εὐαγγέλιον;...

Αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια θὰ κηρύττῃ πρὸς μέγαν ἀριθμὸν προσώπων τὸ παράδειγμα τοῦ Μοναχοῦ. Ποῖος θὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι τὸ σιωπη-

λὸν αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τόσοσ βροντόφωνον, «κήρυγμα», δὲν «σπάζει κόκκαλα» κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον; Δὲν εἶνε κήρυγμα θεωρητικόν· εἶνε κήρυγμα ἔμπρακτον. Δὲν διαρκεῖ ὀλίγα λεπτά· πλήττει τὰ ὄτια σου συνεχῶς καὶ ἀκαταπαύστως. Κυριολεκτικῶς δὲν καταδιδώκει! Ὁ Μοναχός, «λαμβάνων τὸν Σταυρὸν καὶ ἀκολουθῶν τῷ Χριστῷ, ΠΡΑΤΤΩΝ ΔΙΔΑΣΚΕΙ — καὶ διδάσκει μεγαλοφρονότα — ὑπερορᾶν μὲν σαρκός, παρέρχεται γάρ· ἐμπλεῖσθαι δὲ ψυχῆς πράγματος ἀθανάτου».

Εἶναι λοιπὸν ἢ δὲν εἶνε, διὰ μόνου τοῦ παραδείγματός του, σαλπικτικῆς τῆς Αἰωνιότητος ὁ Μοναχός; Εἶνε ἢ δὲν εἶναι ὁ δοδεῖκτικὸς τοῦ Οὐρανοῦ; Εἶναι ἢ δὲν εἶνε ἱεροκῆρυξ καὶ ἱεραπόστολος;...»

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΝ ΜΟΝΑΖΟΝΤΑ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΗΤΟΥ

ΕΠΙΔΗ στο παρελθόν είχες εξαιρετικήν φροντίδα για την ψυχικήν σου σωτηρίαν και μερικνούσες να ζήσης σύμφωνα με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐνθυμούμαι ὅτι με παρακαλοῦσες, ἐνώ μου ἐξιστοροῦσες τὴν ζωὴν σου, νὰ σὲ βοηθήσω στοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνες πὸν ἤθελες ν' ἀρχίσης.

Γι' αὐτὸ ἐρωτοῦσες, με ποιὲς ἀσκήσεις καὶ με ποιά θερμὴ θέληση θὰ μπορούσες νὰ ἐνωθῆς με τὸν Θεόν, ἀκολουθώντας με ἀκρίβεια τὴν ἀσκητικὴ τάξη κατὰ τὴν ἐγκράτεια καὶ τὴν κακοπάθεια, στίς ἀγρυπνίες καὶ στίς συνετείες προσευχῆς ἀγωνιζόμενος. Καὶ μου ἀνέφερες γιὰ τοὺς πολέμους καὶ τὸ πλῆθος τῶν σαρκικῶν παθῶν, πὸν ἀνάδουν στὴν σωματικὴ φύση καὶ ξεσηκώνονται κατὰ τῆς ψυχῆς, ἀπὸ τὸν «ἀντιστρατεύόμενον νόμον τῆς ἀμαρτίας στὸν νόμον τοῦ νοῦ μας» (Ρωμ. ζ', 23).

Μάλιστα ἔλεγες ὀδυρόμενος, ὅτι είχες ἔντονη ἐνόχληση ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ὀργῆς καὶ τῆς σαρκικῆς ἐπιθυμίας καὶ ζητοῦσες νὰ μάθης κάποια μέθοδον με ποιά ἀσκητικὰ μέσα θὰ μπορούσες νὰ ἐλευθερωθῆς ἀπὸ τὰ εἰρημένα καταστροφικὰ πάθη.

Καὶ τότε μὲν, ὅσον ἦτο δυνατόν, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, ἐδώσαμεν στὴν ἀγάπην σου συμβουλές, ἐκθέσαντες ἐκεῖνα πὸν ὠφελοῦν τὴν ψυχὴ. Ἐπίσης ἀνελύαμε, σύμφωνα με τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἐθαγγελίου, με ποιούς ἀσκητικούς καμάτους καὶ ἰσχόν, ἀλλὰ καὶ με ποιά σύνεση καὶ φωτισμένη λογικὴ γνῶση πολιτευομένη ἡ ψυχὴ με πίστη καὶ με τὴν δόθηθεια τῆς

Χάριτος τοῦ Θεοῦ, θὰ μπορούσε νὰ κυριαρχήσῃ στὰ πάθη τῆς κακίας πὸν ἀναβλύζουν ἀπὸ τὸν ἔσω ἄνθρωπον καὶ ἰδιαίτερος στὰ πάθη πὸν σὲ τυραννοῦν.

Πρὸς ἐκεῖνα τὰ πάθη, πὸν ἔχει ἀπὸ τὸ παρελθόν τῆς ἡ ψυχὴ καὶ ἔχει συνηθίσει σάν δευτέρῃ φύση, γι' αὐτὸ καὶ πὸ πολύ τὴν σύρου δεσμία, πρὸς αὐτὰ πρέπει νὰ ἀγαλᾶθῃ ἐντονότερον καὶ συνεχῆ ἀγῶνα ἕως ὅτου ὑποτάξῃ τὰ σαρκικά καὶ ἄλογα ἐνεργήματα τῆς κακίας. Σ' αὐτὰ τὰ πάθη πὸν προηγουμένως ὑπετάσσετο καὶ συνεχῶς παρεσύρετο ἀπὸ τὴν ἀμαρτωλὴ διαρκῆ μελέτη καὶ ἀνάμνηση τῶν φαντασιῶν καὶ τῶν λογισμῶν, κι' ἔτσι ὀδηγεῖτο πρὸς τὴν αἰχμαλωσία τους με τίς ἐσωτερικὲς συγκαταθέσεις.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐχωρίσθημεν πρὸς καιρὸν αἰσθητῶς ἀλλ' ὄχι καὶ με τὴν καρδιά (Α' Θεσσαλ. β', 17), καὶ ἤλθαμε στὴν ἐρημον πρὸς τοὺς ἀληθινούς ἐργάτες καὶ ἀθλητῆς τοῦ Χριστοῦ, με τὸν σκοπὸν νὰ ἀγωνισοῦμε ἔστω καὶ ὀλίγον καὶ νὰ συναθλήσομε με τοὺς ἀθλοῦντες ἀδελφούς κατὰ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐχθρικῶν ἐνεργειῶν, πὸν με γενναϊότητα χύνουν τὸ αἷμα τους, ἄς ἀφήσομε τὴν ὀκνηρίαν, ἄς ἀπορρίψομε ἀπὸ πάντα μας τὴν ἀμέλεια καὶ με κάθε σπουδὴ καὶ ἐπιμέλειαν ἄς φροντίσομε νὰ εὐαρεστήσομε τὸν Θεόν. Γι' αὐτὸ ἠθελήσαμε με ἀγάπην νὰ γράψομε στὴν γνησιότητά σου μερικά λόγια παρανετικά καὶ νοθεσίες ψυχωφελεῖς, κι' ἔτσι ἐκεῖνα πὸν σοῦ ἔλεγα προφορικῶς, αὐτὰ με τὸ ταπεινὸν μου γράμμα διαβάζοντας με ἐπιμέλεια, σάν νὰ εἶμαι παρών, νὰ καρπώνεσαι πνευματικὴν ὠφέλειαν.

Ἔω τέκνον μου, ὀφείλεις ν' ἀρχίσης, διὰ τὴν κατὰ Θεὸν προκοπὴν σου, ἀπὸ τὴν ἐξῆς ἀφετηρίαν' νὰ ἔχης παντοτεινὴ καὶ ἀειμνημόνευτη με-

λέτη ὅλες τίς εὐεργεσίες τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, πού ἔγιναν σέ σένα καί ὅσα οἰκονόμησε γιά τήν σωτηρία τῆς ψυχῆς σου. Καί μὴ σκεπάζη τίς μεγάλες εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ τὸ νέφος τῆς λήθης ἢ ἡ ραθυμία, κ' ἔτσι περνᾶς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον σου ἀνοφελῶς καί ἀγνωμόνως.

Οἱ ἀδιάλειπτες διαμνημονεύσεις τῶν θείων εὐεργεσιῶν, πού κεντοῦν τὴν καρδιά σάν μὲ ἀγκάθι, τὴν ὑποκιοῦν σέ ἐξομολόγηση στὸν Θεόν, σὲ εὐχαριστία, σὲ ταπεινώση μὲ συντετριμμένη ψυχή, σὲ προσπάθεια κάθε ἀγαθοῦ καί σὲ ἀνταπόδοση στὸν Θεὸν μὲ διαφόρους τρόπους, μὲ χρηστά ἦθη καί μὲ κάθε ἀρετή. Γι' αὐτὸ καί μελετᾶ ἡ ψυχὴ μὲ ἀγαθὴ συνείδηση τὸν προφητικὸν λόγον· «τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέ μοι» (Ψαλμ. 115, 3).

Όταν ἡ ψυχὴ ἀναλογισθῆ τίς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν γέννησή της ἢ ἀπὸ πόσους κινδύνους πολλές φορὲς ἐσώθηκε ἢ σὲ πόσα κακὰ ἔπεσε καί πόσες φορὲς ἐκουσίως ὀλίσθησε σὲ ἁμαρτίες καί παρὰ ταῦτα δὲν τὴν παρέδωκεν ὁ Θεός, ὅπως ἦταν δίκαιον, στὰ ἀπατήσαντα αὐτὴν πονηρὰ πνεύματα, σὲ ἀπόλεια καί στὸν θάνατον, ἀλλὰ μὲ μακροθυμίαν ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης, παραβλέποντας τὰ πλημμελήματά της τὴν διεφύλαξε, περιμένοντας τὴν μετάνοιάν της· ἀλλὰ καί παρ' ὅτι ἐκουσίως της ἐδούλευε στοὺς δαίμονες διὰ τῶν παθῶν της, ὁ Θεός τὴν διέτρεφε σκεπάζοντάς τὴν καί προνοώντας ὑπὲρ αὐτῆς μὲ κάθε τρόπον· καί τέλος, ἔνευσεν ἀγαθὰ στὴν καρδιά καί τὴν ὠδήγησεν εἰς ὁδὸν σωτηρίας.

Στὴ συνέχεια ἔβαλε στὴν καρδιά ἀγάπην γιά τὸν ἀσκητικὸν βίον καί τὴν δυνάμωσε νὰ ἀφήσῃ μὲ χαρὰ τὸν κόσμον καί ὅλην τὴν ἀπάτην τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ὕστερα τὴν ἐστόλισε μὲ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα τῆς ἀσκητικῆς τάξεως καί παρεσκεύασε τὰ πράγματα ἔτσι, ὥστε νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ ψυχὴ ἀπὸ ἀδελφότητα ἁγίων ἀνδρῶν.

Ποιὸς λοιπὸν, πού ἔχει ἀγαθὴν συνείδηση, ἀναλογιζόμενος τίς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ αἰσθάνεται πάντοτε συντριβὴν καρδίας; Ἐχοντας τόσα τεκμήρια εὐεργεσιῶν τοῦ παρελθόντος, ἐνῶ αὐτὸς κανένα ἀγαθὸν δὲν ἔκανε, πῶρα δὲν θ' ἀρχίσῃ νέα ζωὴ; Σκεπτόμενος, ὅτι, παρ' ὅτι δὲν ἔπραξα κανένα καλόν, ἀλλὰ ἀνιθέτως ἔκανα πολλές ἁμαρτίες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἁμαρτίες σαρκικῆς καί διάφορες ἄλλες,

ὁμῶς ὁ Θεός «οὐ κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου ἐποίησεν, οὐδὲ κατὰ τὰς ἀνομίας μου ἀνταπέδωκεν» (Ψαλμ. 102, 10), ἀλλὰ οἰκονόμησε τόσες δωρεές καί χάριτες γιά τὴν σωτηρίαν μου· ἐάν λοιπὸν παραδώσω τὸν ἑαυτὸν μου δόληνχα πλέον στὴν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ μὲ κάθε ἀγνὸν τρόπον αὐξάνοντας τίς ἀρετές, ὁ Θεός πόσα ἀγαθὰ πνευματικὰ θὰ μοῦ χαρίσῃ καί χαρίσματα, ἐπισχύντάς με καί κατευθύνοντάς με σὲ κάθε ἔργον ἀγαθόν;

Γι' αὐτὸ, ἐκεῖνος πού ἔχει πάντοτε τέτοιες σκέψεις καί δὲν ξεχνᾷ τίς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ, φιλοτιμεῖ τὸν ἑαυτὸν του καί τὸν ὀδηγεῖ μὲ θέρημ σὲ κάθε ἀσκησιὴ ἀγαθὴν ἀρετῆς καί σὲ κάθε ἔργασια δικαιοσύνης, πάντοτε πρόθυμος, πάντοτε ἔτοιμος στὴν ἐκτέλεση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ.

Ἐπομένως, ὡ τέκνον ἀγαπητόν, ἔχοντας, μὲ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, φυσικὴ σύνεση, αὐτὴν τὴν ἀδολεσχία καί ἀγαθὴ μελέτη νὰ συντηρῆς μέσα σου, ὥστε νὰ μὴ σὲ σκοτεινιάσῃ ἡ δόληθρια λήθη, οὔτε νὰ ἐμποδίσῃ τὸν νοῦν σου ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν ζωὴ ἢ ραθυμία, πού ματαιώνει καί παραπλανᾷ ἢ νὰ σοῦ συγχίξῃ τὴν σκέψη ἢ ἄγνοια, πού ἀποτελεῖ τὴν αἰτία ὅλων τῶν κακῶν ἢ νὰ σὲ δελεᾷ ἢ κακίστη ἀμέλεια. Ἄλλὰ οὔτε οἱ ἡδονές τῆς σάρκα νὰ σὲ παρασύρουν, οὔτε νὰ νικέσαι ἀπὸ τὴν γαστρομαργία, οὔτε νὰ αἰχμαλωτίζεται ὁ νοῦς σου ἀπὸ τίς κακιῆς ἐπιθυμίες μὲ τὴν συγκατάθεση στοὺς πορνικούς λογισμούς, μαιίνοντας ἔτσι τὸν ἑαυτὸν σου.

Ἐπίσης νὰ μὴ νικέσαι ἀπὸ τὴν ὀργή, πού γεννάει τὴ μισαδελφία, καί στὴ συνέχεια, μὲ διάφορες ἀξιοθρήνητες προφάσεις, νὰ λυτῆς τοὺς ἀδελφούς σου καί νὰ λυτῆσαι μνησικακώντας καί στρέφοντας στὸ νοῦ σου πονηροὺς λογισμούς, κ' ἔτσι ν' ἀπομακρύνεσαι ἀπὸ τὴν καθαρὴν προσευχὴ καί νὰ κατοπιῆται ὁ νοῦς σου, βλέποντας μὲ λογισμοὺς θηριώδεις τὸν ὁμόψυχον ἀδελφόν. Ἄλλὰ καί νὰ μὴ αἰχμαλωτίζεται ἡ συνείδησή σου ἀπὸ τὸ ἄλογο σαρκικὸν φρόνημα καί γι' αὐτὸ νὰ σὲ παραδίδῃ ὁ Θεός σὲ σωφρονιστικὸν βασανισμόν στὰ πονηρὰ πνεύματα, στὰ ὁποῖα ἐκουσίως ὑπετάγῃς, μέχρι τότε πού θὰ μετανοήσῃς.

Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ νοῦς χάσει κάθε ἐλπίδα ἀπὸ παντοῦ γιά τὴν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ

Θεοῦ προκοπήν του καὶ πηγὴ στό πέλαγος τῆς λύτης καὶ τῆς ραθυμίας γιὰ τὶς παραπάνω αἰτίες, τότε πάλιν ἀρχίζει νὰ ξαναμπάνει μὲ πολλὴ ταπεινώση στό δρόμο τῆς σωτηρίας. Καὶ ἀφοῦ κοιπάσει πολλὸ στίς προσευχὲς καὶ στίς δολονύκτιες ἀγρυπνίες, ἀλλάζοντας τρόπους ζωῆς, μὲ ταπεινώση ἐξομολογούμενος στὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον τὶς προηγούμενες ἀμαρτίες του, τότε ἀρχίζει πάλιν νὰ ἀνανήφῃ καὶ νὰ μαθαίνει, ἐλλαμπόμενος μὲ τοὺς φωτισμούς τῆς εὐαγγελικῆς γνώσεως, μὲ τὴν βοήθεια τῆς θείας χάριτος, ὅτι ἐκεῖνος ποῦ δὲν σταυρώνεται τελείως μὲ φρόνημα ταπεινώσεως καὶ ἐξουθενώσεως, ποῦ δὲν ρίχνει τὸν ἑαυτόν του χαμηλότερα ἀπὸ ὅλην τὴν κτίση, γιὰ νὰ καταπατεῖται, νὰ ἐξουθενώνεται, νὰ καταφρονεῖται, νὰ ἀδικεῖται, νὰ καταγεμῖται καὶ νὰ χλευάζεται καὶ μάλιστα μετὰ χαρᾶς διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Κύριον νὰ ὑπομένῃ ὀ' αὐτὰ, μὴ διεκδικώντας τελείως τὰ ἀνθρώπινα, δηλαδὴ δόξαν ἢ τιμὴν ἢ ἐπαίνους ἢ ἡδονὲς φαγητῶν ἢ ποτῶν ἢ κωλοπισμούς, αὐτὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ ἀληθινὸς χριστιανός.

Ἐπομένως, ἔχοντες προκείμενους τόσους καὶ τέτοιους ἀγῶνες καὶ ἀθλήματα καὶ στέφανα νίκης, μέχρι πότε ἐμεῖς θὰ αὐταπατώμεθα ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ καὶ τεχνητὴ «μόρφωση τῆς εὐσεβείας», ἐπιφανειακὰ δουλεύοντες στὸν Κύριον, ἄλλο φαινόμενοι στοὺς ἀνθρώπους καὶ ἄλλο ὑπάρχοντες στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, ποῦ γνωρίζει τὰ κρυπτά τῶν ἀνθρώπων; Καὶ ἅγιοι νομιζόμενοι ἀπὸ τοὺς πολλούς, ἀλλὰ ἀκόμη ἄγριοι στό ἦθος ὄντες. Ἀληθινὰ «μόρφωσιν εὐσεβείας ἔχοντες, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἐνόησαν τοῦ Θεοῦ μὴ κεκτημένοι» (Β' Τιμ. γ', 5). Παρθένοι καὶ ἄγνοι ἀπὸ πολλοὺς νομιζόμενοι, ἀλλὰ Ἐκεῖνος ποῦ βλέπει τὰ κρυπτά γνωρίζει, ὅτι ἐνδοθεν μολυνόμεθα μὲ τὶς ἀκαθαρσίες τῶν συγκαταθέσεων τῶν πορνικῶν λογισμῶν καὶ ὅτι πέφτουμε στὸν δόρβορον τῶν ἐνεργειῶν τῶν παθῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἀκόμη κάνουμε τὴν ἀσκηση γιὰ «τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις», ἀναπαυόμεθα στοὺς ἀνθρώπινους ἐπαίνους καὶ ἔτσι τυφλώνεται ὁ νοῦς μας.

Μέχρι πότε λοιπὸν θὰ βαδίζουμε μὲ τὴν ματαιότητα τοῦ νοῦς μας, καὶ δὲν ἀρχίζουμε νὰ ζοῦμε σύμφωνα μὲ τὴν εὐαγγελικὴ διδασκαλία, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦμε νὰ ἀγνοοῦμε τὴν σωστὴ βιβλικὴ ζωὴ, ποῦ πρέπει νὰ ἐφαρμόσουμε μὲ προθυμία, ὥστε νὰ φθάσουμε στὴν παρηγοσία

πρὸς τὸν Θεόν, ποῦ χαρίζει ἡ ἀκατάκριτη συνείδηση; Ἀλλὰ μέχρι πότε θὰ στηριζόμαστε μόνον στὴν νομιζομένην ἐξωτερικὴ τοῦ ἀνθρώπου δικαιοσύνη, ἀπὸ ἔλλειψη γνώσεως ἀληθινῆς, καὶ θὰ αὐταπατώμεθα μὲ τὶς ἐπιφανειακὲς πράξεις, θέλοντες ἔτσι νὰ ἀρέσωμεν στοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ θηρεύουμε ἀπ' αὐτοὺς τιμὲς, ἐπαίνους καὶ δόξες;

Θὰ ἔλθῃ ὁμως Ἐκεῖνος, ποῦ θ' ἀποκαλύψῃ τὰ κρυμμένα ἔργα τοῦ σκότους καὶ θὰ φανερώσῃ τὶς βουλὲς τῶν καρδιῶν, ὁ ἀλάθτος δικαστὴς. Αὐτὸς ποῦ δὲν ντρέτεται οὔτε τὸν πλούσιον, οὔτε τὸν πτωχὸν ἐλεεῖ.

Αὐτὸς ποῦ σηκώνει τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα καὶ φανερώνει τὴν κρυμμένην στό βάθος ἀλήθεια. Αὐτὸς, ποῦ στεφανώνει μπροστὰ στοὺς Ἀγγέλους καὶ στὸν Πατέρα Του, τοὺς εὐσυνειδήτως ἀσκουμένους ἀληθινούς ἀγωνιστὰς καὶ ἀθλητὰς.

Καὶ ἐκεῖνους, ποῦ ἐπιδεικνύουν τὴν σχηματοποιημένη μὀρφωση τῆς εὐσεβείας, τοὺς ντυμένους μόνον τὴν ἐξωτερικὴ στολὴ τοῦ παστοῦ, ποῦ φαίνεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ σὲ μόνῃ αὐτῇ στηρίζοντας τὴν σωτηρία τους, «φρεναπατώντας ἑαυτοὺς» (Γαλ. 5', 3), ὁ Θεὸς τοὺς ἀποκαλύπτει μπροστὰ σ' ὅλην τὴν οὐρανίαν Ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων καὶ σὲ σύμπαντα τὰ ἀγγελικὰ στρατεύματα.

Ἀφοῦ δὲ θὰ κατασχυνθοῦν οἱ ὑποκριταὶ αὐτοί, τότε ὁ Κύριος θὰ τοὺς ἐξαποστελῇ στό ἐξώτερον σκότος, ὅπως τὰς «μωρὰς παρθένας», ποῦ τὴν μὲν ἐξωτερικὴ παρθενία ἐφύλαξαν, γιὰτὶ δὲν κατηγορήθηκαν γι' αὐτό. Ἀλλὰ καὶ ἔλαιον ὀλίγον εἶχαν εἰς τὰ ἀγγεῖα τους, δηλαδὴ ἦσαν μέτοχοι κάποιων ἀρετῶν καὶ κατορθωμάτων ἐξωτερικῶν καὶ κάποιων χαρισμάτων' γι' αὐτὸ καὶ οἱ λαμπάδες τους ἦσαν ἀναμμένες μέχρις ἐνὸς σημείου (Ματθ. κε', 1-12). Γιὰ τὴν ἀμέλειά τους ὁμως, τὴν ἀγνοία καὶ τὴν ραθυμία τους, δὲν ἐφρόντισαν ὅσον ἔπρεπε κα' ἔτσι δὲν κατάλαβαν ἀκριβῶς τὴν ὑπαρξὴ τοῦ πλήθους τῶν ψυχικῶν παθῶν, τὰ ὁποῖα ἐνεργοῦσαν τὰ πονηρὰ πνεύματα. Ἀντιθέτως μάλιστα, τὰ νοήματά τους ἐφθειρόντο ἀπὸ τὶς ἐνεργεῖες τῶν δαιμόνων καί, μὲ τὴν συγκατάθεση στοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, κοινωνοῦσαν μ' αὐτοὺς, δελεαζόμενες καὶ νικώμενες ἐσωτερικὰ στὰ διάφορα πάθη' στὸν κἀκαστο φθόνον, στὸν

μισόκαλον ζήλον, ἔριδα, φιλονεικία, μίσος, οργή, πικρία, μνησικακία, ὑπόκριση, θυμόν, υπερηφάνεια, κενοδοξία, ἀνθρωπαρέσκεια, αὐταρέσκεια, φιλαργυρία, ἀκηδία, σαρκική ἐπιθυμία, πού προκαλεῖ ἡδυπάθεια διὰ τῶν λογισμῶν, ἀπιστία, ἀφοβία, δειλία, λύπη, ἀντιλογία, χάνωση, ἔπνον, οἴηση, αὐτοδικαίωση, ἔπαρση, ἀλαζονεία, ἀπληστία, ἀσωτία, πλεονεξία, ἀελπιστία, πού εἶναι τὸ χειρότερο πάθος, καὶ τέλος ἐδέχοντο στίς ψυχές τους τὰ λεπτά ἐνεργήματα τῆς κακίας.

Ἐκτὸς αὐτῶν, «αἱ μοῖραι παρθένοι» καὶ αὐτὰ τὰ καλὰ ἔργα ἢ τὴν σεμνὴ πολιτεία τους, πού σχετικὰ εἶχαν, ἐπεδείκνυαν στοὺς ἀνθρώπους

γιὰ νὰ τρυγήσουν τοὺς ἐπαίνους των. Ἀκόμη ἂν καὶ ἦσαν μέτοχοι κάποιων χαρισμάτων, ὅμως τὰ πρόσφεραν στοὺς δαίμονες τῆς κενοδοξίας καὶ ἀνθρωπαρεσκείας. Ἐπειδὴ δὲ εἶχαν ἐσωτερικὴ κοινωνία καὶ μὲ ὅλα τ' ἄλλα πάθη, ἀνακάτευαν τίς καλὲς προσπάθειές τους μὲ τὰ πονηρὰ καὶ σαρκικὰ φρονήματα, γι' αὐτὸ τὰ ἔργα τους, ὡς ἀκάθαρτα, ἦσαν ἀπόρροια ἀπὸ τὸν Θεόν, ὅπως ἡ θυσία τοῦ Κάϊν (Γεν. δ', 5) κι' ἔτσι στερήθηκαν τῆς χαρᾶς τοῦ νυμφίου καὶ ἀπεκλείσθησαν ἀπὸ τὸν ἐπουράνιον νυμφῶνα. θ.

(συνεχίζεται)

ΠΕΡΙ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ

→ ἀπὸ σελ. 19

«Πρὸς τοῦτον βλέπε τὸν κανόνα τοῦ βίου. Τοῦτον τέθεικε σκοπὸν ὁ Θεὸς τῇ ἡμετέρῃ ζωῇ. Οὗτος ἔστω σοι σκοπὸς τῆς θείας ζωῆς, καθάπερ τοῖς κυβερνήταις οἱ αἰφανεῖς τῶν ἀστέρων. Μίμησαι τούτου καὶ πολιὰν καὶ νεότητα, μᾶλλον δὲ μίμησαι αὐτοῦ τὸ ἐν μειρακίῳ γήρας καὶ τὴν ἐν τῷ γήρῳ νεότητα... Ἐν γήρῳ μὲν τῆς δυνάμεως πρὸς τὸ ἀγαθὸν νεαζούσης, ἐν μειρακίῳ δὲ τῆς νεότητος πρὸς τὸ κακὸν ἀπρακτούσης» (σελ. 339). Μετὰ τὴ θαυμάσια αὐτὴ τοποθέτηση, γιὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀληθινοῦ Γέροντα, ὁ Ἅγιος Νύσσης ἐπαναλαμβάνει

τὸν μακαρισμὸ τοῦ Κυρίου γιὰ τοὺς καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὅτι «αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται» καὶ κλείνει τὴ σπουδαία αὐτὴ πραγματεία μὲ τὴν εὐχὴ «ὦν ἕνα καὶ σὲ βουλόμεθα γενέσθαι συσταυρωθέντα Χριστῷ, παραστάντα Θεῷ, ἀγνὸν ἱερέα καὶ καθαρὸν θῦμα γενόμενον ἐν πάσῃ καθαρότητι, διὰ τῆς ἀγνείας ἑαυτὸν ἐτοιμάσαντα τῇ τοῦ Θεοῦ παρουσίᾳ, ἵνα καὶ αὐτὸς ἴδῃς τὸν Θεὸν ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν (σελ. 343).

Τέλος

Ι.Θ.σ.

Η ΓΝΩΣΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΥΤΣ

2) Η ΘΕΩΡΙΑ

ΙΣ τὴν φιλοσοφίαν τῶν ἁγίων Πατέρων ἢ λέξεις θεωρία* ἔχει ὀπτολογικο-ἠθικὴν καὶ γνωσιολογικὴν ἔννοιαν. Θεωρία σημαίνει τὴν ἐν προσευχῇ διὰ τῆς χάριτος (molitveno - blagotatno) συγκέντρωσιν τῆς ψυχῆς εἰς τὰ ὑπὲρ νοῦν μυστήρια, τὰ ὅποια ὑπερεκπερισσοῦ ὑπάρχουσιν οὐχὶ μόνον εἰς τὴν Τριαδικὴν Θεότητα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς καὶ εἰς τὴν οὐσίαν τῆς θεοκτισθείσης κτίσεως. Ἐν τῇ θεωρίᾳ ἡ προσωπικότης τοῦ ἀσκητοῦ τῆς πίστεως ζῆ ὑπεράνω τῶν αἰσθησέων, ὑπεράνω τῆς κατηγορίας χρόνου καὶ χώρου, καὶ αἰσθάνεται ζῶντα σύνδεσμον μετὰ τοῦ ἄνω κόσμου, καὶ τρέφεται μὲ τὰς ἀποκαλύψεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐβρίσκονται ἐκεῖνα «ἀ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη» (1 Κορ. 2, 9).

Τὴν μεγάλην του ἐν χάριτι ἐμπειρίαν, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησεν ἐν τῇ καταστάσει τῆς θεωρίας ὁ ἅγ. Ἰσαάκ, προσπαθεῖ νὰ ἐκφράσῃ μὲ λέξεις — ἐν ᾧ μέτρῳ αἱ ἀνθρώπινα λέξεις δύνανται νὰ περιλάβουν καὶ ἐκφράσουν τὰς ὑπὲρ νοῦν ἀληθείας τῆς θερηκευτικῆς ἐμπειρίας, — καὶ τοιοῦτοιτρόπως νὰ ἐξηγήσῃ μερικῶς τί σημαίνει θεωρία. Κατ' αὐτόν, «θεωρία ἐστὶν αἰσθησις τῶν θείων μυστηρίων, τῶν κεραιμένων ἐν τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς αἰτιάσις»¹⁹². Ἡ θεωρία ἔγκειται «ἐν τῇ λε-

πτῇ ἐργασίᾳ τοῦ νοῦ, καὶ ἐν τῇ θείᾳ ἀδολεσχίᾳ, εἰ δὲ καὶ ἐν τῇ διαμονῇ τῆς προσευχῆς»¹⁹³. Αὕτη φωτίζει καὶ «διωλλίζει τὸ νοητὸν μέρος τῆς ψυχῆς»¹⁹⁴.

Ἐνίοτε, κατὰ τὸν ἅγ. Ἰσαάκ, «ἐκ τῆς προσευχῆς τίκειται θεωρία, καὶ τὴν προσευχὴν τῶν χειλέων ἐκκόπτει, καὶ γίνεται ἐκεῖνος (ὁ ἄνθρωπος) τῇ θεωρίᾳ σῶμα ἄπνον, ἐκλεπληγμένος. Τὸ τοιοῦτον λέγομεν τὴν τῆς προσευχῆς θεωρίαν». Καὶ «ἐν τῇ θεωρίᾳ ταύτῃ τῆς προσευχῆς μέτρον ἐστί, καὶ διάκρισις χαρισμάτων», διότι «οὐδὲν διέβη διάνοιαν» ἐκεῖ ὅπου δὲν εἶναι πλέον προσευχὴ («τοῦ μὴ εἶναι προσευχὴ»), δηλαδὴ εἰς κατὰστασιν ὑψηλοτέραν τῆς προσευχῆς¹⁹⁵.

Διὰ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας, τῆς ἐν χάριτι, ὁ ἀσκητὴς τῆς πίστεως ἀνέρχεται εἰς θεωρίαν. Ἡ ἀρχὴ τοῦτου ἔγκειται εἰς τὰ ἔξῃς: ὁ ἄνθρωπος «προηγούμενος περὶ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ τῆς ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ θεβαιοῦται, καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ αὐτοῦ τῇ πρὸς τὸν Κτίστην φωτίζεται, καὶ τῇ συνστάσει τῶν λογικῶν καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ Αὐτοῦ τῇ πολλῇ περὶ αὐτῶν ὁμοῦ θανατίζει. Ἐντεῦθεν ἀρχεται ἐν αὐτῷ ἡ ἡδύτης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ πύρωσις τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ, τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ καιρομένης, τῆς καιούσης τὰ πάθη τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος». Κατόπιν «ἀρχεται ὁ ἄνθρωπος κινεῖσθαι εἰς θείον ἔρωτα καὶ ἀπαξ μεθύσκειται ἐν αὐτῇ ὡς ἐν οἴνῳ... καὶ διαμένει ἡ διάνοια αὐτοῦ ἐκκλητιτομένη καὶ αἰγμαλωτίζεται ἡ καρδία αὐτοῦ ὀπίσω τοῦ Θεοῦ». Καὶ «ἔρχεται ἐν καιρῷ τοῦ μνημονεῦσαι ἑαυτοῦ διὰ φορεῖ τὸ σῶμα τοῦτο, καὶ οὐ γινώσκει, διὸ ἐστὶν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτο».

Αὕτη ἡ ἀρχὴ τῆς θεωρίας τῆς πνευματικῆς ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ αὕτη ἡ ἀρχὴ πασῶν τῶν ἀποκαλύψεων τῆς διανοίας». Διὰ τῆς θεωρίας ἡ διάνοια «αὐξάνεται» καὶ ἀναδιβάζεται («ἐκδιβάζεται») πρὸς τὰς ἄλλας ἀποκαλύψεις «τὰς ὑπερβαίνουσας τὴν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην». Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἐν τῇ θεωρίᾳ «μεταπίστανται πρὸς τὸν ἀνθρώπον πάσαι αἱ θεῖαι θεωρίαι καὶ ἀποκαλύψεις τοῦ πνεύματος, ὡς δέχονται οἱ ἅγιοι ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ, καὶ ἅπερ ἡ φύσις γινώσκαι δύναται ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ χαρίσματα καὶ ἀποκαλύψεις»¹⁹⁶.

Ἡ ἀρετὴ τῆς διανοίας «ταπεινοῖ τὴν ψυχὴν καὶ διῦλλίζει αὐτὴν ἐκ τῶν διανοημάτων τῶν χονδρῶν ἵνα μὴ διαλογίζηται ἐν τούτοις ἐπιπαθῶς, ἀλλὰ μᾶλλον κινῆται ἐν τῇ θεωρίᾳ αὐτῆς». Αὕτη δὲ ἡ θεωρία προσεγγίζει αὐτὴν πρὸς τὴν πρωταρχικὴν φύσιν τοῦ νοῦ («εἰς τὴν γύμνωσιν τοῦ νοῦ»), καὶ τοῦτο καλεῖται «θεωρία ἄσλος». Ἡ θεωρία αὕτη εἶναι «πνευματικὴ ἀρετὴ», διότι «αὕτη ἐπαίρει τὴν διάνοιαν ἐκ τῶν ἐπιγείων καὶ προσεγγίζει αὐτὴν τῇ πρώτῃ θεωρίᾳ τοῦ πνεύματος, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν συνιστᾷ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν θεωρίαν τῆς δόξης τῆς ἀνεκκλήτου... καὶ χωρίζει αὐτὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου καὶ τῆς αἰσθήσεως αὐτοῦ»¹⁹⁷. Ἡ πνευματικὴ πολιτεία εἶναι «προᾶξις χωρὶς αἰσθήσεως», καὶ αὕτην ἔχουν περιγράψει οἱ ἅγιοι Πατέρες. Καὶ διὰ τὸν νόον τῶν ἁγίων δέξονται (αὐτὴν), ἥ τε ὑποστατικὴ θεωρία καὶ ἡ παχύτης τοῦ σώματος ἐκ μέσου παραλαμβάνεται, καὶ ἔκποτε ἡ θεωρία γίνεται νοητὴ»¹⁹⁸.

«Οἱ τρόποι τῆς προσευχῆς», λέγει ὁ ἅγ. Ἰσαάκ, εἶναι διάφοροι, ἀλλὰ ὅλοι ἔχουν ἓνα σκοπὸν: τὴν καθαρὰν προσευχὴν. Μετὰ τὴν καθαρὰν προσευχὴν «ἐκπληξίς ἐστὶν τότε, καὶ οὐχὶ προσευχῆ, διότι πέπναιται τὰ τῆς προσευχῆς, καὶ θεωρία τις ἔσται, καὶ οὐχὶ προσευχὴν προσεύχεται ὁ νοῦς». «Ἄλλο ἐστὶν ἡ προσευχὴ, καὶ ἄλλο ἡ ἐν αὐτῇ θεωρία, εἰ καὶ ἐξ ἀλλήλων τὰς ἀφορμὰς λαμβάνουσιν. Ἐκείνη μὲν γὰρ σπῆρος· αὕτη δὲ δραγματίων ἄροις. Ἐνθα θεὰ ἀνεκκλήτῳ ἐξίσταται ὁ θεοζήτων, πῶς ἐξ ἐλαχίστων καὶ γυνῶν κόκκων, ὧν ἔσπειρε, τοιοῦτοι ἀνθηροὶ στά-

χες ἐνώπιον αὐτοῦ ἐξαίφνης ἐβλάστησαν». Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν τῆς θεωρίας ὁ νοῦς διαβαίνει τὰ ὄρια αὐτοῦ καὶ εἰσέρχεται «εἰς τὴν χώραν ἐκείνην»¹⁹⁹. Μεταμορφωθείσα διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀσκήσεων ἡ διάνοια φθάνει εἰς τὴν καθαρότητα, «καὶ τότε γινώσκει ἡ διάνοια θεωρεῖν ἐν Θεῷ κατ' αὐτόν, καὶ οὐ καθὼς ἡμεῖς», δηλ. θεωρεῖν θεοπρεπῶς καὶ οὐχὶ ἀνθρωπίνως²⁰⁰. «Ὁ φυλάσων τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν παθῶν «ἐν πάσῃ ὥρᾳ θεωρεῖ τὸν Κύριον». «Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐν πάσῃ ὥρᾳ, εὐφραίνεται ἐν ταῖς ἀποκαλύψεσιν ἢ καρδίᾳ αὐτοῦ. Καὶ ὁ συνάγων τὴν θεωρίαν τοῦ νοῦς αὐτοῦ ἔσωθεν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωρεῖ τὴν αὐγὴν τοῦ Πνεύματος. «Ὅστις ἐβδελύξατο πάντα μειωρισμόν, θεωρεῖ τὸν Δεσπότην αὐτοῦ ἔσωθεν τῆς καρδίας αὐτοῦ... Ἴδου ὁ οὐρανὸς ἔσωθεν σου, εἰ καθαρὸς ἔση, καὶ ἐν σεαυτῷ ἔρει τοὺς Ἄγγελους σὺν τῷ φωτὶ αὐτῶν, καὶ τὸν Δεσπότην αὐτῶν μετ' αὐτῶν τε καὶ ἔσωθεν αὐτῶν... Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου λάμπει ὑπὲρ τὸν ἥλιον, καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ τῶν ἀποκαλύψεων ἐν πάσῃ ὥρᾳ εὐφραίνεται»²⁰¹.

Ὅταν ὁ ἀνθρώπος, μετὰ πολλὰς εὐαγγελικὰς ἀσκήσεις, εὐρὴ ἐν ἑαυτῷ τὸ θεοειδὲς κέντρον τοῦ εἶναι του, εὐρίσκει ταυτοχρόνως καὶ τὸ κέντρον τῆς ὑπερκοσμίου Θεότητος εἰς τὸν ὄρατον κόσμον τοῦτον, ὑπερκοσμικῶν χρόνων καὶ θεωρεῖ ἑαυτὸν ἐκ τῆς αἰωνιότητος. Καὶ ὁρᾷ ἑαυτὸν ὑπὲρ τὸν χρόνον καὶ χῶρον, ἀθάνατον καὶ αἰώνιον. Εἰς τὴν βᾶσιν τῆς ἡ ἀληθινῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτογνωσία εἶναι καὶ ἀληθινὴ θεογνωσία. Τὸν συνιομώτερον δρόμον μεταξὺ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τοῦ Θεοῦ φέρει ὁ ἀνθρώπος ἐν ἑαυτῷ, εἰς τὸ θεοειδὲς τῆς φύσεως τῆς ψυχῆς του. Ἐπειθὰ ἔχομεν καὶ τὴν πλέον σύντομον διάστασιν μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ Θεοῦ. «Ὅλοι οἱ πρὸς τὸν Θεὸν δρόμοι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι δυνατὸν νὰ καταλήξουν εἰς ἀδιέξοδον, μόνον οὗτος ὁ ἐν Χριστῷ δρόμος ὁδηγεῖ εἰς τὸν Θεόν. Εἰς τὴν φιλοσοφίαν του ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ἐξαίρει ἰδιαιτέρως τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς αὐτογνωσίας. «Ὁ ἀξιωθὲς ἰδεῖν ἑαυτόν, λέγει, κρείττων ἐστὶ τοῦ ἀξιωθέντος ἰ-

δεῖν τοὺς Ἀγγέλους»²⁰².

Διὰ τὰ δυνηθῆναι νὰ ἰδῆ τὴν ψυχὴν του ἐν ἑαυτῷ ὁ ἄνθρωπος, πρέπει πρῶτον ἡ καρδιά του νὰ λάβῃ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ (da se oblagodati)²⁰³. «Αἱ ψυχαὶ δὲ ἐν ὄσφ μεμολυμένααι καὶ σκοτειναὶ εἰσιν, ὁρᾶν οὐ δύναται, οὔτε ἀλλήλας, οὔτε ἑαυτάς». Τοῦτο ἐπιτυγχάνουν «ἐὰν καθαρῶσιν» καὶ «πρὸς τὴν ἀρχαίαν πλάσιν ἐπανέλθωσιν»²⁰⁴. «Ὁ θέλων ἰδεῖν τὸν Κύριον ἐντὸς αὐτοῦ, μηχανᾶται καθαρῶσαι ἑαυτοῦ τὴν καρδίαν ἐν ἀδιαλείπτῳ μνήμῃ τοῦ Θεοῦ. Καὶ οὕτως ἐν τῇ λαμπρότητι τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας αὐτοῦ ἐν πάσῃ ὥρᾳ ὄρεται τὸν Κύριον. Ὅπερ συμβαίνει τῷ ἰχθυῖ ἐξεληλυθῶτι ἐκ τοῦ ὕδατος, τοῦτο καὶ τῷ νοῦ συμβαίνει ἐξεληλυθῶτι ἐκ τῆς μνήμης τοῦ Θεοῦ... Τοῦ καθαρῶσιν ἐν τῇ ψυχῇ ἡ χώρα ἡ νοητὴ, ἐνδοθεν αὐτοῦ εἰσιν. Καὶ ὁ ἥλιος ὁ λάμπων ἐν αὐτῷ, τὸ φῶς τῆς Ἁγίας Τριᾶδος ὑπάρχει. Καὶ ὁ ἄη, ὃν πνεύσουσιν οἱ οἰκῆτορες αὐτῆς, τὸ Παράκλητον καὶ Πανάγιον Πνεῦμά ἐστιν... Καὶ ἡ ζωὴ, καὶ ἡ χαρὰ, ἡ εὐφροσύνη αὐτῶν ὁ Χριστὸς ἐστὶ, τὸ ἐκ φωτὸς τοῦ Πατρὸς φῶς. Ὁ τοιοῦτος καὶ ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐν πάσῃ ὥρᾳ εὐφραίνεται, καὶ ἐν τῷ κάλλει ἑαυτοῦ θαυμάζει, τηλενευστέρῳ ὄντι ἐκατοναπλασίως τῆς τοῦ ἡλίου λαμπρότητος. Αὕτη ἐστὶν ἡ Ἱεροσολαίμη καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ βασιλεία, ἐντὸς ἡμῶν κερυρμένη, κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον (Λουκ. 17, 21). Αὕτη ἡ χώρα, νεφέλη ἐστὶ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, εἰς ἣν μόνοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ εἰσελεύσονται, τοῦ θεάσασθαι τὸ πρόσωπον τοῦ ἰδίου Δεσπότου, καὶ κατανασθῆναι τοὺς νόσας αὐτῶν διὰ τῆς ἀκτίνος τοῦ φωτὸς αὐτοῦ... Οὐ δύναται ἄνθρωπος θεάσασθαι τὸ κάλλος, τὸ ὄν ἐνδοθεν αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἀτιμάσει καὶ δεδελύξῃται πᾶν κάλλος ἕξωθεν αὐτοῦ... Ὁ σωφρονῶν καὶ ταπεινοφρονῶν καὶ δεδελυτόμενος τὴν παρηγοσίαν... ὅταν ἀναστῆ ἐν τῇ προσευχῇ, καθορᾶ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ σκιρτᾷ ἐν τοῖς λαμπηδόσιν αὐτοῦ τῆς ἐλλάμψεως τοῦ φωτὸς, καὶ εὐφραίνεται ἐν τῇ θεωρίᾳ τῆς δόξης αὐτῆς»²⁰⁵.

Ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὄραται ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίσῃ τὴν φύ-

σιν τῆς ψυχῆς του. Ἡ ψυχὴ «φυσικῶς ἀπαθὴς ἐστίν». Ὅταν δὲ ἀκούσῃ ἐν τῇ Γραφῇ πάθη ψυχικὰ καὶ σωματικὰ, γινώσκει ὅτι πρὸς τὰς αἰτίας εἰρηται, ἡ γὰρ ψυχὴ φυσικῶς ἀπαθὴς ἐστίν. Οἱ δὲ τῆς ἕξω φιλοσοφίας οὐ παραδέχονται τοῦτο, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τοῦτοις ἀκόλουθοι, ἢ ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον: οἱ ὁπαδοὶ τῆς ὑλιστικῆς, τῆς αἰσθησιοαρχικῆς, τῆς φαινομενοκρατικῆς φιλοσοφίας. Ἄλλ' ὁ Θεὸς «τὸν κατ' εἰκόνα ἀπαθῆ πεποίηκε», δηλαδὴ τὸ θεοειδὲς τῆς ψυχῆς ἐδημιούργησεν ἀπαθὴς²⁰⁶.

Ἐπάρχουν τρεῖς καταστάσεις τῆς ψυχῆς: ἡ φυσικὴ, ἡ παρὰ φύσιν καὶ ἡ ὑπὲρ φύσιν. Ἡ φυσικὴ κατάσταση τῆς ψυχῆς γινώσκει ἐστὶ τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ, τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν νοητῶν. Ἡ ὑπὲρ φύσιν ἐστὶν ἡ κίνησις τῆς θεωρίας τῆς ὑπερουσίου Θεότητος. Ἡ παρὰ φύσιν ἐστὶν ἡ ἐν τοῖς ἐμπαθέσι κίνησις, διότι τὰ πάθη δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς²⁰⁷. Τὸ πάθος εἶναι ἡ παρὰ φύσιν κατάσταση τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ ἀρετὴ ἡ κατὰ φύσιν κατάσταση²⁰⁸. Ὅταν ὁ νοῦς τρέφεται μὲ τὰς ἀρετάς, καὶ ἰδίως μὲ τὴν ἐλεημοσύνην, τότε ἐν τῇ ψυχῇ «εικονίζεται ἐκεῖνο τὸ κάλλος τὸ ἅγιον», διὰ τοῦ ὁποῖου ὁ ἄνθρωπος ἐξομοιοῦται τῷ Θεῷ²⁰⁹. Ἐν τῇ καθαρᾷ καρδίᾳ ἀποκαλύπτεται «τὸ κάλλος τὸ ἅγιον» τοῦ ἀνθρωπίνου εἶναι, καὶ καθ' ὅσον ἀναπίπτει ὁ ἄνθρωπος ἐν ἑαυτῷ τὸ ἅγιον τοῦτο κάλλος, κατὰ τοσοῦτον ἀνακαλύπτει τὸ κάλλος τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ²¹⁰.

Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἡ αὐτογνωσία εἶναι ἡ καλύτερα μέθοδος διὰ τὴν πραγματικὴν γνῶσιν τῆς φύσεως καὶ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου γενικῶς. «Ὅσοις ὑποτάξει ἑαυτὸν τῷ Θεῷ, λέγει ὁ ἅγ. Ἰσαάκ, ἔγγυς ἐστὶ τοῦ ὑποταγῆναι αὐτῷ τὰ πάντα. Τῷ γνόντι ἑαυτὸν, ἡ γνώσις τῶν πάντων δίδεται αὐτῷ. Τὸ γὰρ γνωσκείν ἐαυτὸν, πλήρωμα τῆς γνώσεως τῶν ἀπάντων ἐστὶ»²¹¹. Ἐὰν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὁ ἄνθρωπος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ταπεινοῦνται ἐνώπιόν του τὰ πάντα, ἡ κτίσις πᾶσα. Ἡ ἀληθὴς ταπεινώσις γέννημά ἐστὶ τῆς γνώσεως, καὶ ἡ γνῶσις ἡ ἀληθινὴ γέννημα τῶν πειρασμῶν²¹², ἰ.ἔ. ἀποκίεται εἰς τὸν ἀγῶνα μὲ τὸς πειρασμούς.

Ἡ ἀνθρωπίνῃ φύσει καθίσταται ἱκανὴ

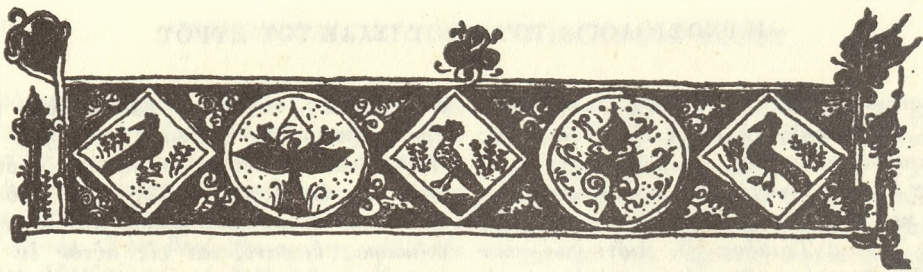

ἐν αὐτῷ ἡ χαρὰ, καὶ ὑγνωθῆ ἐν τῷ Θεῷ, καὶ στεφανωθῆ τῇ δόξῃ τῇ φουικῇ τῆς ἑαυτοῦ δημιουργίας, ἐν τῇ ἐκτίσθῃ». Οὕτως ὁ νοῦς «καθαίρεται, καὶ γίνεται ἴλεος, καὶ πρακτικῶς ἀξιούται τῆς θεωρίας τῆς Ἁγίας Τριάδος»²²⁴. Διότι ὑπάρχουν τρεῖς «θεωρία τῶν φύσεων», εἰς τὰς ὁποίας ὁ νοῦς «ψυσιταί καὶ ἐνεργεῖ καὶ γυμνάζεται»: «δύο (θεωρία) τῶν φύσεων τῶν κτιστῶν, τῶν λογικῶν καὶ ἀλόγων, καὶ πνευματικῶν καὶ σωματικῶν, καὶ ἡ ἄλλη (θεωρία) τῆς Ἁγίας Τριάδος»²²⁵.

Ὁ ἀσκητὴς τῆς πίστεως, πλουτισθεὶς μὲ τὸν ἀνέκφραστον πλοῦτον τῆς θεωρίας, ἐὰν σιραφῆ πρὸς τὴν κτίσιν, δὴλ ἡ προσωπικότης του ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ. Αὐτὸς «ἀγαπᾷ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, λέγει ὁ ἅγ. Ἰσαάκ, μισεῖ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν»²²⁶. «Ὅλος εἶναι ὑφασμένος ἐκ ταπεινώσεως καὶ ἐλεημοσύνης, ἀπὸ μετανόιας καὶ ἀγάπης. Ἔχει καρδίαν ἐλεήμονα δι' ὅλην τὴν κτίσιν. «Καὶ τί ἐστὶ καρδία ἐλεήμων; — Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἅγ. Ἰσαάκ: Καῦσις καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς πίστεως, ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ὁρώνων καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν δαιμόνων, καὶ ὑπὲρ παντὸς κτίσματος. Καὶ ἐκ τῆς μνήμης αὐτῶν καὶ τῆς θεωρίας αὐτῶν ῥέουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ δάκρυα. Ἐκ τῆς πολλῆς καὶ σφοδρᾶς ἐλεημοσύνης, τῆς συνεχούσης τὴν καρδίαν, καὶ ἐκ τῆς πολλῆς καρτερίας σμικρύνεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐ δύναται θασιάξει ἢ ἀκοῦσαι ἢ ἰδεῖν βλάβην ἢ τὴν λύπην μικρὰν ἐν τῇ κτίσει γινομένην. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑπὲρ τῶν ἀλόγων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας, καὶ ὑπὲρ τῶν βλαπιόντων αὐτὸν ἐν πάσῃ ὥρᾳ εὐχὴν μετὰ δακρύων προσφέρει, τοῦ φυλαχθῆναι αὐτοὺς, καὶ ἰλασθῆναι αὐτοῖς ὁμοίως καὶ ὑπὲρ τῆς φύσεως τῶν ἐρπειτῶν ἐκ τῆς πολλῆς αὐτοῦ ἐλεημοσύνης τῆς κινουμένης ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀμέτρως καθ' ὁμοίωτα τοῦ Θεοῦ»²²⁷.

Ὅταν διὰ τῶν εὐαγγελικῶν ἀσκήσεων

ὁ ἄνθρωπος μεταφέρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ προσκαίρου εἰς τὸ αἰώνιον, διὰ τῆς ἐν τῷ Θεῷ, διὰ τῆς σκέπεται ἐν τῷ Θεῷ, διὰ τῆς λαλῆ «ὡς ἐκ Θεοῦ» (2 Κορ. 2, 17), διὰ τῆς βλέπῃ τὸν κόσμον *sub specie Christi*, τότε ὁ κόσμος ἐμφανίζεται εἰς αὐτὸν ἐν τῷ πρωταρχικῷ κάλλει του, καὶ μὲ τὸ βλέμμα τῆς καθαρᾶς του καρδίας ὁ ἄνθρωπος διαπερᾷ διὰ τοῦ φλοιοῦ τῆς ἁμαρτίας μέχρι τοῦ θεοκτισθέντος πυρήνος τῆς πίστεως. Τὴν θεωρίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ ὁποία γίνεται μουσικῶς καὶ ἀγνώστως, ὁ ἀσκητὴς τῆς πίστεως ἐκδηλοῖ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον τῶν πεπερασμένων καὶ περιορισμένων πραγματικότητων, διὰ τῆς ἀγάπης καὶ ἐλεημοσύνης, διὰ τῆς πραότητος καὶ ταπεινώσεως, διὰ τῆς προσευχῆς καὶ λύπης διὰ τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα, διὰ τοῦ χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλατεῖν μετὰ κλαιόντων, διὰ τοῦ πάσχειν μετὰ πασχόντων καὶ μετανοεῖν μετὰ μετανοούντων. Ἡ ζωὴ του ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ εἶναι ἀντανάκλασις καὶ ἀπαύγασμα τῆς ζωῆς τῆν ὁποίαν ζῆ εἰς ἐκεῖνον τὸν κόσμον τῶν μουσικῶν καὶ ἀοράτων ἀξιών. Αἱ σκέψεις αὐτοῦ καὶ αἱ πράξεις ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ ἔχουν τὰς ρίζας των εἰς ἐκεῖνον τὸν κόσμον, καὶ ἐκ τοῦ κόσμου ἐκείνου ἀντλοῦν τὴν ζωοποιὸν καὶ θαυματουργοποιὸν δύναμιν καὶ ἐνεργειάν των. Ἐάν, ἀναβαίνοντες, ἀκολουθήσωμεν οἰανδήποτε σκέψιν του ἢ αἰσθημα ἢ ἔργων ἢ ἀσκησιν, πάντοτε θὰ εὐρωμεν τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὡς τὴν κυρίαν πηγὴν των. Παρ' αὐτῷ τὰ πάντα γίνονται ἐκ τοῦ Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Τὸ καλύτερον παράδειγμα τοῦτου ἔχομεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μεγάλου μύστου τῆς Παναγίας Τριάδος, τοῦ ἁγίου Ἰσαάκ, ὁ ὁποῖος, μετὰ τοῦ ἁγ. Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, κατώρθωσε διὰ τῆς ἐν χάριτι ἀσκητικῆς ἐμπειρίας του (*blagodatno - podiznicnog iskustva*), τὰ μᾶς δώσῃ τὴν πλέον πειστικὴν δικαίωσιν τῆς ἀληθείας περὶ τῆς Τριαδικῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀληθείας περὶ τῆς θεοειδοῦς τριαδικότητος τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος.

ΛΟΓΟΣ ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΟΣ*

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΡΠΑΘΙΟΥ

Η ΘΕΛΗΣΗΣ ποτέ, ὦ μοναχέ, νὰ μακαρίσης περισσότερο ἀπὸ τὸν μοναχὸ τὸν κοσμικόν, ποὺ ἔχει γυναῖκα καὶ παιδιὰ καὶ εὐφραίνεται, γιατί τάχα κάνει τὸ καλὸ σὲ πολλοὺς καὶ ἐργάζεται ἀφθονὰ τὴν ἐλεημοσύνη καὶ δὲν πειράζεται καθόλου ἀπὸ τοὺς δαίμονες, πιστεύοντας ὅτι σὺ εὐαρεστεῖς λιγώτερο ἀπὸ κείνον τὸ Θεό. Οὕτε νὰ ἐλεεινολογῆς τὸν ἑαυτὸ σου, ὡσὰν νὰ ἔχῃς χαθῆ. Δὲν λέγω βέβαια πὼς παραμένοντας στὴν τάξι τῶν μοναχῶν ζῆς ἀμεμπτα. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη εἶσαι πολὺ ἀμαρτωλός, ἢ θλίψι τῆς ψυχῆς σου καὶ ἢ κακοπάθεια ἔχει μεγαλύτερη ἀξία σὲ μάτια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ μεγάλη ἀρετὴ τοῦ κοσμικοῦ. Ἡ μεγάλη λύπη σου καὶ ἡ ἀθυμία καὶ οἱ στεναγμοὶ καὶ ἡ στενοχώρια καὶ τὰ δάκρυα καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ ταπεινώση τοῦ λογισμοῦ καὶ ἡ ἀυτομεμπτία σὲ διάνοια καὶ ὁ κοπετις καὶ ὁ θρηῆνος τοῦ νοῦ καὶ ὁ κλανθμὸς τῆς καρδιάς καὶ ἡ συντριβὴ καὶ ἡ ταλαιπωρία καὶ ἡ κατῆφεια καὶ ἡ ἐξουθένωσις, ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ παρόμοια, ποὺ βέβαια συμβαίνουν πολλὰς φορὰς σ' ὅσους εἰσέρχονται σὲ σιδερένιο καμίνι τῶν πειρασμῶν, εἶναι πολυτιμότερα καὶ ἀσυγκρίτως εὐπρόσδεκτα ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀπὸ ὅσων εἶναι ἢ εὐαρέστησι τοῦ κο-

οσμικοῦ.

Πρόσεχε λοιπὸν μὴ ὑποπέσης στὴν κατάρχοις ποὺ ἀναφέρει ἡ Ἁγία Γραφή ὡς νὰ ἀφορᾷ ἐσένα, ὅτι δηλαδὴ «αἱ ὠφεληθῆκαμε ποὺ πορευθῆκαμε ὡς δοῦλοι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ ποὺ διαμένουμε πάντοτε σὲ τὸ νὰ τοῦ!»· «Εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι κάθε δοῦλος ποὺ εἶναι κοντὰ σὲ τὸν Κύριό του, μερικὲς φορὰς καὶ μαστιγώνεται καὶ γρονθοκοπεῖται καὶ ἐπιτιμᾶται καὶ ὄνειδίζεται. Ὅσοι ὅμως ζοῦν ἔξω, εἶναι ἐκ τῶν προτέρων μακρὰ ἀπὸ τὰ χυτῆματα ὡς ξένοι ἢ ὡς περιφρονημένοι.

Τί λοιπὸν, λέγουν, ὠφεληθῆκαμε ἐμεῖς ποὺ πέφτουμε σὲ θλίβερά καὶ στὴν ψυχὴ καὶ σὲ τὸ σῶμα, ἂν καὶ πάντοτε προσενηώμεθα καὶ ψάλλουμε; Οἱ δὲ κοσμικοί, ἐνῶ οὔτε προσεύχονται οὔτε ἀγρυπνοῦν, ὅμως χαίρονται καὶ εὐφραίνονται καὶ ἐπιτυγχάνουν καὶ περνοῦν τὴ ζωὴ τους μὲ εὐθυμία; Καὶ καθὼς λέγει ὁ Προφήτης Μαλαχίας «νὰ, ἀνοικοδομοῦνται ξένοι οἶκοι καὶ ἐμεῖς μακαρίζουμε ξένους;» καὶ συνεχίζει «αὐτὰ διετάληλαν² οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ οἱ ἔχοντες τὴν φρόνησιν».

Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζουμε καλά, ὅτι τίποτε τὸ παράδοξο δὲν παθαίνουν οἱ μοναχοί, διὰν θλίβονται καὶ ποικιλοτρόπως λυποῦνται, γιατί μιμοῦνται τὰ παθήματα τοῦ Δεσπότου των διὰ πολλῶν πειρασμῶν. Τὸν ἄκουσαν μάλιστα νὰ λέγῃ σὲ τὰ Εὐαγγέλια «ἀλήθεια ὡς λέγω ὅτι θὰ κλαύσετε καὶ θὰ θρηνησετε ἐσεῖς ποὺ ἐθρίσκεσθε πλησίον μου, ὁ δὲ κόσμος θὰ χαίρεται³». Ὑπομείναι ὅμως ἀκόμη λίγο χρόνον καὶ θὰ ὡς ἐπισκεφθῶ διὰ τοῦ Παρακλήτου καὶ θὰ ἀποδιώξω τὴν λιποψυχία σας καὶ

* Πέραν ἀπὸ τὸν παραμυθητικὸν χαρακτήρα τῆς ἐπιστολῆς, πρὸς τοὺς ἐν Ἰνδία θλιβομένους μοναχοὺς, ἀναδύεται ἀβίαστα καὶ ἡ ἀξιολόγησις τοῦ μοναχικοῦ βίου, ποὺ στὴν ἐποχὴ μας ἀντιλέγεται μὲ σφοδρότητα. «Ὁ ἔχων ὅλα ἀκούειν, ἀκουέτω».

θά σās δυναμώσω με σκέψεις οὐρανόυ ζωῆς και ἀναπαύσεως και με γλυκά δάκρυα, τὰ ὁποῖα πειραζόμενοι σιερηθήκατε λίγες μέρες· θά σās δώσω ἀκόμη τὸν μασιὸ τῆς χάριτός μου, ὅπως ἡ μητέρα σιὸ βρέφος της πὸν κλανυμυρίζει και σās πὸν ἐξασθενήσατε ἀπὸ τὸν πόλεμο πὸν εἶχατε θά τονώσω με τὴν θείαν δύναμιν. Και θά σās καταγλυκάνω πὸν πικραθήκατε, καθὼς λέγει ὁ Ἱερεμίας εἰς τοὺς Θρήνους περὶ τῆς καρδιακῆς Ἱεροσολήμ. Ἄλλὰ θά σās ἀποκαλυφθῶ και θά χαρῆ ἡ καρδιά σας με τὴν κρυπτή ἐπίσκεψι και ἡ θλίψι σας θά μεταβληθῆ σὲ χαρὰ και τὴ χαρὰ σας αὐτὴ κανέναν δὲν θά μπορέση νὰ σās τὴν ἀφαιρέση⁴.

Ἄς μὴ βλέπουμε λοιπὸν μυωπικά, οὔτε νὰ παραβλέπουμε τὰ τόσα μεγαλεῖα μας μακαρίζοντες τοὺς κοσμικοὺς περισσότερο ἀπὸ μās· ἀλλὰ, γνωρίζοντες τὴ διαφορὰ τῶν γησίων νύτων ἀπὸ τὰ νύθα, ὅς προτιμῆσουμε καλλίτερα τὴν φαινομενικὴ ἀθλιότητα τῶν μοναχῶν και τὴ σκληρὴ κακοπάθεια, τῆς ὁποίας τὸ τέλος ἀποβαίνει σὲ αἰώνια ζωὴ και σιὸν ἀμαράντινο στέφανο⁵ τῆς δόξης τοῦ Κυρίου. Ἄς προτιμῆσουμε λοιπὸν τὴν ταλαιπωρία ἐκείνων πὸν θεωροῦνται ἁμαρτωλοὶ, γιὰ νὰ μὴ πῶ τῶν δικαίων ἀσκητῶν και τὸ «παραρριπιεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ» (νὰ εἴμαστε παραπεισμένοι σιὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ), δηλαδὴ σιὸ τὰγμα πὸν ὑπηρετεῖ ἀδιάλειπτα τὸν Χριστὸ και νὰ μὴ κατοικοῦμε σὲ καταλύματα ἁμαρτωλῶν⁶ ἢ νὰ συναναστροφῶμαστε με τοὺς κοσμικοὺς κι ἂν ἀκόμη κάνουν σπουδαῖα ἔργα.

Λέγει σὲ σένα, ὦ μοναχέ, ὁ οὐράνιος Πατέρας σου, πὸν σὲ ὑπεραγαπᾷ και σὲ θλίβει και σὲ καταπονεῖ με διαφόρους πειρασμοὺς: νὰ γνωρίζης καλά, ὦ ταλαιπώρε μοναχέ, πὸς καθὼς ἐμίλησα διὰ τοῦ προφήτου, θά εἶμαι παιδεντῆς σου⁷ και θά ἔλθω ἀντιμέτωπός σου διαν θαδίξης πρὸς τὴν ὁδὸν τῆς Αἰγύπτου (τῆς ἁμαρτίας), γιὰ νὰ σὲ γυμνάζω με κακοπάθειες. Τοὺς ἀξιοκατάκριτους δρόμους σου θά φράξω με πειρασμοὺς (σκόλοπας⁸) τῆς ἰδικῆς σου προνοίας, κινυῶντας με ἀπροσδόκητους συμφορὰς και ἐμποδίζοντας, γιὰ νὰ μὴ ἐπιτελέσης τελικὰ και σιὴν πρᾶξι, ὅσα

ἐπιθυμεῖς σιὴν ἀνόγη καρδιά σου. Θά φράξω τὴν θάλασσα τῶν παθῶν σου με τὶς πύλες τῶν οἰκιζμῶν μου⁹. Θά εἶμαι γιὰ σένα σὸν ἄγριος πάνθηρας, κατατρώγοντάς σε με λογισμοὺς κατακρίσεως και καταδίκης και μεταμελείας, γιὰ νὰ συναισθανθῆς τὶς ἁμαρτίες σου. Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ θλιβερά εἶναι μεγίστη χάρις Θεοῦ. Ὁχι μόνο πάνθηρας, ἀλλὰ και κεντρί θά γίνω¹⁰ γιὰ σένα, τραυματίζοντάς σε με τοὺς λογισμοὺς τῆς κατανύξεως και με καρδιακοὺς πόνοους και δὲν θά λείπη ἡ δύνη ἀπὸ τὴν οἰκία σου, δηλαδὴ τῆς ψυχῆς και τοῦ σώματος, πὸν θά ξύνονται (καθαρίζονται) καλὰ και ὠφέλιμα με τὰ γλυκά πράγματα και μελιστόλακια παιδεντήρια τοῦ Θεοῦ. Τὸ τέλος θυως τῶν τιμωριῶν και τῶν πόνων και τῆς ταραχῆς και τῆς ἐντροπῆς και τῶν φόβων και τῆς ἀπελπισίας, πὸν συνήθως συμβαίνουν, σὲ δόσους θέλησαν νὰ ἀσκηθοῦν, ἔλων αὐτῶν τῶν δυσαρδέσιων τὸ τέλος εἶναι οὐράνια χαρὰ και ἀνερημῆνευτη ἀπόλαυσι και δόξα ἀνεκκλήρητη και ἀκατάπανοτη ἀγαλλίασι. Γιὰ αὐτὸ ἀκριβῶς σὲ ἔθλιψα, λέγει, γιὰ νὰ σὲ θρέψω με τὸ μάννα τῆς γνώσεως¹¹ και σὲ ἄφησα νὰ πεινάσης γιὰ νὰ σὲ εὐεργετήσω στὰ ἔσογα και νὰ σὲ εἰσαγάγω σιὴν ἄνω Βασιλεία. Τότε θά σικριτήσετε σεις οἱ ταπεινοὶ μοναχοὶ, ὅπως τὰ μοσχάρια διαν λυθοῦν ἀπὸ τὰ δεσμά¹², δηλαδὴ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς σαρκὸς και ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῶν ἐχθρῶν. Και ἴσθε θά καταπατήσετε τοὺς παράνομους δαίμονες, πὸν τώρα σās καταπατοῦν και θά γίνουν σὸν στάχτι κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σας¹³.

Ἄν εἶσαι λοιπὸν θεοσεβῆς και ταπεινόφρων, χωρὶς νὰ ὑπερηφανεύεσαι γιὰ μάταια πράγματα, ἂν δὲν εἶσαι θρασύς, ἀλλὰ ἔχεις κατάνυξι σιὴν καρδιά και θεωρεῖς τὸν ἑαυτὸ σου σὸν ἀγορεῖα δοῦλο¹⁴ και εἶσαι συντηριζομένης σιὸ πνεῦμα, ἂν εἶσαι τέτοιος ταπεινόφρων, ὦ μοναχέ, τότε διαφορετικὰ εἶναι τὰ σφάλματά σου ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη τῶν κοσμικῶν. Εἶναι δὲ ποσιωότερη ἡ ἀκαθαρσία σου ἀπὸ τὴ μεγάλη καθαρὸτητα τῶν κοσμικῶν.

Γιατὶ τί εἶναι ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο θλίβεσαι; Πάντως σου συνέθη κάτι ἁμαρτωλόν. Ἄλλὰ παραδειγματίσου ἀπὸ ἕναν ἄν-

δρωπον πού λέρωσε τὰ χέρια του με πίσσα και με λίγο λάδι καθαρίσθηκε. Πολύ δὲ περισσότερο ἐὸν μπορείς νὰ καθαρισθῆς με τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ὅπως σὲ σέ-να δὲν εἶναι δύσκολο νὰ πλύνῃς τὸ ρούχο σου, ἔτσι πολὺ περισσότερο δὲν εἶναι δύσκολο στὸν Κύριο νὰ σὲ καθαρίσῃ ἀπὸ κάθε ἁμαρτία ἔστω και ἂν κάθε μέρα, ὅπως εἶναι ἐπόμενο. συμβαίνει κάποιος πειρασμός. Ὅταν σὺ λέγῃς «ἤμαρτιον εἰς τὸν Κύριον», σοῦ δίνεται ἡ ἀπάντησις: συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες σου¹⁵. Ἐγὼ σοῦ τις ἐξαιλείψω και δὲν θὰ τις θνηθῶ¹⁶. Ὅσο ἀπέχουν ἡ ἀνατολὴ ἀπὸ τῆς δύσεως ἐμάκρυνα ἀπὸ σένα τις ἁμαρτίες σου και καθὼς ἐσπλαχνίζεσαι ὁ πατέρας τὰ παιδιὰ του, ἔτσι και ἐγὼ πολὺ σὲ ἐσπλαχνίζομαι. Μόνο ἐὸν νὰ μὴ ἀπομακρυνθῆς οὔτε νὰ ἀποσκιρτήσῃς ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν Θεόν, πού σὲ ἐξέλεξε νὰ ψάλλῃς και νὰ προσεύχεσαι, ἀλλὰ προσκολλήσῃς σ' αὐτὸν σ' ὅλη σου τὴ ζωὴ, εἴτε με καθαρὴ παρηγοσία, εἴτε με θεοσεβῆ ἀναισχυντία και με σταθερὴ ἐξομολόγησι σ' αὐτόν. Καὶ αὐτὸς θὰ σὲ καθαρίσῃ μόνο με τὸ δικό του νεῦμα. Ὅσα ὁ Θεὸς με τῆ θέλησί του καθαρίζει, οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Πέτρος, ὁ μέγας Ἀπόστολος δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ θεωρήσῃ ἀκάθαρτα ἢ νὰ καταδικάσῃ. Ἐχει μάλιστα λεχθῆ σ' αὐτόν «αὐτὰ πού ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε σὺ μὴ τὰ θεωρῆς ἀκάθαρτα»¹⁷. Ὁ Θεὸς πάλι δὲν εἶναι πού με τὴν φιλανθρωπία του μᾶς ἐδικαίωσε; Ποιὸς θὰ μᾶς κατακρίνῃ¹⁸; Ὅταν ἡμεῖς ἐπικαλούμεθα τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐκόλα καθαρίζεται ἡ συνειδήσις μας και ἵπποτε δὲν ὑπάρχει πού νὰ μᾶς ἐσχωρήσῃ ἀπὸ τοὺς προφήτες και τοὺς ἁγίους. Ὁ Θεὸς δὲν μᾶς προώρισε γιὰ ὀργὴν και καταδίκη, ἀλλὰ γιὰ σωτηρία διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀποθανόντος γιὰ μᾶς¹⁹. Ὡστε, εἴτε ἐπαγρυπνοῦμε σὺς ἀρετές, εἴτε κοιμούμεθα σὲ κάποια περιστάσι, ὅπως εἶναι πιθανόν, γιὰ κάποια ἐλαττώματα, θὰ ζήσουμε²⁰ μαζὶ με τὸ Χριστό, σιρῆ-φορες τὰ μάτια ὑψηλά πρὸς Αὐτόν με μεγάλους στεναγμούς και προσκλαίοντες ἀκατάπαντα και Αὐτὸν ἀναπνεύοντες. Ἄς ἐνδυνώσουμε, λοιπόν, ὡς θώρακα τὴν πίστιν και ἄς ἔχουμε ὡς περιεφραλα τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μας²¹, γιὰ νὰ μὴ εὗρουν

μέρος νὰ εἰσχωρήσουν τὰ θέλη τῆς ἀπογνώσεως και τῆς ἀπελπισίας.

Πάλι σὺ ὁ ἴδιος λέγεις διὸ ὀργίζομαι και πολὺ ἀγανακτῶ, ὅταν βλέπω νὰ μὴ πειράζονται καθόλου οἱ κοσμικοί. Ἀλλὰ γνώριζε καλά, ἀγαπητέ, διὸ ὁ σατανᾶς δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ πειράξῃ αὐτοὺς πού μόνοι τους πειράζονται και πάντοτε σύρονται πάνω σὴ γῆ με τις βιοτικὲς φροντίδες. Νὰ γνωρίζῃς δὲ και τοῦτο, διὸ δηλαδὴ γιὰ κείνους πού πειράζονται εἶναι φυλαγμένα τὰ θραβεῖα και οἱ στέφανοι και ὄχι γιὰ κείνους πού δὲν φροντίζουν γιὰ τὸν Θεόν, οὔτε γιὰ τοὺς κοσμικοὺς πού εἶναι ξαπλωμένοι ἀνάσκελα και ροχαλίζουν. Ἄλλ' ἐγὼ, λέγει, πάρα πολὺ πειράζομαι και οἱ νεφροὶ μου γεμίζουν ἀπὸ πόνοους και ἔλκη καθὼς λέγει ὁ προφήτης²² και ὑπάρχει ταλαιπωρία και κατὰκαμιν και δὲν ὑπάρχει μέλος ὑγιὲς σὺς σάρκες και ἀνανέωσι και ἀνάπανσι σὺς κόκκαλα²³. Καὶ ὅμως πολὺ κοντὰ παρασιτέκειται ὁ μέγας ἱατρός τῶν ἀσθενούντων, Αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐδάσασε τις ἀσθένειές μας και με τὴν πληγὴν του μᾶς ἐθεράπευσε²⁴ και μᾶς θεραπεύει. Αὐτὸς εἶναι και τώρα παρών, γιὰ νὰ ἐπιθέσῃ τὰ σωστικὰ φάρμακα.

Λέγει λοιπόν (ὁ Θεός): Ἐγὼ πού σᾶς ἐπλήγωσα με ἐγκατάλειψι, ἐγὼ και θὰ σᾶς θεραπεύσω²⁵. Μὴ φοβηθῆς λοιπόν, γιὰτι διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου θὰ σιάξῃ, Ἐγὼ πάλι θὰ σὲ θεραπεύσω²⁶. Ὅπως μία μητέρα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσῃ νὰ σπλαχνισθῆ τοὺς καρποὺς τῶν σπλάγχων τῆς, ἔτσι οὔτε Ἐγὼ θὰ σὲ λησμονήσω, λέγει ὁ Κύριος²⁷. Ἄν τὰ πούλια σπλαχνίζονται τοὺς νεοσούς τους και συγχρότα τους ἐπισκέπτονται και τοὺς κροῖον και τοὺς ταῖζον, πολὺ περισσότερο οἱ οἰκιζμοὶ Μου προσφέρονται ἄφθονα σ' ὅλη τὴν κτίση. Πολὺ δὲ περισσότερο τὰ σπλάγχνα Μου ξεχύνονται σὲ σένα και σὲ ἐπισκέπτομαι κρυφὰ και μυστικὰ και ὀμιλῶ μαζὶ σου νοερά και βάζω τροφὴ μέσα σὴν ἀνοιχτὴ διάνοιά σου, σὰν τὸ σίγμα τοῦ μικροῦ χελιδονιοῦ. Σοῦ προσφέρω τροφὴν τοῦ θείου φόβου και τὴν τροφὴν τοῦ ἐπουρανίου πόθου και τὴν τροφὴν τῶν στεναγμῶν τῆς παρηγορίας και τὴν τροφὴν

τῆς κατανύξεως καὶ τὴν τροφή τῆς ὠραίας ψαλμωδίας καὶ τὴν τροφή τῆς θαυμάσιας γνώσεως καὶ τὴν τροφή κάποιων θείων μυστηρίων. Ἐὰν ὁμοῦ ψεύδωμαι λέγοντάς σου αὐτά, Ἐγὼ ὁ Κύριος καὶ Πατέρας σου, ἔλεγγέ Με καὶ θά τὸ ἀνεχθῶ.

Μ' αὐτὲς τίς σκέψεις πάντοτε ὁ Κύριος συνομιλεῖ μαζί μας. Ἐγὼ ὁμοῦ, γνωρίζω καλά διὰ ξεπέρασα τὸ μέτρο, ἐπεὶ ἐγραφα πολλά· ἀλλὰ σεῖς μὲ προιτρέψατε νὰ τὸ κάνω. Ἐπεκτείναμε λοιπὸν τὸ λόγο πρὸς στηριγμὸ αὐτῶν ποὺ κινδυνεύουν νὰ πέσουν ἀπὸ ἀθυμία. Γιατὶ θρέθησαν, καθὼς μοῦ γράφατε, κοντὰ σὲ σὰς ποὺ εἶπε σὴν Ἰνδία, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς, ἀπροσδόκητα, νὰ ἔχουν ὑπερβολικὰ κουρασθῆ ἀπὸ τοὺς πειρασμούς καὶ νὰ κατηγοροῦν καὶ τὴν ζωὴ καὶ τὴν ἀσκησὴ τῶν μοναχῶν, μὲ τὸ νὰ λένε διὰ αὐτὴ εἶναι ἀποπνικτικὴ καὶ μυριοκίνδυνη καὶ διὰ φανερὰ τοὺς μὲν κοσμικοὺς ἐμακάριον, τὴν δὲ ἡμέρα ποὺ ἔλαβαν τὸ σκῆμα ἐλεεινολόγησαν. Γι' αὐτὸ καὶ ἐγὼ ἀναγκάστηκα νὰ μακρῶν τὸν παρόντα λόγο καὶ νὰ χρησιμοποίησω περισσότερα λόγια, ὥστε νὰ μπορῆ νὰ κατανοήσῃ τὰ λεγόμενα καὶ ὁ ἀπλοϊκὸς καὶ ἀγράμματος. Ἔτοι ἐγραφα πολλά γιὰ νὰ μὴ μακαρίζουν ἀπὸ ὄδῳ καὶ πέρα πλέον τοὺς κοσμικοὺς οἱ μοναχοί, ἀλλὰ μόνον

τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς, ποὺ χωρὶς καμμιά ἀντίρρηση εἶναι ἀνώτεροι καὶ λαμπρότεροι καὶ ἐνδοξότεροι ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς ποὺ φοροῦν σὲ κεφάλι τοὺς στέμματα, γιὰτὶ παρίστανται πάντοτε πλησίον τοῦ Θεοῦ. Ἐγὼ ποὺ σὰς ἐγραφα αὐτὰ παρακαλῶ τὴν ἀγάπη σας, νὰ μὲ ἐνθυμῆσθε πάντοτε σὲ προσευχὴς σας, γιὰ νὰ καταξιωθῶ, ὁ ἐλεεινός, τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου, νὰ τελειώσω τὴν παρούσα ζωὴ μὲ σοὺ τὸ δυνατόν καλύτερο καὶ ἀγαθὸ τέλος. Ὁ δὲ Πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεὸς κἀνθε παρακλήσεως εἶδε νὰ σὰς χορηγήσῃ παράκλησι αἰωνία καὶ ἐλπίδα ἀγαθή, διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, σὶν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

μεταφράζει μ.δ.γ.

1. Μαλαχ. γ', 14. - 2. Μαλαχ. γ', 15, 16. - 3. Ἰωάν. ιστ' 23. - 4. Ἰωάν. ιστ' 22. - 5. Α' Πέτρο. ε', 4. - 6. Ψαλμ. 83. Π. - 7. Ὡση ε', 2. - 8. Ὡση β', 8. - 9. Πρβλ. Ἰώβ λη', 8. - 10. Πρβλ. Ὡση ιγ', 7, ε', 12. - 11. Δευτ. η', 3. - 12. Μαλαχ. δ', 2. - 13. Μαλαχ. δ' 3. - 14. Λουκ. ιζ', 10. - 15. Πρβλ. Μαθθ. θ', 2. - 16. Ἦσ. μγ', 25. - 17. Πραξ. ι', 15-18. - 18. Ρωμ. η', 33 κ.ε. - 19. Α' Θεσ. ε', 9. - 20. Α' Θεσ. ε', 9-10. - 21. Α' Θεσ. ε', 8. - 22. Ψαλμ. 37, 8. - 23. Πρβλ. Παροιμ. γ', 8. - 24. Ἦσ. νγ', 5. Μαθθ. η', 17. - 25. Δευτ. λβ', 39. - 26. Ἦσ. ζ', 4. - Ἦσ. μθ', 15.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

«Ίωσηφ Καλοθέτου συγγράμματα», ὑπὸ Δ. Τσάμη, σ. 560, Θεσσαλονίκη 1980.

ΤΗ «Σειρά» «Θεσσαλονικεῖς Βυζαντινοὶ Συγγραφεῖς» ὡς πρῶτος τόμος ἐκδίδονται τὰ συγγράμματα τοῦ θεολόγου ἱερομονάχου ἀγιορείτου καὶ φίλου τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ Ἰωσήφ Καλοθέτου.

Πρόκειται γιὰ μιὰ κριτικὴ ἔκδοση ἀνεκδότων ἔργων τοῦ Ἰωσήφ Καλοθέτου, στὴν ὁποία προτάσσονται ὁ βίος τοῦ συγγραφέως, ἀναλύονται οἱ Λόγοι καὶ τὰ ἔργα του καὶ παρέχονται διαφωτιστικὰ στοιχεῖα τῶν θεολογικῶν ἐρίδων τῆς ἐποχῆς, τοῦ ἡσυχασμοῦ καὶ τῶν προσώπων, ποὺ εἶχαν ἀναμιχθῆ στὶς ζυμώσεις τῆς ταραχώδους αὐτῆς περιόδου τῶν μέσων τοῦ 14ου αἰῶνος.

Ὁ καθηγητὴς κ. Τσάμης προσφέρει μὲ τὸ ὑπόψη ἔργον του σημαντικὴν ὑπηρεσίαν στὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην καὶ παρέχει τὴν εὐκαιρίαν ἀνανέωσης τῆς πνευματικῆς παραδόσεως τῆς Ὀρθοδοξίας, ἔστω καὶ ἂν ὁ θεολόγος Καλοθέτης ἀποτελεῖ τὸ φερέφωνον τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ποὺ παρὰ ταῦτα συντελεῖ στὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς ἡσυχαστικῆς παραδόσεως περὶ ἀκτίστων ἐνεργειῶν καὶ θεοῦ φωτὸς.

Ἡ ἔκδοση προσλαμβάνει ἰδιαίτερη σπουδαιότητα στὴν ἐποχὴ μας, γιὰτὶ προβάλλεται ἡ δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας στὸ συγκεκριμένον καίριον πρόβλημα τοῦ μεθεκτοῦ καὶ ἀμεθέκτου τοῦ Θεοῦ, τῶρα ποὺ οἱ θεολογικοὶ διάλογοι, ἐπίσημοι καὶ ἀνεπίσημοι, μὲ τοὺς αἰρετικοὺς τῆς Δύσεως, εὐρίσκονται ἀν ἀπατόφωκτη λειτουργίᾳ, λόγω γειννιάσεως τοπικῆς.

Γιὰ μᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ ἰδιαίτερα τοὺς μοναχοὺς, τὸ Παλαμικὸν μῆνυμα — ποὺ εἶναι παραδοσιακὸν — μεταφερόμενον ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ Καλοθέτον εἶναι τὸσης σημασίας, ὥστε αὐτὸς ὁ πρωταγωνιστῆς τοῦ Ἡσυχασμοῦ ἁγίου Γρηγορίου ὁ Παλαμᾶς, νὰ γράφῃ στὸν αἰρετικὸν Βαρλαάμ: «Ἄν δὲν σὺ ἀνέλθῃς τὸ μεταξὺ τοῦ ἀμεθέκτου καὶ τῶν μετεχόντων, ὡ τῆς ζήμιας, διέστησας ἡμᾶς Θεοῦ, τὸ συνδοῦν ἐκ μέσου ποιησάμενος καὶ χάσμα μέγα καὶ ἀδιάβατον μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῆς γενέσεως καὶ διοικήσεως τῶν χενιτῶν».

Ἰσχυαίρομεν τὸν κ. Τσάμην διὰ τὴν ὥραιαν

ἔκδοση καθαρθεῖσαν μὲ τὴν κοπίδα τῆς κριτικῆς βασάνου τῶν κειμένων καὶ εὐχαριστοῦμεν τὸ Κέντρον Βυζαντινῶν σπουδῶν ποὺ μᾶς χαρίζει ἐμῶδη βυζαντινὰ ἔργα.

«Ὁ Γέρων Φιλόθεος Ζερβάκος» (ὁ οὐρανοδρόμος ὁδοιπόρος) 1884 - 1980, σελ. 720, Ἐκδόσεις «Ὁρθοδόξου «Κυψέλης», Θεσσαλ. 1980

ΗΛΩΤΗΣ ὑπάρχων τῶν Πατερικῶν ἐκδόσεων, ὁ σεμνὸς φίλος θεολόγος κ. Στυλ. Κεμεντζετζίδης, καὶ πνευματικὸν τέκνον τοῦ μακαριστοῦ π. Φιλοθέου, προέβη στὴ συγγραφή καὶ ἔκδοση τοῦ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ὀγκώδους διδλίου, ὡς

μνημόσυνον καὶ προβολὴν μιᾶς τελευταίας πατερικῆς μορφῆς.

Ὁ σ. συνέλεξε, κατόπιν ἀδείας τοῦ π. Φιλοθέου, διάφορα προσωπικά του ἔργα (Αὐτοβιογραφία, διατριβές, λόγους, ἐπιστολές, φωτογραφίες), τὰ ταξιόνησε καὶ μὲ προσωπικὸς του δαπάνης ἐξέδωσε σὲ ἕνα καλαίσθητον τόμον, ὡς Α' τόμον, γιὰτὶ θὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ δεῦτερος.

Ὁ ἀείμνηστος ἡγούμενος τῆς Λογγοβάρας, ἀνήκει ἀναμφιβόλως στὴν πατερικὴν Ὀρθόδοξη παράδοση, κατὰ τὸ μέτρον, βέβαια, τῆς πίστεως καὶ τῶν χαρακτηρισμάτων του, γιὰτὶ ἐβίωσε μέσα στοὺς χώρους τῆς παραδοσιακῆς ζωῆς καὶ πέρασε μὲ συνέπεια τὰ στάδια τῆς καθάρσεως, τῆς ἐλλάμψεως καὶ ἔφθασε στὴν κατ' αἴσθησιν ψυχῆς ἔνωσῃ του μὲ τὸν Θεόν.

Ἡ αὐτοβιογραφία του, στὴν ὁποίαν, διακριτικῶτατα, ἀποφεύγει νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ὕψηλὴν πνευματικὴν του ζωὴν, δίνει τὸ μέτρον τῆς πνευματικῆς του πορείας, τοῦ ὕψους τῆς ἀρετῆς του καὶ τῆς μεγάλης προσφοράς του πρὸς τὴν Ἐλλαδικὴν Ἐκκλησίαν, ὥστε νὰ ἀναδύεται μέσα ἀπὸ τὴν ζωὴν του καὶ τὸ ἔργον του ἡ μορφή του, μὲ ὅλα τὰ χαρακτηριστικά τῆς πατερικότητος. Ἐὰν δὲ ὁ Θεὸς θελήσῃ, δυνατόν νὰ ἔχουμεν ἕνα ἐπὶ πλέον Φιλόθεον εἰς τὸ ἀγιολόγιον τῆς Ἐκκλησίας.

“ΧΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ..

θησονται, και γη και τα εν αυτη εργα κατακαησεται» (Πετρ. β', γ', 10);

ΡΗΝΩΝ αξία τα ουβαίνοντα στον κόσμον όλον. Με τα μέσα ενημερώσεως που υπάρχουν σήμερα, έχουμε την δυνατότητα να βλέπουμε σφαιρικά την ζωή και την δράση ολοκληρών της ανθρωπότητας, τουλάχιστον σε περιορισμένη κλίμακα, και διερωτώμεθα, που πηγαίνει αυτός ο κόσμος, διαπιστώνοντας την τόσοσση αποστασίαν από τον Θεόν, και, τί άλλο να κάνουμε, να προσευχώμεθα, να θρηνησόμε.

Προφήται δὲν εἶμεθα. Ἄλλὰ ὁ Κύριος μᾶς μίλησε γιὰ κάποια «σημεῖα τῶν καιρῶν», που θὰ προηγηθοῦν μιᾶς μεγάλης καταστροφῆς πρὸς κάθαρον ἀπὸ τοῦ ἄγουνος τῆς ἁμαρτίας. Καὶ μάλιστα μᾶς ἐλέγχει γιὰτὶ κλείνομε τὰ μάτια μπροστὰ ὀ αὐτὰ: «ποκρῖται, τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε γνῶναι;» (Ματθ. ις', γ').

Οἱ τοπικοὶ πόλεμοι καὶ «αἱ ἀκοαὶ πολέμων», μαζὺ μὲ τοὺς «κατὰ τόπους σεισμούς», περὶ τῶν ὁποίων προειδοποίησεν ὁ Κύριος, ἐν συνδυασμῶ μὲ τὴ θεόπνευστη προφητεία τῆς Ἀποκαλύψεως: «...λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῶ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτη..., ἵνα ἀποκείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων...» (Ἀποκ. θ', 14 - 18), μήπως ἀναφέρονται στὰ ἤδη φλεγόμενα πετρελαιοὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὅπου καὶ ὁ ποταμὸς Εὐφράτης; Καὶ μήπως ὀδηγούμεθα στὸν κατακλυσμὸν τοῦ πυρός, γιὰ τὸν ἕλασιν θεοπνεύστως γράφει ὁ θεῖος Ἀπόστολος, «...στοιχεῖα δὲ καυσόμενα λυ-

Εἶναι ἀξιοσημείωτον διὰ τὶς διαδοχικὲς εἰκόνες τῶν τοιχογραφιῶν τῶν Ἱ. Μονῶν, που ἀποδίδουν ἐποπτικῶς τὴν Ἀποκάλυψη, μετὰ τοὺς κλασικοὺς πλέον βομβαρδισμούς, ἀκολουθεῖ ἡ θόρυβος τοῦ ἀτόμου μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ μανιτάρι καὶ στὴν συνέχεια βρῖσκειται ἡ μνημονομένη εἰκόνα «ἐπὶ τῷ ποταμῶ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτη», ὅπου τὰ ἄρματα μάχης συμβολίζονται μὲ διεθυννομένους λέοντας ἀπὸ στρατιῶτες ντυμένους μεσαιωνικὲς πανοπλίες.

Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα: μήπως αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ διαδοχὴ τῶν μέσων καταστροφῆς, που μέχρι τώρα γνωρίσαμε, ἔχει σχέση μὲ τὸν τοπικὸν πόλεμον οἱς πετρελαιοπηγῆς τῆς Μ. Ἀνατολῆς καὶ ἡ τελευταία τοιχογραφία βρῖσκει τὴν σάρκωσὴ τῆς τῶρα; Θὰ φανῆ πάντως.

Ὁ Κύριος ὀ αὐτὲς τὶς περιστάσεις κυρίως, μᾶς προτρέπει «Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε». Καὶ «μετανῶσαιτε» καὶ «μετανοεῖτε, ἵνα ἐκφύγητε τῆς μελλούσης ὀργῆς». Εἶναι ἀπείρως τραγικόν, ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι χριστιανοί, νὰ ἔχουμε ἀνάγκη καθάρσεως διὰ πυρός. Φαίνεται ὅμως πὸς εἶναι ἀναπόφευκτον, ὀποτε θὰ ὀδυρώμεθα τότε ἀνωφελῶς.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΚΑΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ

ΣΑΦΝΙΑΖΕΤΑΙ κανεὶς ὀδυνηρά, διὰ ἀκοὴν χριστιανὸς καὶ μάλιστα ἐπιστήμονες νὰ ὀμολογοῦν διὰ εἶναι χριστιανοί, ἀλλὰ θεωροῦν τὰ περὶ δαιμόνων ὡς μύθους ἢ διὰ εἶναι μιὰ

ἀφρημένη ἔννοια τοῦ κακοῦ.

Ἐρμηνεύοντας πρὸ καιροῦ, σὲ μιὰ διμάδα ἐπιστημόνων, τὴν μεγάλων διαστάσεων τοιχογραφίαν τῆς «Κλίμακος», πὸν εὐρισκεται τὸν Τράπεζαν τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου καὶ ἀποτελεῖ ἐποπικὴν ἀπόδοσιν τοῦ ὁμωνύμου ἀσκητικοῦ ἔργου τοῦ Συναίτου ἁγίου Ἰωάννου, ἐρώτησα τί ἰδέαν ἔχουν γιὰ τὰ τερατώδη ἐκεῖνα ὄντια σὺ ἀριστερὸν τῆς «Κλίμακος», πὸν πολεμοῦν τοὺς μοναχοὺς καὶ ἄλλους τοὺς ὠθνοῦν πρὸς τὸ χαίρον σιόμα τοῦ «παμφάγου ἄδου»; Σχεδὸν ὁμόφωνα ἀπάντησαν ὅπως ἀνέφερα. Φυσικὰ ἐξέφρασα τὴν λύπη μου, ἀναπτύξας ὁ αὐτοὺς τὸ ὄλον θέμα.

Ἄλλὰ ἀντιφάσεις ἴσους κραναγαλέες μπορεῖ ἴσως νὰ συγχωροῦνται σὲ ἀπλοϊκοὺς χριστιανούς. Ὅμως εἶναι ἐπιτρεπτός ὁ βαθμὸς αὐτὸς τῆς ἀγνοίας σὲ σκεπτομένους ἀνθρώπους, πὸν παρὰ ταῦτα σεμνύνονται δι εἶναι χριστιανοὶ ὁρθόδοξοι; Ἐὰν ἀφαιρέσῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον τὶς λέξεις σατανᾶς, ἐχθρός, ἀντικείμενος, διάβολος, βεελζεβούλ, ὑπεραιρόμενος, δαίμων, πονηρὸς καὶ τὶς ἐπανελημμένες ἐξαγγελίες τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι ἦλθε νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν καταδυναστείαν τοῦ διαβόλου — ὄχι ἀφηρημένον ἠθικοῦ κακοῦ — τότε ποῖο νόημα θὰ εἶχε ὅλη ἡ διδασκαλία καὶ ἡ ζωὴ Του;

Ἄλλὰ λένε ἀφελῶς οἱ ἀπιστοῦντες, δι δὲν εἶδαν ποτὲ τοὺς λεγομένους δαίμονες, χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνονται οἱ δυστυχεῖς, δι τοὺς ἔχουν αἰχμαλωτίσει μὲ τὰ διάφορα πάθη καὶ τὶς κακίες καὶ δι ἡ μεγαλύτερη ἐπιτυχία τοὺς εἶναι αὐτῇ, πὸν τοὺς ἐπεισαν δι δὲν ὑπάρχουν σὰν ὄντια, λυσοῶντα νὰ ματαιώσουν τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ διὰ τῆς Στανρώσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του, πὸν εἶναι ἡ λύτρωση καὶ συνανάστασή μας.

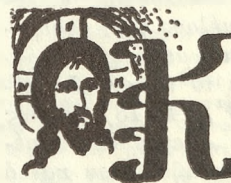
Οἱ δαίμονες κρύβονται ἀπὸ ἐκείνους πού, χωρὶς νὰ ὑποπιεύονται τὴν συμφορὰ των, ἔχουν δουλωθεῖ σὲ ποικίλον βαθμὸν σὲ νεκροποιᾶ αὐτὰ πονηρὰ πνεύματα καὶ τώρα «ἀλωνίζονται» μὲ χίλιες προσπάσεις καὶ τέχνες μεταξὺ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν μας, «οἷα τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν». «Κοσμοκράτορα» ὀνομάζει τὸν σατανᾶν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ «ἄρχον-

τα τοῦ κόσμου τούτου», πὸν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων θὰ ἐμφανισθῆ πλέον ὑπὸ ἀνθρώπινην ὑπόστασιν ὡς «Ἀντίχριστος», «πλανῶν τὴν οἰκουμένην».

Κι' ὅσοιρα δὲν διδάσκονται ἀπὸ ὅσα ψάλλει καὶ διδάσκει ἡ Ἐκκλησία, περὶ δαιμόνων, πὸν ἀποτελοῦν ὄχι μόνον τὴν ἀποκεκαλυμμένη δογματικὴ διδασκαλία τῆς, ἀλλὰ καὶ καθολικὴν ἐμπειρίαν τῶν ἁγιωτέρων τέκνων τῆς ἀπὸ τοὺς αἰῶνες; Ἄλλὰ θέλουν καὶ σύγχρονες μαρτυρίες γιὰ τὴν ὀντολογικὴν ὑπαρξὴ καὶ ψυχόληθρη δράσιν τῶν πονηρῶν πνευμάτων; Ἄς ἐπισκεφθοῦν μοναστήρια καὶ ἄς συζητήσουν μὲ μοναχοὺς καὶ ἄς κάμουν καὶ μιὰ πρόσβαση σὲ τὶς μονές, τὶς Σκήτες καὶ σὲ ἐρημητήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους, γιὰ ν' ἀκούσουν ὁμολογίες καὶ νὰ «ἰδοῦν» τεκμήρια ψηλαφητὰ γιὰ τοὺς ἐκπεσόντες ἀγγέλους, τὶς μεθόδους των, τοὺς πολέμους των, τὴν «δαιμονικὴν» ἀπανθρωπιάν των, τὴν ἀφόρητη δυσουμία καὶ τὶς κτηνώδεις δυσειδεῖς μορφές τους.

Ἄν πραγματικὰ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν σωτηρία τῆς ψυχῆς των, οἱ ἀδικαιολόγητα ἀγνοοῦντες τὸν ὑφ' ἑαυτῶν τῆς, ἄς διαβάσουν βίους Ἁγίων, τὸ βιβλίον τοῦ ἀρχιμ. Ἐπιφανίου Θεοδοροπούλου «Ἡ Γραφή καὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα», ὅπως καὶ ἐκεῖνο τοῦ Κρητῆς συνταξιούχου δασκάλου μὲ τὸν τίτλον «Κεραμειανῶ», πὸν περιγράφει ἐκεῖνα πὸν ξεύρουν ὄλοι οἱ Χανιώτες. Καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου, ἄς παρακαλέσουν τὸν Κύριόν μας νὰ τοὺς ἀνοίξῃ τὰ μάτια νὰ τοὺς ἰδοῦν καὶ νὰ ἰδοῦν καὶ τὴν ἀνυποψίαστη αἰχμαλωσία τους ἀπὸ τοὺς «ἀνύπαρκτους» ἐχθρούς των.

“ΚΑΚΟΝ ΕΠΙΔΗΜΙΟΝ..

ΑΝΕΙΣ, βέβαια, πὸν ἔχει κάποια λογικὴν δὲν ἔμπορεῖ νὰ σκεφθῆ, δι ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης ἦτο ἡλατιωμένης ὁρθόδοξου συνειδήσεως. Ἐν

τούτοις, σὲ τὴν ταρσοσμένην ἀπὸ τὸν ἀρειανισμὸν ἐποχὴν του, ἔψεγε τοὺς Ὁρθόδοξους, γιὰτὶ ἀντὶ νὰ προσεύχωνται, νὰ

ήουχάζουν και να ειρηνεύουν, άπλοϊκοί οί πλειστοι άπ' αυτούς, ήχολοούντο με δογματικά τριαδολογικά θέματα. Είρωνενόμενος δέ την κατάσταση αυτή ο θείος Πατήρ, έλεγε: «Εάν περι όβολών έρωτήσης, ό δέ οσι περι γεννητοϋ και άγεννητοϋ εφίλοσόφησεν» εάν περι τιμήματος άριου πόδιο, μείζων ό Πατήρ, άποκρίνεται, και ό Υίός υποχείριος. Εί δέ τό λουτρον επιτήδειόν έστιν, είποις, ό δέ έξ ονκ όντων τόν Υίόν είναι διωρισάτο. Ονκ οίδα τί χρη τό κακόν τοϋτο όνομάσαι, φρενίτιν ή μανίαν ή τι τοιοϋτον κακόν επιδήμιον, ό τών λογισμών την παραφοράν έξεραζέταιν».

Είναι χαρακτηριστικόν, διό ό σοφώτατος και θεοφάνειος Γρηγόριος, γνωρίζοντας διό ή άκαιρη και άμετρη ένασχόληση με τά δογματικά προβλήματα, όχι μόνον δέν άποτελεί πράξη πνευματική, αλλά οδηγεί και σε «λογισμών παραφοράν», άφού είναι «φρενίτις», δηλαδή μία μορφή τρέλλας ή ένα είδος μανίας.

Βέβαια τέτοια άποψη, οέ εποχή «άνήσυχη» και «επικίνδυνη», πού ή πίστη ή Όρθόδοξη «έχει πολλούς έχθρούς», προκαλεί άπορίες, άν όχι διαμαρτυρίες άπό χριστιανούς πού, οάν μονάδες τοϋ «φρουροϋ της Όρθοδοξίας» λαοϋ, θεωροϋν τους έαυτούς των υπενύνους για την φύλαξη της πίστεως.

Αυτή ή σίαση τοϋ Άγίου άπέναντι τών καλοπροαιρέτων μεν αυτών χριστιανών, άνυπόπτων δέ διό ή συμπεριφορά τους αυτή είναι ψυχοφθόρος, όφείλεται στήν τελεία γνώση του τών όρων της ζωής της ψυχής και της ύγείας της. Πράγματι, έχοντας προσωπική πείρα ό θείος Πατήρ για την φύση της ψυχής και την έν Χριστώ ζωή και γνωρίζοντας διό, οί ψυχές πού δέν έχουν καθαρή άπό τά πάθη τους, πέφτουν οέ άμετρία και βλαπτικοι άπό ένεργήματα φανατισμοϋ διαν άπολοϋνται με δογματικά θέματα, συμβουλεύει άποχήν άπό αυτά.

Άναμφιβόλως επιβάλλεται να γνωρίζη ό πιστός τόν πλοϋτον της Όρθοδόξου πίστεως του και οέ περίπτωση πραγματικών κινδύνων να άγωνίζεται μέχρις αίματος

για την προσιασία της. Αυτό όμως είναι άλλο και άλλο, άπλοϊ χριστιανοί, και χωρίς καμμιάν άρμοδιότητα μέσα στήν Έκκλησία, να σκέπτονται και να συζητοϋν συνεχώς ή να γράφουν φανατικά για την πίστη πού κινδυνεύει ή προοιδεται. Ότι αυτές οί καταστάσεις δημιουργοϋνται με υποκίνηση τών δαιμόνων ή άπό τά πάθη φαίνεται άπό την ταραχή πού προκαλοϋν και στους ίδιους και στο περιβάλλον τους. Γιατί ό έχθρός τοϋ άνθρώπου, με διάφορες εύλογες προφάσεις ή άλογες, προσπαθεί να άποσπάση την προσοχή μας άπό την προσευχή και την μελέτη πού οικοδομεί και να μάς άνάψη στήν ψυχή ένα άκαιρον και μωρόν ζήλον, πού αίρει την ειρήνη τοϋ Θεοϋ άπό τίς καρδιές μας.

Φυσικά για να καταλάβη κανείς την μέθοδο αυτήν τοϋ διαβόλου και τίς υπό διάφορα προσήματα ένεργειες τών παθών, χρειάζεται να δοκιμάση την βαθειάν ειρήνη της ψυχής, την ήδύτητα της συνεχούς προσευχής και την αίσθηση της έν Χριστώ αληθείας και αγάπης. Τότε μόνον ήμπορεί να άντιληφθή τό πνεϋμα τοϋ άγίου Γρηγορίου Νύσης. Διαφορετικά, θά νομίση, διό οί παραπάνω γραμμές εμπνέονται άπό τά άκάθαρτα πνεϋματα, για να μη φροντίζουμε, τάχα, για την διαφύλαξη της πίστεως, πού επιβουλεύονται οί ποι κίλοι έχθροί της! Και τό «επιδήμιον κακόν» θά παρατείνεται οάν μιá νοσηρά μορφή εύσεβείας.

Η ΜΟΝΗ ΔΟΧΕΙΑΡΙΟΥ

ΝΩΣΤΗ οέ ευρεία κλίμακα τών εύσεβών για την θανατουργή Εικόνα της Παργίας «Γοργοεπηκόου» είναι ή ι. Μονή τοϋ Δοχειαρίου, κτίσμα τοϋ 16ου αιώνος και

περίφημη μεταξϋ τών έπιστημόνων για τίς έξαίσιες τοιχογραφίες της άπό τόν Θεοφάνη της Κρητικής Σχολής.

Τό μοναστήρι αυτό είχε άκολοιθησει ό-

λα ἰ' ἄλλα ἀγιορειτικά στήν πώση τῆς ἰδιορρυθμίας. Τελευταίως, σὲ μιὰ γενικώτερη προσπάθεια ἐπιστροφῆς στήν κοινοβιακή παραδοσιακή τάξη, οἱ ἀγιορεῖτες εἶχαμε τὴν μεγάλη χαρὰ νὰ γιορτάσουμε κατὰ ἓνα πολὺ πνευματικὸν καὶ θεαματικὸν τρόπον τὴν κοινοβιοποίηση τοῦ θυζαντινοῦ ἁγίου αὐτοῦ ἰδρύματος καὶ νὰ δοξάσουμε τὸν Κύριον καὶ τὴν προσιτάδιά του (Γοργοπέγκοον) γιὰ τὴν ἐπάνδρωσή του μὲ μιὰ σεμνὴ συνοδεία ἀπὸ 15 μοναχούς.

Ἡ τελειὴ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ ἡγουμένου ἀρχιμ. κ. Γοργορίου ἔγινε μὲ τὴν

καθιερωμένη ἀγιορειτικὴ λαμπρότητα, μὲ τὴν συμμετοχὴ τοῦ πρωτεπιστάτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τῆς Ἱ. Κοινοτήτος καὶ μεγάλου ἀριθμοῦ μοναχῶν καὶ ἡγουμένων.

Ἡχῆθήμεν προκοπήν ἐν πᾶσι στήν νέαν ἀδελφότητα καὶ οἱ εὐχές μας ἐξακολουθοῦν νὰ ἀναπέμπωνται πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν, τὴν (Γοργοπέγκοον) καὶ τοὺς ἁγίους Ἀρχαγγέλους, στοὺς ὁποίους εἶναι ἀφιερωμένον τὸ οὐρανὸν Σκήνωμα τοῦ Κυρίου, ὅπως ἀναδειχθῆ σὲ ἐργαστήριον ἀρετῆς πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ σωτηρίαν ἀθανάτων ψυχῶν, ἀμήν.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

«Υπόθεση Ἰησοῦς», τοῦ Βιτόριο Μεορί, ἔκδ. «Πορεία Πνευματικῆ», σελ. 304.

ΩΡΙΣ ἀμφιβολία πρόκειται γιὰ μιὰ ἔρευνα ἐνὸς ἰταλοῦ δημοσιογράφου πᾶνω στὸ πολυσυζητημένο θέμα: ποῖος ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ.

εἶναι κατασκευάσμα τῆς φαντασίας τῶν πιστῶν τού;

— Ποῦ ὀφείλεται ἡ δυναμικότητα τῆς διδασκαλίας τοῦ ἄσκητου κήρυκα τῆς Παλαιστίνης;

— Τί σημαίνει ὁ Ἰησοῦς - «Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»;

— Ποιὰ ἡ ἱστορικὴ ἀξία τῶν εὐαγγελίων;

Τὸ βιβλίον προλογίζει ὁ θεωρητικὸς τοῦ μαρξισμοῦ L.L. Radice, τοῦ Κ.Κ. Ἰταλίας.

Πάνω ἀπὸ 21 ἐκδόσεις στήν Ἰταλία. Μὲ περισσότερα ἀπὸ ἓνα ἑκατομμύριο ἀντίτυπα. Μεταφράστηκε σὲ 14 τουλάχιστο γλώσσες.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ οὔτε θὰ παρουσιάζαμε, οὔτε θὰ συνιστούσαμε ἀπὸ τὶς στήλες τῶν Α.Δ., ἂν δὲν φρονούσαμε ὅτι, ἡ σύγχρονη ἀμφισβήτηση καὶ οἱ ἀρνητικὲς θεωρίες, ἐπιβάλλουν νὰ χρησιμοποιούμε πάλι ἀπολογητικὲς μεθόδους, ὥστε νὰ καταπολεμηθῆ μὲ τὸν λόγο καὶ τὴν ἔρευνα ὁ λόγος ὁ ἄλογος τῶν πλανωμένων, δεδομένου ὅτι τὸ περιοδικὸν διαβάζεται μόνον ἀπὸ πιστοὺς ποὺ δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπολογητικῶν βιβλίων, ἂν καὶ μεταξὺ αὐτῶν θὰ ὑπάρχουν οἱ ἀδύνατοι καὶ «χλιαροὶ» ποὺ χρειάζονται κάποια στήριξη μὲ τὸ μέσον τοῦ «δοθητικοῦ» λόγου.

θ.μ.β.

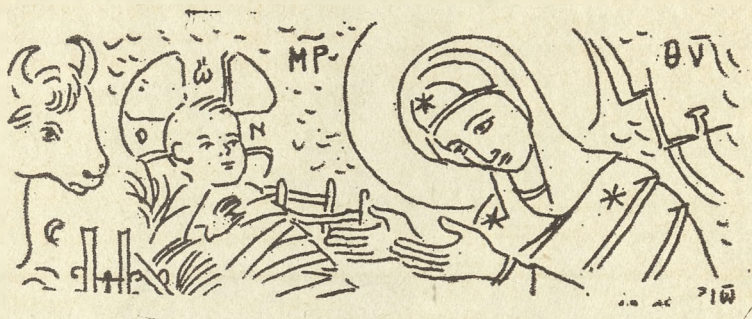

Τὸ σαφές, ἐνθουσιῶδες καὶ εὐκρινές τοῦτο βιβλίον εἶναι καρπὸς δώδεκα χρόνων ἐργασίας, σκέψης καὶ ἔρευνας. Ὁ συγγραφέας μελέτησε τὶς σημαντικότερες ἐργασίες, χριστιανῶν καὶ μὴ, πᾶνω στὸ θέμα, συνάντησε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἐδικούς καὶ ἐπισκέφθηκε τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους τῆς Μ. Ἀνατολῆς.

Στόχος του: ἡ ἀποκρυπτογράφηση τοῦ «αἰνίγματος» τῆς καταγωγῆς τοῦ χριστιανισμοῦ. Τί κρύβεται πίσω ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἰησοῦ;

Ὁ συγγραφέας ἐξετάζει ὅλες τὶς ὑποθέσεις ποὺ ἔγιναν μέχρι σήμερα.

— Ὑπῆρξε πράγματι ὁ Ἰησοῦς; Ἡ μήπως

ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ μοναρχήσαντος ἐπὶ τῆς γῆς,
ἡ πολυαρχία τῶν ἀνθρώπων ἐπαύσατο·
καὶ σοῦ ἐνανθρωπήσαντος ἐκ τῆς Ἀγνῆς,
ἡ πολυθεΐα τῶν εἰδώλων κατήρηται.
Ἵπὸ μίαν βασιλείαν ἐγκόσμιον,
αἱ πόλεις γεγένηται·
καὶ εἰς μίαν δεσποτείαν Θεότητος,
τὰ ἔθνη ἐπίστευσαν.
Ἐπεγράφησαν οἱ λαοὶ
τῷ δόγματι τοῦ Καίσαρος·
ἐπεγράφημεν οἱ πιστοί,
ὄνόματι Θεότητος
σοῦ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ ἡμῶν.
Μέγα σου τὸ ἔλεος,
Κύριε, δόξα σοι.

ՀԱՅՄԻՔՆԻ ԳՆԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅՄԻՔՆԻ ԳՆԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՆՈՒԹՅԱՆ

19 / 76

Παρασκευαστική Διαμόρφωση

ΑΓΡΟΠΕΤΤΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

75
76